

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 80 pett vrst & Din 2, do 100 vrst & Din 2.50, od 100 do 300 vrst & Din 3, večji inzerati pett vrst & Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 14.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knažjeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 3, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Ameriška odločnost in japonsko popuščanje

Zedinjene države vztrajajo na stališču brezpogojne ohranitve statusa quo na Daljnem vzhodu — Iz Tokia prihajajo pomirljivejše izjave

Bangkok, 12. okt. s. (Ass. Press). Tukajšnji ameriški poslanik je opozoril siamsko vlado, da vztrajajo Zedinjene države še nadalje na svojem stališču brezpogojne ohranitve statusa quo na Daljnem vzhodu. To opozorilo spravlja v zvezo s poročili o siamskih teritorialnih zahtevah napram francoski Indokini.

Energičen odgovor na japonsko izzivanje

Washington, 12. okt. i. Medtem ko se japonska vlada trudi, da vzpostavi nekatere znosne odnose z Zedinjenimi državami, se opaža, da Zedinjene države ne popuščajo, temveč vsak dan postružujejo razne gospodarske ukrepe proti Japonci. Tako je bilo večerj objavljeno, da so Zedinjene države proglasile popolni embargo izvoza na Japonsko. Prepoved se tiče tudi nafte. V zadnjih letih so Japonci zgradili več rafinerij za predelavo nafte, ki bodo pa zdaj morale ustaviti obratovanje.

Washington, 12. okt. i. Večerj jutraj je govoril politični urednik lista »Christian Science Monitor« iz Bostona. Naglašal je, da izpadi japonske vlade kneza Konoje in pisanje japonskega tiska izizvajajo Zedinjene države. Posledica tega so ukrepi Zedinjenih držav, da se uprejo vsakemu izzivanju in zdaj se ameriško geslo ne glasi več »napačje«, temveč »napreje«.

Vsako opravičevanje, izmotavanje in umikanje japonske vlade ne bo ustavilo ameriške vlade na poti, po kateri je šla zaradi izzivanja Japonske. Garnizija na Havajskem otočju je povečana za 25.000 moč, a prav tako se utrjujejo pomorska oporišča na Aljaski in na Fairbanksu. Na tisoče protiletalskih topov je bilo poslanih v razna oporišča. Zedinjene države so začele z obrambo demokracije na Pacifiku. Dalje je urednik poudarjal, da se je Japonska prenašala iz izzivanja Zedinjenih držav, ker se ni opravičila s Kitajsko. Knez Konoje je najbrž mislil, da se bo »nova ureditev Azije« razvijala pod komando Japonske, a Amerika bo imela vlogo statista. Zedinjene države, Kitajsko, Rusijo in Veliko Britanijo imajo skupen interes, a ta je, da se Kitajsko očisti od japonske invazije.

Rooseveltove izjave

Washington, 12. okt. s. (Ass. Press). Predsednik Roosevelt je večerj odpotoval na inspekcijsko potovanje skozi ameriške tvornice orožja v Pensilvaniji in Ohiju. V mestu Columbus v državi Ohio bo imel predsednik Roosevelt prvi važen govor po radiu.

Med potovanjem je imel sredi predsednik Roosevelt v Pittsburgu kratek priložnostni govor. Dejal je, da je treba vse bolj pospešiti dela za obrambo Zedinjenih držav. Težave in nevarnosti, ki jih imajo Zedinjene države kot nevojnoča se država, so v sedanji svetovni vojni vedno večje. Roosevelt pa je kljub temu ponovno izrazil svoje prepričanje, da bodo lahko Zedinjene države ostale izven sedanje vojne. Dejal je, da je najboljša pot v čim boljši pripravljenosti, da se morebitni napad učinkovito odbije.

Republikanski kandidat o položaju

Washington, 12. okt. s. (Ass. Press). Republikanski predsedniški kandidat Wendell Willkie je imel večerj v Bostonu volilni govor, v katerem se je bavil tudi z mednarodnim položajem. Med drugim je dejal, da so agenti totalitarnih držav že sedaj na delu v Zedinjenih državah in da skušajo pridobiti ameriške trgovce in podjetnike z obljubami trgovskih dobičkov. Nihče ne veruje, da bi Nemčija že zdaj pripravljala ekspedicijsko vojsko za napad na Zedinjene države, toda nobenega dvoma ni, da je tak napad mogoč. Willkie je dejal, da je Nemčija ponovno izpovedala svoje sovraštvo do demokracij.

Ameriška pomoč Angliji

Washington, 12. okt. s. (Ass. Press). Demokratski kandidat za mesto podpredsednika Zedinjenih držav poljedelski minister Wallace je sredi govora po radiu. Dejal je, da morajo Zedinjene države z materialno pomočjo čim bolj podpreti one hrabre moč, ki se na prvih postojankah svobode bore v Angliji in na Kitajskem proti osvajaalcem. Zapadna polobla mora s svojo pomočjo omogočiti, da bodo lahko vztrajali v borbi.

Washington, 12. okt. s. (Ass. Press). Vlada je odredila, da sme kupčije za ves vojni material, ki je bil prodan katerikoli tuji državi, pa še ni bil odposlan iz Amerike, zopet preklicati. Ta vojni material bo sedaj vrnjen ameriškim trgovcem, ki so ga prodali, nato pa bo prodan Angliji.

Ameriške trgovske ladje za Anglijo

Washington, 12. okt. s. (Ass. Press). Vlada je odobrila, da smejo štiri angleške trdnice kupiti 9 trgovskih ladij v vrednosti 4 in pol milijona dolarjev.

Tuja propaganda v Ameriki

Washington, 12. okt. s. (Ass. Press). Tako imenovani Dyesov odbor, ki preiskuje delovanje sovražne propagande v Zedinjenih državah, je zasedel papirje in dokumente več oseb in trditi v New Yorku. Predsednik odbora je sporočil, da bo zaplenjeni material odstopil zunanjemu ministrstvu, ker se nekateri dokumenti nanašajo na zunanjo politiko Zedinjenih držav.

V Tokiu so zmernejši

Tokio, 12. okt. s. (Ass. Press). Komentarji japonskih listov o odnosih do Zedinjenih držav so dobili zmernejšo obliko. List »Asahi Simbun« pravi k predvečerj: »Izjavi zunanjega ministra Matsuoka, da je s to izjavo izrazil japonski zunanji minister željo Japonske po obnovitvi normalnih odnosov z Zedinjenimi državami. Ta želja, pravi list, je povsem v skladu z berlinskim paktom.«

Japonska oporišča v Francoski Indokini

Hanoi, 12. okt. s. (Tass). Associated Press poroča, da so francoske oblasti v Indokini pristale naknadno na japonsko zahtevo, da smejo Japonci v Laosu, ki leži samo 15 km od kitajske meje ob provinci Jümen, ustanoviti svoje letalsko oporišče. To oporišče naj bi služilo za napade japonskega letalstva na cesto iz Birme na Kitajsko.

Položaj v Rumuniji

Angleško uradno poročilo o prihodu nemškega vojaštva
Angleški državljani morajo takoj zapustiti Rumunijo

London, 11. okt. s. (Reuter). Sredi je bilo objavljeno uradno poročilo o najnovejšem razvoju angleško-rumunskih odnosov. Poročilo navaja, da je v razgovoru, ki ga je imel angleški poslanik Hore dne 9. t. m. z rumunskim ministrskim predstnikom Antonescu, predsednik podal zagotovilo, da nemškega vojaštva ni v Rumuniji. Pač pa je sporočil poslaniku, da pričakuje prihoda 300 nemških vojakov specializovanih, ki bodo služili kot instruktorji ali tehniki v rumunski vojski.

Angleško poročilo dodaja k tej izjavi, da bodo ta oddelki po angleških informacijah tvorili redni nemški vojski, ki bodo dospeli v kratkem in to v zelo znatnem številu.

Dalje pravi poročilo, da je poslanik Hore nato obvestil ministrskega predstnika Antonescu, da je po njegovem mnenju nastopila kritična faza v angleško-rumunskih odnosih.

London, 12. okt. s. (Reuter). Uradno angleško poročilo o položaju v Rumuniji navaja, da je že v začetku septembra dospelo v Rumunijo več oddelkov nemške SS v uniformah. Ceravno so na rumunskih uradnih mestih izjavljali, da bo naloga teh oddelkov nadzorstvo nad prevozom Nemcev iz Besarabije v Nemčijo, pravi angleško poročilo, je bilo že kmalu jasno, da je bila njihova naloga zasesti važne točke v Rumuniji.

Po angleških podatkih je bil sporazum med Rumunijo in Nemčijo glede prihoda nemške vojske v Rumunijo sklenjen še preden je general Antonescu sestavil vlado. Rumunska vlada se je tedaj sporazumela z Nemčijo, da prideta v Rumunijo dve motorizirani in ena oklopna divizija nemške vojske. Material za te oddelke je po angleških informacijah že na poti.

London, 12. okt. s. (Reuter). Angleška vlada je odredila blokiranje vsega rumunskega kapitala v Angliji.

Odhod angleških državljanov

Bukarešta, 12. oktobra. AA. (Reuter). Vsem angleškim državljanom, ki so pripravljeni zapustiti Rumunijo, je bilo nasvetovano, naj to takoj stori. Nekateri angleški državljani bodo zapustili Rumunijo danes ali jutri. Verujejo pa, da se bo velika večina vkrcala na parnik, ki bo v ponedeljek odpeljal iz Constanze v Carigrad. Osebe angleškega poslanstva v Bukarešti bodo zmanjšali, vendar pa še ne more biti govora o odhodu angleškega diplomatskega zastopstva iz Rumunije.

Prvi poluradni turški komentar

Ankara, 12. okt. s. (Reuter). Prvi poluradni turški komentar k dogodkom v Rumuniji je dal sredi ankarskega radio. Napovedovalec je dejal, da nemška vojska ne bo imela lahkega dela, če bo hotela iz Rumunije dalje skozi Turčijo proti petrolejskim vrelcem v Iranu in Iraku. Turška armada Nemcem ne bo dovolila prehoda. Nemčija morda računa tudi na udar preko Turčije proti Egiptu ali pa hočeeta Nemčija in Italija dobiti v Grčiji oporo za napad na Egipt. Vsi ti načrti pa se po mnenju turškega radia ne bodo posrežili.

Smotra japonske mornarice

Tokio, 12. okt. e. V Jokohami je bila velika smotra japonske mornarice, v kateri je sodelovalo nad 100 vojnih ladij in 250 letal. Smotri je prisostvoval tudi mikado, ki se je s posebnim vlakom pripeljal v Jokohamo. Z njim so bili tudi ministri vojne mornarice, načelnik štaba admiralitete in člani cesarske rodbine. Cesar je smotro opazoval z vojne ladje »Ojeda«.

Zatvoritev japonskih bank v Londonu

Tokio, 12. okt. s. (Tass). United Press poroča, da je japonsko zunanje ministrstvo naročilo vsem japonskim bankam in trgovskemu podjetjem, ki imajo v Londonu podružnice, naj jih opuste. Uradno japonsko pojasnilo pravi, da nadaljnje delovanje teh podružnic v Angliji ni več potrebno, ker so vojaške operacije onemogočile normalen trgovski promet.

Po umoru v Šanghaju

Šanghaj, 12. okt. s. (Tass). Kako poroča Associated Press, je bil šanghajski župan umorjen v svojem stanovanju v poskupu poveljstva japonskega orožništva v enem izmed okrajev mednarodne koncesije v Šanghaju, in sicer v onem delu, ki je pod japonsko upravo.

Po mnenju inozemskih opazovalcev se je zaradi tega umora položaj v Šanghaju močno zaostрил. Pričakujejo, da bodo Japonci sedaj zahtevali, da sami prevzamejo upravo mednarodne koncesije v Šanghaju. Tako po umoru župana so Japonci v Šanghaju podveli izredne varnostne in vojaške ukrepe. Postavljene so bile na nekaterih ulicah barikade in žične ograje. Močni vojaški oddelki so odšli v okraj, kjer je bilo proglašeno takoj obsedno stanje. Mostovi preko kanala, ki vodi v mednarodno koncesijo, so zaprti.

Šanghaj, 12. okt. e. Razpisani sta dve nagradi v višini 70.000 dolarjev za onega, ki izsledil morilca župana Fušijana.

V zvezi s tem je treba demantirati večerjšno vest, ki jo je dala agencija Avala, da je bil ubit predsednik od Japoncev postavljene kitajske vlade Vangčingvej.

Šanghaj, 12. okt. (Reuter). Američani v Šanghaju, ki jih je okrog 14.000, pričakujejo, da se bodo odlašaji poslali še preje nego se bodo odzvali nasvetu ameriške vlade, da zapuste Daljni vzhod. Glavne ameriške trdnice so že svetovale svojemu osebju, naj pošljejo žene in otroke domov. Toda Američanke so se odločile, da ostanejo v Šanghaju toliko časa, dokler ne bo evakuacija res skrajno potrebna. Uradniki ameriških paroplovništev družb javljajo, da še niso prejeli naloga, naj pošljejo posebne ladje v Šanghaj, čeprav ne bo težko dobiti tri ali štiri parnike za primer evakuacije. Člani društva ameriške kolonije v Šanghaju pa so sklenili zahte-

vati od ameriške vlade, naj pošlje več potniških parnikov na Daljni vzhod.

Američani zapuščajo Mandžurijo

Washington, 12. okt. i. Ameriški generalni konzulat v Mukdenu je naslovil vsem ameriškim državljanom v Mandžuriji pismo, v katerem pravi:

Glede na nenormalni položaj na Daljnem vzhodu smo ukrenili vse potrebne mere za varnost ameriških državljanov in svetujemo zlasti ženam in otrokom ali moškim, katerih navzočnost zaradi poslovnih razlogov ni nujno potrebna, da zapuste to nemirno področje.

Hkrati generalni konzulat svetuje vsem Američanom, da izkoristijo sedanje razpoložljive transportne olajšave.

Velika ruska naročila v Ameriki

Washington, 12. okt. s. (Ass. Press). Vlada je odobrila prodajo strojnih delov in orožja v vrednosti sedem milijonov dolarjev Rusiji.

Prodaja teh strojnih delov je bila za državo že dalj časa zaradi moralnega embarga napram Rusiji, ki so ga proglasile Zedinjene države v rusko finski vojni.

Washington, 12. okt. s. (Ass. Press). Rusija vzeti v nemlem nad 100.000 ton ameriškega letalstva je odobrila, da sme riskih bencinskih ladij.

ženih več nemških letalcev v svojih vojaških uniformah.

V hotelih, privatnih stanovanjih in javnih zgradbah v Bukarešti pripravljajo stanovanja za nemške tehnične vojaške strokovnjake, ki naj bi v kratkem dospeli.

Bukarešta, 12. okt. s. (Reuter). V Kostancu prispe v kratkem več sto italijanskih vojaških strokovnjakov. Kakor poročajo, bodo zgradili pri Kostanci letališče in oporišče za hidroplane. V Kostanci pripravljajo za italijanske vojske že stanovanja.

V Bolgariji ni nemških čet

Berlin, 12. okt. e. Z nemške strani odločno demantirajo vesti o prihodu nemških čet v Bolgarijo, ki jih širi angleška propaganda. V berlinskih političnih krogih poudarjajo, da angleška propaganda želi vzemirati narode na jugovzhodu Evrope, ki v tem prostoru streme za mirom, napredkom in obnovi. Angleška propaganda je najbrž videla nemške vojske v nemških filmskih operaterjih, ki so snemali vkorakanje bolgarskih čet v Dobružo.

Grška vojaška delegacija ne pojde v Nemčijo

Athene, 12. okt. s. (Reuter). Grška vojaška delegacija, ki bi bila morala v kratkem odpotovati na obisk v Nemčijo, je svoje potovanje odpovedala.

Ameriško rumunski incident poravnal

Bukarešta, 12. okt. s. (Ass. Press). Ministrski predstnik general Antonescu je večerj posetil ameriškega poslanika in se mu opravičil zaradi aretacije nekakega ameriškega državljanina s strani rumunskih oblasti.

Ameriško poslanstvo smatra, da je s tem ta incident, ki se je primeril že pred dnevi, poravnal.

leposlanika nemški veleposlanik, člani španske vlade in člani vojnih odposlancev. Ob 15. uri se je maršal de Bono v spremstvu dvorne garde vrnil v svoj hotel.

Madrid, 12. okt. AA. (Stefani). V svojem odgovoru na govor maršala de Bona, ki mu je izročil ovratnico visokega reda sv. Anunciate, je generalisimus Franco med drugim rekel:

»V trenutku, ko naš fašistični tovariši na ozemlju Afrike obnavljajo junaško preteklost italijanskega orožja, hočem poudariti popolno vzajemnost našega naroda, ki jo čuti za vaše vojske in vašega duceja. Gospod maršal, bodite tolažni čustev hvalečnosti, prijateljstva, vzajemnosti pri vašem kraju in cesarju in to v mojem imenu kakor tudi v imenu naroda, ki goji najpripravnije želje za njegovo osebnost, za slavo in veličino imperialne Italije.«

Vojna v Afriki

Kairo, 12. okt. s. (Reuter). Središnji komunikacijski angleškega letalstva na Bliznjem vzhodu javlja:

V četrti ponoči so angleški bombniki napadli važne vojaške objekte v pristanišču Benghazai v Libiji. Že pri prvem napadu je nastal v skladiščih velik požar, ki so ga letala videla še 50 km daleč. Ko se je čez tri ure napad ponovil, požar se ni bil pogasil. Tri ladje v pristanišču so bi-

le direktno zadete od bomb, druge pa so zadete mornariške delavnice.

V pristanišču v Tobruku so bombe povzročile veliko škodo med ladjami.

V Eritreji so napadli angleški bombniki zopet pristanišče v Assabu. Povzročen je bil požar na glavnem pomolu in poškodovane so bile pristaniške zgradbe. Angleška letala so s strojnimi obstrlevala tudi mesto, ki vodi iz Assaba v Abesinijo.

Kairo, 12. okt. s. (Reuter). Večerj je kenjsko vojni poročilo javila, da so angleške izvidnice v torek naletele južno od Bune v Keniji na italijanske oddelke. Sovražnik je imel v boju velike izgube, na angleški strani pa je bilo le malo žrtev.

Ameriški vojaški ataše pri egiptski vladi

Kairo, 12. okt. s. (Ass. Press). Ameriška vlada je imenovala za svoje tukajšnje poslanstvo posebnega vojaškega atašea, prvič po 20 letih. Iz tega imenovanja sklepajo, da polagajo Zedinjene države veliko važnost razvoju dogodkov na Bliznjem vzhodu.

Povišanje uradniških plač v Bolgariji

Sofija, 12. okt. AA. (DNB). Vlada je sklenila povišati uradniške plače zaradi gospodarskih razmer v državi. Finančni minister Božilov je izjavil, da se bodo do ločbe, ki se nanašajo na povišanje uradniških plač, vnesle v proračun za leto 1940-41.

Chamberlainova zahvala

London, 12. okt. s. (Reuter). V oddaji poročil je imel sredi bivši ministrski predstnik Chamberlain kratek govor po angleškem radiu. Zahvalil se je vsem številnim osebom, ki so mu poslane ob priliki njegove demisije izrazile simpatije. Chamberlain je dejal, da mu mnogi izražajo priznanje tudi za vse ono, kar si je za zaman prizadeval doseči. Končno je poudaril svojo nezlomljivo zaupanje v zmago Anglije v vojni.

„Oboroževalni teden“ v Angliji

London, 12. okt. s. (Reuter). Ob priliki otvoritve oboroževalnega tedna v Liverpoolu je naslovil finančni minister Wood na liverpoolskega župana pismo, v katerem pravi, da ves pogum angleških vojakov in vsa vztrajnost civilnega prebivalstva ne bosta pomagala, če bi Angliji dovolili, da se zrušijo finančne osnove države. Finančni minister zato pravi, da so od vsakogar potrebne največje finančne žrtve in največja štednja.

London, 12. okt. AA. (Reuter). Parlamentarni urednik Reuterja piše: Od parlamenta bodo v najkrajšem času zahtevali nove kredite za vodstvo vojne. Parlament je od začetka tekočega finančnega leta dobil že dve podobni zahtevi in so krediti znašali 1.700 milijonov funtov sterlingov. Parlament je imenoval kredite dovolil. Ker pa do poteka tekočega finančnega leta ostane še šest mesecev, se lahko računa, da bo šlo v tem finančnem letu za vojno okrog 3 milijarde funtov sterlingov. Brez ozira nato, kolikšna so končna zaokrožena vsota, bo vendar podala nov dokaz odločnosti Velike Britanije, da ne bo štedila z naporu finančnega ali drugega značaja vse dotlej, dokler ne doseže zmage.

Letalske borbe

Običajni nočni napadi na Anglijo, Nemčijo in na pri- stanišča v Kanalu

London, 12. okt. s. (Reuter). Današnji jutranji komunikacije letalskega in notranjega ministristva javljajo:

Sovražni letalski napadi na Anglijo so bili v glavnem izvršeni samo v prvem delu pretekle noči. V drugem delu noči je bila sovražna letalska aktivnost neznatna. V Londonu je bil dan znak za konec letalskega alarma preje, nego katerokoli drugo noč v teku zadnjega meseca. Bombe pa so bile vržene pretežno noč zopet predvsem na London in sicer na široko področje. Več hiš in trgovin je bilo poškodovanih in več oseb ubitih ter ranjenih.

Bombe so bile vržene tudi na več delov južne in vzhodne Anglije, na Wales, Skotijo in severozahodno Anglijo. Škoda pa je povsod neznatna in število civilnih žrtev majhno.

London, 12. okt. s. (Reuter). Letalsko ministristvo je javilo ponoči, da je bilo večer nad Anglijo skupno sestreljenih osem nemških letal. Angličani so izgubili 9 lovskih aparatov, vendar je 6 pilotov rešenih. Stiri nemška letala so bila večer sestreljena v raznih delih Anglije. Zvečer pa je izvedla večja formacija nemških letal, predvsem bombnikov tipa Dornier napad na Liverpool. Angliška letalska letala so napad odbila in preprečila, da bi bila nemška letala vrgla bombe. Med napadom so bila tri nemška letala sestreljena, ostali aparati so se razkropili, vendar so jih angličanski lovci zasledovali še dalje preko Walesa. Tu je bil nad goratim ozemljem še en nemški bombnik sestreljen. Pilot, neki kaplar, se je rešil s padalom in je bil ujet.

London, 12. okt. s. (Tass). Associated Press poroča, da je bilo v noči od četrta na petek v Londonu bombardiranih na 50 krajev. Zelo veliko število bomb pa ni eksplodiralo. Domnevajo, da gre za tempirane bombe.

London, 12. okt. s. (Reuter). Letalsko ministristvo je objavilo davi naslednji komunikacije: Čeravno je megleno vreme ovi-

ralo preteklo noč letalske operacije, so vendar anglički bombniki uspešno napadli več vojaških objektov v Nemčiji. Običajni napadi so bili pretežno noč izvršeni tudi na nemške luke ob Kanalu.

Nizozemsko darilo za angleško letalstvo

London, 12. okt. s. (Reuter). Nizozemski princ Bernhard je večer izročil ministru za letalsko produkcijo ček za nakup 40 lovskih letal tipa Spitfire in 18 bombnikov Lockheed-Hudson. Denar je bil zbran v Nizozemski Vzhodni Indiji.

Topniški dvoboj

London, 12. okt. s. (Reuter). Sredi se je preko Kanala razvil silovit topniški dvoboj med nemškim in angleškim težkim topništvom. Nemške topovske granate so padale na Dover in okolice. V akciji je bilo več nemških baterij nego v katerikoli prejšnji priliki. Nemške baterije so streljale deloma zopet z rta Gris Nez, deloma pa tudi z novih položajev vzhodno Calaisa.

Obstreljevanje se je v teku večera dvakrat ponovilo. Ko so Nemci oddali prve salve, so jim takoj prišli odgovorjati tudi angleški težki topovi. Pri drugem napadu pa so stopila v akcijo tudi angleška bombna letala, ki so preletela Kanal in izvršila napad na nemške težke topove. Z angleške obale so se videle pri Calaisu velike eksplozije, ki so jih povzročale letalske bombe. Ena izmed nemških baterij pri Calaisu je pol ure pred koncem angleškega letalskega napada nehala streljati.

Potopljena ladja

London, 12. okt. s. (Reuter). Admirall-teta je sredi objavila, da se je potopila ribiška ladja vojne mornarice »Seakings«, ki je služila za iskanje min. Ladja je zadelo na sovražno mino.

Razbojnik Ručman obsojen

Dolgo se je skrivaj v razbojniški jami pri Dom- žalah, za težke zločine se bo pokoril tri in pol leta na robiji

Ljubljana, 12. oktobra. Po priznivnih razpravah je večer ob 11. uri prišel na vrsto pred velikim kazenskim senatom razbojnik Avgust Ručman. Jetniški paznik ga je pripeljal v klenjenega v sodno dvorano. Ručman je star šele 26 let, že v mladih letih je bil zaradi manjših deliktov kaznovan, v zadnjih letih pa je naredil hitro kariero nevarnega razbojnika in vlomilca. Nekaj časa je delal, a delo mu je kmalu zasmrdevalo in zašel je v veliki kriminal.

Avgust Ručman je bil obtožen, da je v maju letos hotel oropati delavko Marijo. Počakal jo je, ko se je vračala ob koncu tedna iz tovarne s skromnim zaslužkom, navlačil nanjo in zahteval, naj mu da ves denar. Delavka je bila še toliko prisrebna, da je denar skrila v dežnik, zato je denar rešila, a zverinski razbojnik ni nehal in je delavki storil še silo.

Dolga je bila vrsta vlomov in tatvin, ki jih je Ručman izvršil pred razbojništvom nad delavko Marijo in po njem. Orožniki v Domžalah so ga dolgo zasledovali in ga naposled izsledili v razbojniški jami, katero si je urečil v šumerskem gozdu. Za tatvine in vlope. Posrečilo se mu je večkrat v stanovanju škuljeve Eme in Cedilnikove Dore. Tema dvema je odnesel raznega blaga in zlatnine za okoli 8000 din. Iz delavnice Mominika Cerarja v Domžalah je odnesel obleke in drugo za 176 din. Slavku Pavliju pojavno vredno 800 din. Podboškovi Ivanu tri kokoši, Vojski Mihaeli borovnico, ki jih je nabrala v gozdu pri Krumpkeru. V srednjih Jarsah je kradel kokoši pri Janežu Skofcu.

Sobotoženi so bili z Ručmanom rešetar Jože Debeljak z Broda, rešetarica Marija Pirc z Broda, sedlar Feliks Rihter iz Domžal in prekupčevalec s starim železom An-

ton Habjan iz Trzina. Ručman in Rihtar sta bila obtožena, da sta na Brdu vzela Antonu Kavki štiri cevi iz cinka vredni 1200 din, Debeljak in Pircva sta kupovala blago, ki ga je Ručman nakradel. Habjan je kupil Kavku ukradene cevi. Ručman je v bistvu vse zločine priznal, a je seveda po svoje razlagal izvršeno razbojništvo nad delavko Marijo. Zanimal je, da bi vlogil pri Chalupnikovi in ni se čutil krivega za neke predmete, ki so izginili pri vlomu pri Podboškovi in pri Skofcu. Glede izvršenega razbojništva in posilstva nad delavko Marijo se je zagovarjal, da je vedel, da ima delavka pri sebi denar, ker je bila sobota in se je vračala iz tovarne domov, a nameraval si je samo izposoditi kovača od delavke. Zanimal je tudi posilstvo. Delavka je povedala kot priča drugače. Če ne bi denarja skrila v dežnik, bi bila ob tedensko mezdo. S surovostjo silo je nato razbojnik izvršil nad njo zločin posilstva.

Ostali obtoženci so se zagovarjali, da so kupovali blago v dobri veri, da ni ukradeno. Tako se zagovarjajo vedno vsi obtoženci, ki kupujejo za smešno nizko ceno.

Sodišče je zaslišalo več prič, predvsem oskodovalce, in orožniškega komandirja iz Domžal G. Sikoka, ki se mu je po dolgem zasledovanju le posrečilo prijeti nevarnega zločinca.

Po štiriurni razpravi so se sodniki velikega senata umaknili v posvetovalnico, nato pa je predsednik senata s. o. s. Ivan Kralj razglasil sodbo. Vsi obtoženci so bili spoznani za krive. Glavni obtoženelec Avgust Ručman je bil obsojen na 3 leta in pol robije, Jože Debeljak na 4 mesece zapora in na 120 din globe, Pircva na 3 mesece zapora in 120 din globe, Rihtar na 2 mesece zapora in Habjan na 600 din globe.

ga ni niti 10 voz. Večina ga je bila razprodana že do 9. Tem več je pa bilo na prodaj na debelo zopet zeljnatih glav, in sicer po 80 par kg ali po 1 do 1,5 din glava.

Zanimive so govorice o agitaciji nekaterih okoliških kmetov v bolj oddaljenih krajih na Gorenjskem. Okoliški kmetje so namreč svetovali, naj ne prodajajo krompirja izpod 2 din kg. Pri tem imajo seveda svoje račune, da bi jim kmetje, ki bi bili pripravljeni prodajati ceneje, ne konkurirali. Zdi se, da je agitacija imela uspeh. Krompir na Štajerskem se pa vendar nekoliko cenejši. Nakupile so ga nekatere druge in podjetja, zato lahko vsaj upamo, da se gorenjski krompir ne bo več podraževal, če že ne bo cenejši.

Iz Hrastnika

Dom Fotokluba Hrastnika, lepa, moderna stavba v središču Hrastnika, ki bo z njo mnogo pridobil na urejenosti, se naglo dovršuje. 10. novembra pa se bo slovesno otvoril in izročil svojemu namenu, kajti istočasno se v njem odpre prva razstava slovenske umetniške fotografije v Hrastniku. Da bo razstava privabila mnogo obiskovalcev tudi iz drugih krajev, skrajaj ni dvoma, saj bo letos edina fotografska razstava na slovenskih tleh. Za njeno kvaliteto pa jamči že to, da bodo na njej sodelovali odlični mojstri iz organizacij, ki so vključene v Zvezi slovenskih fotoamaterskih društev. Seveda pa vabi FK Hrastnik k sodelovanju tudi vse ostale slovenske fotoamatere in poklicne fotografe. Vsak avtor pošlje lahko največ šest slik v primerem formatu, ki naj bodo po možnosti nemontirane ali pa nalepljene na gladek, bel karton ter na zadnji strani opremljene z običajnimi podatki, naslovom avtorja in slike, navedbo tehnične postopka, morebitno ceno in pripombo, ali se slika za razstavne namene lahko objavi. Posebnih prijavnih ni treba izpolniti, prijavnica pa znaša za avtorje, ki niso člani ZSFAD priključnih edinic, 25 din in jo je poslati s slikami na naslov: Fotoklub Hrastnik, predsednik Mirko Grešak, Hrastnik. Ta naslov daje tudi vse nadaljnje informacije. Zadnji

rok je do 30. t. m. Najboljše dela bodo nagrajena s izvirnimi darili, obenem pa dobi kvalitativno najboljši zastopnik fotoamaterske edince tudi dragoceno prehodno darilo, ki bo nosilo kakor dom ime Ivana Puharja, prvega slovenskega fotografa. Prav sedaj se bliža stoletnica njegovega izuma fotografije na steklene plošče, in Hrastnik, ki postaja za zgraditvijo novega doma poleg ljubljanske pravno središče slovenske fotografije, se je na res lep način spomnil tega dogodka.

Tragična smrt

Krško, 11. oktobra. Oni dan je podiral mestni tesarski mojster Mavsar Jožef v gozdu smreke, ker je rabil les pri gradnji nove hiše. Delavci so najprej na eni strani, nato pa še na drugi podžagali smreke, ki se je nenadoma zrušila in pokopala pod seboj Mavsarja, kateremu je zdrobila pravi koš. Ponesrečenca so prepeljali v krško bolnico, kjer je bil takoj operiran, a mu žal tudi zdravniška pomoč ni mogla več pomagati. Kmalu je izdihnil.

Pokojnik je bil v vsej okolici zelo priljubljen zaradi svoje miroljubnosti in blagega značaja. Pa tudi kot družabnik je bil v vsakem društvu dobrodošel. Bil je vnet gasilec in poveljnik gasilske godbe, ki je morala sedaj spremljati na zadnji poti

Otvoritev gledališke sezone Sokola v Zgornji Šiški

Nekaj pripomb k oceni ljudske igre „Krivo- prišežnik“, priobčene v torek 8. t. m.

Ljubljana, 12. okt.

Kot režiser Anzengruberjeve ljudske igre »Krivoprišežnik«, ki smo jo igrali v nedeljo, 6. t. m. na sokolskem odru v Zg. Šiški, si dovoljujem iznesti nekaj pripomb k oceni premiere, objavljene v tiskovni številki »Slovenskega Naroda«. Lastne igre sicer ne morem ocenjevati, toda za pravilnost presoje menim, da je potrebno poudariti, da bi moral recenzent temeljiteje poznati tekst Francetove vloge, ki nujno in logično diktira način njenega podajanja. Te besede: »Ne menite se zato, če mrko gledam...« izgovorjene Veroniki in zaključene besede prve slike: »Prvi korak in adomača tla me spominja na neveselo preteklost!« — kažejo na to, kako naj igralec vlogo pojmuje in igra. France se vrne po osmih letih pregnanstva z doma zopet na očetu dom in mora ob prvem koraku spoznati, da očetov greh ni pozabljen in da prehaja sovraštvo tudi nanj. V prvi sliki drugega dejanja doživlja ob prihodu domov pred besednim in dejanskim spopadom z očetom težak duševni boj — sam v sebi se zdvoji, dokler ne pride do popolnega preloma z očetom, kar pa se zgodi šele v veliki sceni v hudem brezdnju. Boj, ki ga bije v sebi mladi France je boj med sinovo vdanostjo do roditelja in med spoznanjem velike očetove krivde, ki se stopnjuje ob očetovi zahtevi, da bi sin postal duhovnik in mu dal odvezo za storjeni greh. Do momenta, ko sin prvič vzhroji in se upre očetu, mora torej igralec nujno biti vzdržnejši — zato pa zahteva potem sredina tretje slike in peta slika razgibane igre, močnih kretanj in

svojega tehničnega voditelja. Kljub hudomušni nalivi se je njegovega pogreba udeležila precejšnja množica ljudi, kar je pričalo, kako priljubljen je bil pokojni meščanstvom. Naj mu bo lahka zemlja.

ŠAH

LŠK otvarja sezono

Ljubljanski šahovski klub bo otvoril letošnjo sezono v sredo 16. t. m. z velikim brzoturnirjem, ki se ga bodo mogli udeležiti vsi člani pa tudi šahisti, ki bi želeli postati člani kluba. Turnir bo prva letošnja preizkušnja za igralce vseh razredov. Če bi bila udeležba zelo številna, se bo turnir nadaljeval v petek 18. t. m.

Pred turnirjem bo naš vlemojster Vasja Pirc na demonstracijski deski obrazložil dve najboljši partiji iz letošnjega moskovskega turnirja, ki je med našimi šahisti vzbujal veliko zanimanja. Predavatelj bo obenem na kratko karakteriziral udeležence tega največjega turnirja v zadnjem času, zlasti pa tiste, s katerimi je kot aktivni igralec sam imel priliko boriti se.

Na prireditve vabimo vse člane in vse, ki bi želeli postati. Prireditve bo 16. t. m. v klubski sobi kavarne »Zvezda« s pričetkom ob 20. Na prireditvi se bodo pobirale prve prijave za splošni turnir, ki se bo pričel konec oktobra.

krepič besedi. In baš o teh dveh prizorih je bila splošna sodba, da sta bila v vsej igri najbolj podana.

Toliko o pojmovanju Francetove vloge. Kot režiser pa sem si iskreno želel podrobnejše ocene režije in pozitivnih ugotovitev režiserskih nedostatkov, ker se ne bi mogel zadovoljiti s suhoparnim stavkom: Celotna zamisel igre je bila prav dobra. Ne morem se tudi strinjati s kritikom v oceni Br. Bokrita, ki je svojo izredno težko, komplicirano vlogo igral za diletanta nadpovprečno in je bil v nekaterih momentih naravnost odličen. Da bi bil pretiraval, se skoraj ne bi dalo reči, preje pa, da bi bil moral ponekod še krepkeje podčrtati svoj značaj. Tudi mnenja o ostalih igralcih povsem ne delim s kritikom, ker bi bil pri marsikom še potreben pozitiven nasvet. Tudi je kritika pomanjkljiva v tem, da je prezrla še kar troje važnih vlog in sicer: babico, ki jo je prepričujoče podala s Prestorjeva, že rutinirano dolgoletna igralka, nadalje velikega hlapca, ki ga je prav zadovoljivo in verjetno igral Br. Marjek. V tej vlogi je pokazal napram svojim prejšnjim vlogam viden napredek. Igral je dokaj sproščeno in smiselno. Tudi stare Nosanke, ki jo je s primernim razumevanjem, dobro gasovno modulacijo, živahno mimiko in premišljenimi kretnjami odigrala s. Bukovčeva, ni kazalo prezereti. V ostalem pa se s kritiko strinjam. Končno pripominjam, da bomo igro na občo zahtevo ponovili v nedeljo, 13. t. m. Zdravo!

Poharc Janez

Otvoritev novega sportnega igrišča ŽSK »Hermesa«

Nastop vseh klubovih sekcij kolesarjev, moto- ciklistov itd. v nedeljo 20. t. m.

Komčno se bo vendarle izpolnila tako

željno pričakovana otvoritev na novo urejenih sportnih prostorih ŽSK »Hermesa«, ki bo v nedeljo 20. t. m. z nastopom vseh klubskih sekcij, t. j. nogometne, lahkoatletske, kolesarske, motociklistične, boks. sekcije in mogoče tudi table-tenis sekcije.

Seveda bo spored posameznih sekcij zaradi omejenega časa nekoliko skróčen in bo tako vsa prireditve predstavljala nekako regijo vseh sportnih panog, ki jih klub goji. Med najzanimivejše nastope, ki bodo naše športno občinstvo navdušili, moramo smelo šteti motocikliste, ki bodo po daljšem odmoru na zagranih progi nastopili razen z domačimi favoriti še s popularnimi gosti iz Zagreba, Maribora, Varaždna, Kranja in drugih krajev; razen teh bodo z nekoliko zanimivimi točkami nastopili kolesarji, ki so prav tako kakor motoristi imeli z nastopi na dirkališču post. Pri teh poslednjih bo zanimiva točka zase gotovo tudi »handicap« dirka onega zmagovitca slovenskega moštva, ki je pred nekaj tedni tako slavno izšlo iz težavnih devetdnevni etapni dirki po Srbiji in Bosni.

Celoten spored te revije bo nekako takle:

Ze v soboto, 19. t. m. popoldne bodo v mitingu nastopili lahkoatletci z različnimi točkami. V nedeljo popoldne bo slavnostna otvoritev z nagovori raznih delegatov in predstavnikov naših višjih oblasti kakor tudi svečana blagoslovitev novega igrišča oz. dirkališča; nato sledi mimohod vseh sportnikov in sodelujočih nogometna tekma Hermes : Železnikar (Beograd). Med tekmo ogled stadiona in naprav (dograjenih in neograjenih). Gostje se nato podajo v železničarsko menzo, kjer bo prirejen banket.

Popoldne ob 13. bo kolesarska sekcija ŽSK Hermes nastopila s sodelovanjem medklubskih dirkačev s svojim sporedom, ki bo trajal nekako do 15.; od 15. dalje pa bodo začeli peti svojo pesem motorji, na katerih bodo kazali svojo spretnost priznani Starič, Babič, Cerič, Glebov in še mnogo drugih znanih motoristov. Ako bo čas dopuščal, je zamišljena med kolesarji in motoristi še zanimiva lahkoatletska točka.

Tako stojimo torej, nekako pozno sicer, pred važnim sportnim dogodkom, ki bo aglinim Hermežanom v ponos in vsemu našemu športnemu življenju v korist. Novi stadion, v katerega graditev je bilo vloženega neverjetnega poštovanja, še ni popolnoma gotov, kajti razen drugega manjka še ponoma tribuna, ki naj bi krasnemu prostoru povsem ustrežala; a glavno je dograjeno — in to so: idealno nogometno igrišče, motociklistično-kolesarsko dirkališče in lepo lahkoatletsko tekašišče. Kar še ni, nam je porok dosedanje marljivo in neustrudno prizadevanje prizadetih činitelev, da bo za bodočo športno sezono, ko bo aglini ŽSK Hermes slavil svojo 20letnico obstoja, stalo ponosno in vredno svojega namena pred nami.

na viteškega vladarja. Komemoracije se je udeležilo več sto ljudi vseh slojev trboveljskega prebivalstva, zlasti mnogo pa je bilo opaziti rudarske mladine, ki je že razno napolnila cesto pred Sokolskim domom ter v živem vencu obkrožila kraljevi spomenik. Soba vladarja Mučenika je bila svečano osvetljena ob straneh na sta plapolali v noč žalni zastavi. Podstavek spomenika je bil ves obložen ob živoredečega svetja, spominskih poklonov trboveljske mladine. Zastavonoše so s sokolskimi prapori držali za čas svečanosti ob spomeniku častno žalno stražo. Komemoracija je uveljavila spominska beseda s. Martice Plavšakove, ki se je s kratkim klepnim nagovorom poklonila pred neizbrisnim spominom distega tragičnega oktobra, ki nam je odzvel kraljeviše ustvarjalca Jugoslavije. Govornica je pozvala prisotne, da posvečajo nekaj trenutkov spomnu kralja Viteza ter se združijo s pravo vero in upanjem na zmago pravice in resnice, ki je nam vsem v današnjih časih tako zelo potrebna. Sledila je lepa recitacija Br. Paternost Fr. Albrehtovega »Kralja Matjaža«. Sokolska godba je z odsviravanjem državne himne zaključila svečanost, ki se je globoko doimila vseh prisotnih. Občinstvo se je mirno razšlo, mnogi pa so še dolgo dolgo stali pred spomenikom in zrl v ozarjenosti lik tistega, ki nam je priboril jugoslovensko domovino!

Opozarjamo trboveljske občane, da bo trboveljska zadruga elektrarna radi nučnih popravil na raznih mestih prekinila električni tok v nedeljo dopoldne!

Osebnosti. Gdč. Mariji Vindišar, učiteljici v Trbovljah je priznana 5. uradniška skupina. Na trboveljski postaji so izvršene sledeče izpremembe: Paternost Jože je premeščen na Jesenice, Jenko Janez v Kotoribo, na trboveljsko postajo pa so premeščen: Bernik Jože iz Jesenic, Bogataj Vladislav iz Medvoda, Hrobat Franc iz Murske Sobote, Sebitz Viljem iz Zidanegega mosta, Železnik France iz Slovenske Bistrice ter Glisčič Dragoljub iz Brezovice.

V Jami se je pri delu ponesrečil rudar Vrtovšek Jože, na zapadnem obratu na se je poškodoval na roki delavec Suligaj Alojz. Oba se zdravita v bolnici bratovske skladišče.

Lastnike starih kovancev opozarjamo, da poteka 20. t. m. skrajni rok za zamenjavo starih kovancev po 1 din, na dan 31. t. m. pa končni rok za zamenjavo starih srebrnikov po 20 din. Imenovani denar se lahko do tega dne zaključno menja pri blagajni Narodne banke in njenih podružnicah ter državnih finančnih ustanovah. Kot državne ustanove se smatrajo glavna državna blagajna, davčne uprave, poštna hranilnica in poštne uradi.

Boleznica

KOLEDAR

DANES: Sobota, 12. oktobra: Maksimilijan JUTRI: Nedelja, 13. oktobra: Edvard

DANASJE PRIREDITVE

KINO MATICA: Volga, Volga...

KINO SLOGA: Geronimo

KINO UNION: Strah z ulice (Strachy)

KINO ŠISKA: Šestnajstletnik

KINO MOSTE: Usoda v planinah in Sindikat zločina

RAZSTAVA SLIKARJA LJUBA RAVNIKARJA V OBERSNELJOVI GALERII, Gosposvetska cesta 3. Vstop prost. Danes zadnji dan

PROSLAVA 70 LETNICE OBSTOJA PROSTOVOLNE GASILSKE CETE LJUBLJANA-MESTO ob 20. slavnostna seja upravnega odbora

PRIREDITVE V NEDELJO

KINEMATOGRAFI ISTI SPORED

SOKOLSKO DRUŠTVO LJUBLJANA-MOSTE Izredni občni zbor ob 10. v kinodvorani

PROSTOVOLNA GASILSKA CETA

LJUBLJANA-MESTO ob 10. pred Mestnim domom okupitje spominske plošče v gasilski službi ponesrečenim četnim članom, nato izredna slavnostna skupščina v veliki dvorani Mestnega doma

DEŽURNE LEKARNE

DANES IN JUTRI: Sušnik, Marjlin trg 5, Kuralt, Gosposvetska cesta 4, Bohinec ded., Rimska cesta 31

MESTNO DEŽURNO ZDRAV. SLUŽBO bo opravljal od sobote ob 8. zvečer do ponedeljka do 8. jutraj mestni zdravnik dr. Gvido Debelak, Tyrševa cesta 62, telefon št. 27-29

Ozpod sita

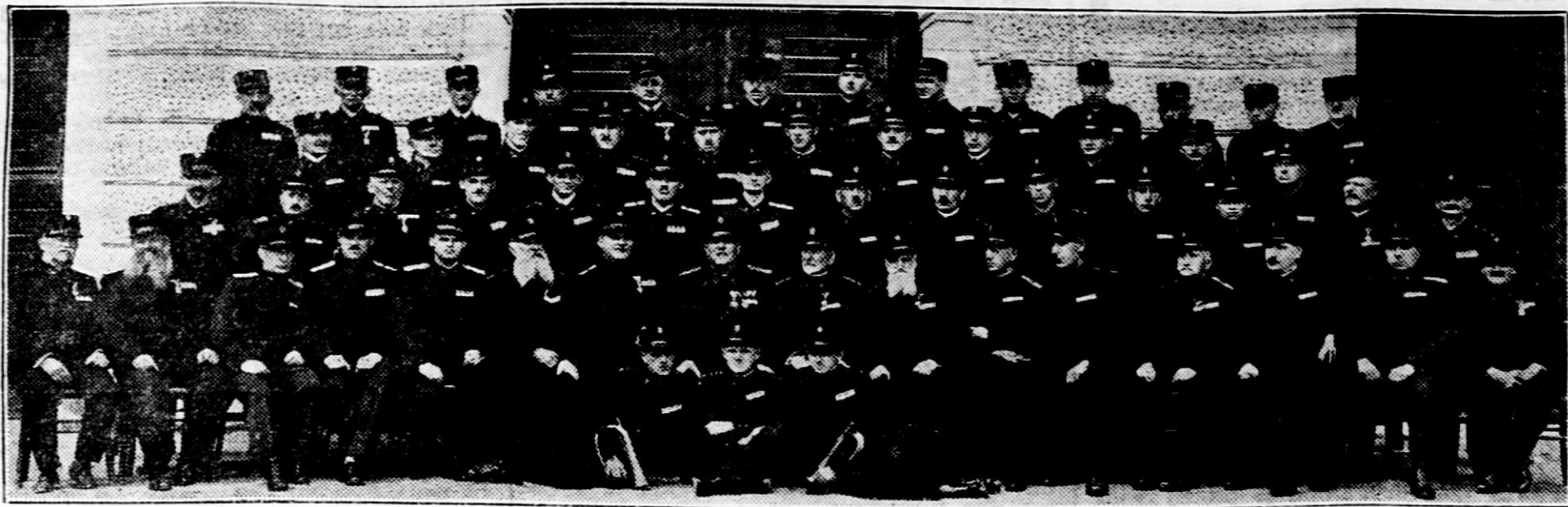
O človeški krvi smo oni dan zapisali, da se navzlic vedno bolj draginji samo še ona ni podražila. Pol kilograma krvi stane okroglo 500 din. Res tudi v tem pogledu drža prislovica, da kri ni voda, ne bo pa dolgo držala nekoliko spremenjena, da kri ni vino ali žganje. Imamo krvodajalce, ki svojo kri prodajajo, kakor prodajajo eni delo svojih rok, drugi zopet delo svojih možganov. In resničen je pogovor, da od dela še nihče ni obogatel. Toda tudi krvodajalec ne more pričakovati, da bo izkupil za svojo kri toliko, da bi mogel obogateti. Zlastno je pa, da mora krvodajalec prosti dobre ljudi, če bi se ga kdaj usmili in mu podaril ponošne čevlje, ker si jih sam z lastno krvjo ne more kupiti. In še bolj žalostno je, da ni nikogar, ki bi se reveža usmili. Torej niti čevljev si človek ne more kupiti z lastno krvjo. Res, daleč smo prišli!

S filmskega platna

Kino Union: Strah z ulice. Poljski film o bedi in sijaju revijskih peslask. Narejen je po vzoru takih dobrih francoskih in ameriških filmov, zato pr. vsebinski ni kdo ve kakšno odkritje, a režiser se je potrudil in je uspel v uporabljanju najbolj efektivnih filmskih sredstev v razpletu pester ga in dolgega dejanja. Konec je srečen, lepa pesalka, ki se bori za obstoj in se žrtvuje za človeka, ki ga ljubi, si pribori življenje in srečo, a njena tovarišica propada. Film resnično lahko štejemo med najboljše poljske filme, ki smo jih doslej videli. Velika odlika filma so nečablonski tipi med glavnimi igralci in igralkami. Vmes je nekaj mojstrsko prikazanih prizorov iz življenja artistov, na primer epizoda z zapitim plesnim učiteljem, ki je bil dobri duh glavne junakinje, a sam je žalostno končal, ker je bil prevelik umetnik, da bi ga ljudje razumeli in cenili. Čeprav snov ni izvedena v velikem enotnem stilu, temveč bolj konstruirana kot komponirana, more film dovolj tudi zahtevnega gledalca.

Jubilej matičnega gasilskega društva

Prostovoljna gasilska četa Ljubljana-mesto je naša najstarejša gasilska organizacija — Kako se je razvijalo gasilstvo pri nas

Prostovoljna gasilska četa v Ljubljani ob svoji 60letnici

Ljubljana, 12. oktobra. Gasilska organizacija bo vedno živa in nikdar ne bo treba dokazovati, da ima pravo do obstoja. Potreba je bila v starih časih, a dandanes mora prevzemati še mnogo pomembnejše naloge, v dobi letalskih vojn. Posebno gasilci v mestih prevzemajo težke naloge ter prav tudi odgovornost za življenje prebivalstva. Minili so idolični časi, ko so bili gasilski jubileji lahko le veseli dogodki; dandanes se pa moramo ob gasilskem jubileju zamisliti resno o izrednem pomenu gasilstva ne le za obrambo naših domov zgoraj pred uničujočim elementom, temveč tudi za obrambo domovine. Zato hočemo izrabiti to priliko, da naglasimo, da je gasilska organizacija v mestu najpotrebnejša ter najpomembnejša. Če ji pa hočemo to tudi priznati, tisti, ki lahko pospešujejo njen napred, ki morajo tudi posvečati mnogo večjo pozornost.

Društvo si mora pomagati samo

Naj povemo takoj, da bi Prostovoljna gasilska četa Ljubljana-mesto potrebovala na leto najmanj 50.000 din kreditov, da bi bila pripravljena na vse nevarnosti v duhu časa in ustrezajoče razvoju tehnike. Mestna občina ji daje na leto po 10.000 din, iz gasilskega fonda pa je zadnjič prejela 1200 din. Zato mora naše najstarejše gasilsko društvo ob svoji 70letnici misliti predvsem kako si bo pomagalo samo, ker je prepričano samo sebi, da bo lahko prevzemalo naloge, kakor zahteva čas. Takšne razmere seveda niso ugodne za razvoj idealizma. Društvo je pridobilo veliko efektivno letarico, da bo vsaj tako dobilo nekaj sredstev za izpolnitev svoje opreme. Na to je treba opozoriti ob tej priliki, kar je potrebnejše, kakor napisati nekaj prigodnih fraz o jubileju. Dobitki loterije so zelo lepi: avtomobil, 4 motocikli, 2 radijska aparata, šivalni stroj, 7 moških koles, 3 ženska kolesa in še 432 raznih praktičnih predmetov. Zrebanje bo 29. decembra.

Prejšnje čase so praznovali gasilske jubileje mnogo bolj slovesno. Proslava 70letnice našega najstarejšega gasilskega društva pa bo skromna, a javnost mora vedeti, da ima prav to društvo posebne zasluge za razvoj vsega našega gasilstva.

Najstarejši aktivni član Prostovoljne gasilske čete Ljubljana-mesto, predsednik nadzornega odbora Ivan Breskvar, ki deluje med ljubljanskimi gasilci že 41 let

Prvi gasilni red

Gasilstvo samo na sebi je staro prav tako kakor civilizacija, zato pa je sorazmerno še zelo mlado organizirano gasilstvo. Prvi začetki organiziranja gasilstva segajo v 13. stoletje. V Avstriji, ki je začela prva organizirati gasilsko službo, je bil izdan prvi gasilski red l. 1278. Domnevajo, da je bil izdan zaradi velikega požara, ki je uničil l. 1276 veliki del Dunaja. Novi gasilski red je bil izdan šele l. 1534. Pozneje so izšli številni predpisi o ureditvi gasilske službe in najpogostejše je izdala Marija Terezija l. 1759. V slovenskih deželah velja za najstarejši gasilski red tisti, ki je izšel l. 1785 na Kranjskem. Zanimivo je, da je bil objavljen že v slovensčini.

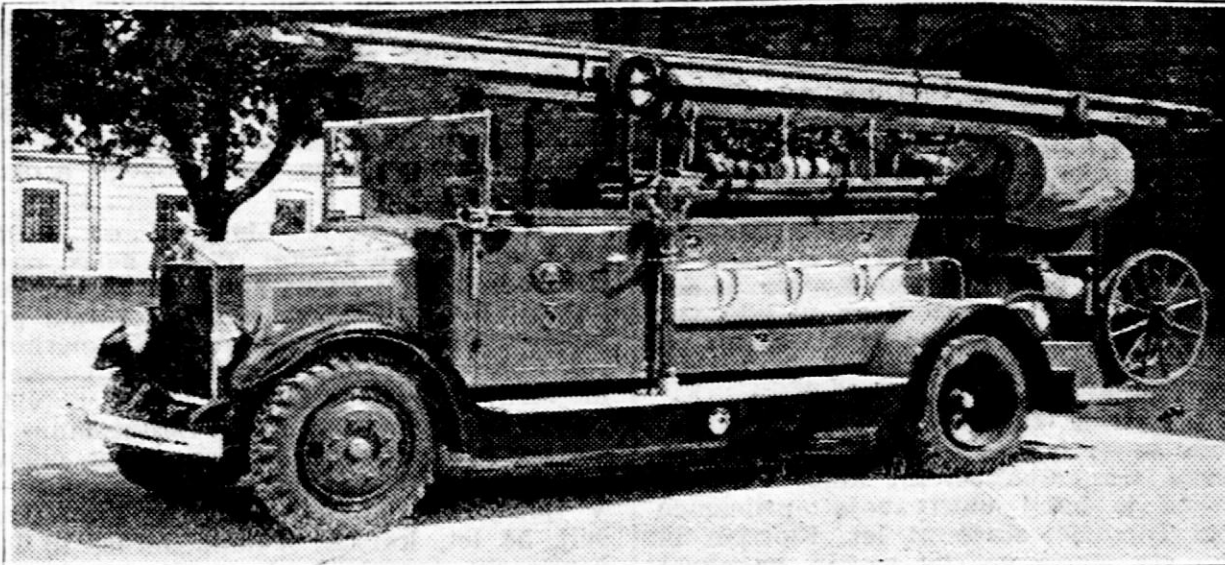
Predhodnice gasilskih društev

Predhodnice gasilskih čet so bile požarne brambе, ki so jih začeli ustanavljati šele v prejšnjem stoletju, predvsem v industrijskih podjetjih. Prva požarna bramba v Avstriji je bila ustanovljena l. 1831 na Tirolskem, v tobačni tovarni v Schwazu. Šele čez desetletja so začeli ustanavljati požarne brambе tudi v drugih mestih, tako da je bilo do l. 1860 v vsej Avstriji samo 5 požarnih bramb. Tedaj se je za gasilstvo začelo naglo organizirati in čez 10 let je bilo že 381 požarnih bramb.

Gasilska služba v stari Ljubljani

Gasilska služba je bila v Ljubljani do Napoleonove dobe primitivno organizirana. L. 1814 je izdal generalni guverner odlok, naj mesto uvede požarno policijo in uredi v splošnem gasilsko službo. Guverner se je tudi zanimal kako je urejeno v Ljubljani ometanje dimnikov. Ljubljana je

imela tedaj samo dva dimnikarja s petimi pomočniki. Posebna komisija je tudi ugotovila, da je bila gasilska oprema zelo slaba in morali so poslati obe, edini brigadni zvonarju Samassi v popravilo. Mesto je imelo tedaj 6 požarnih orodij, ki so bila: na Mestnem trgu, pri Sv. Jakobu, na Poljanah, v šentpeterskem predmestju, na Kapucinskem trgu in v krakovskem predmestju. Orodja so nadzirali posebni nadzorniki, ki so pa včasih tudi na svojo pest posojali orodje zasebnikom, zato je magistrat izdal strog nalog, da nadzorniki smejo odpirati orodja le, ko čuvaj na Gradu naznani ognenj s topovskim strelom. L. 1815 je generalni guverner izdal posebno odredbo, da morata biti čuvaja na Gradu oženjena ter da ju morajo kaznovati, in sicer pri drugem prestopku z globlo treh goldinarjev, pri ponovnem prestopku ju je pa treba odslavit. Ko je gorelo v mestu, je čuvaj na-

Gasilni avto ljubljanske Prostovoljne gasilske čete

znani požar s tremi streli, požar v predmestju z dvema streloma, v okolici pa enim strelom. Razen tega je čuvaj izobesil tudi rdečo zastavo, ko je gorelo, in sicer na tisti strani stolpa, kjer je bil požar. Ponoči je namestu zastave izobesil rdečo luč. Čuvaj je tudi bil plat zvona v grajskem stolpu. Ponoči je moral čuvaj ponoviti vsak četrturtni udarec v grajskem stolpu, da so meščani vedeli, če čuje nad njimi, a razen tega je moral vsak dan med 11. in 12. javljati na policijskem ravnanstvu, če se je kaj pripetilo. Veliko vznemirjenje je nastalo l. 1819 v mestu, ko je strela sprožila top na Gradu in meščani niso mogli dognati, kje gori. Čuvaja so trdo prijemali, ker so domnevali, da je streljal on, in le s težavo se je izognil kazni. Oblasti so tudi skrbno nadzirale hišne posestnike, da so imeli predpisano gasilno orodje. Med zanimivimi predpisi proti požarni nevarnosti je treba omeniti odredbo iz l. 1824, naj bi se v mestih ustanovile zavarovalnice za zavarovanje proti požarom. V Ljubljani se je zavarovalo 271 posestnikov. Tudi mestna občina je zavarovala magistrat, in sicer za 3000 goldinarjev, drugih 6 mestnih poslov pa za 12.450 goldinarjev.

Prvi organizirani gasilci-Sokoli

Gasilstvo se je začelo organizirati v pravi pomeni besede v šestih letih prejšnjega stoletja. Gasilsko službo je tedaj organiziral magistrat. Vodstvo gasilske službe je l. 1863 prevzel župan M. Ambrož. Kljub skrbni organizaciji mestne občine je gasilska služba še vedno zelo šepala in oblasti so kmalu sprevideli, da morajo gasilstvo prepustiti tej ali oni organizaciji, ki ima dovolj discipliniranega članstva. Gasenje je prevzel Južni Sokol, Turnverein pa je to službo odklonil. Župan dr. Costa je izdal gasilni red, ki je predpisal gasilsko službo pod okriljem Južnega Skola. Razmere pa niso dopuščale, da bi se gasilstvo razvilo na tej podlagi.

Ustanovitve prvega društva

Ko je županov dr. J. Suppan, je prišlo do priprav za ustanovitev prvega ljubljanskega gasilskega društva. Društvo je bilo ustanovljeno 30. marca 1870. Načelnik, odnosno »stotnik« društva je bil Fran Doberlet, ki ga imenujejo očeta slovenskega

gasilstva. Doberlet je položil dobre temelje vsemu našemu gasilstvu. Ni pa dovolj čutil z narodom ter se ni mogel sprijazniti s predlogom, naj bi uvedli slovensko gasilsko poveljevanje. Zato je nastal med ljubljanskimi gasilci l. 1899 hud spor in na občnem zboru 30. januarja so zmagali Slovenci. Doberlet je odstopil in njegovo mesto je zavzel Ludvik Stricelj.

Otvoritev Mestnega doma

Novi odbor je bil zelo delaven in društvo je dobilo v Mestnem domu novo orodje. L. 1900 se je društvo obrnilo na meščane, naj ga podpro v njegovih plemenitih prizadevanjih; zdi se, da so tedaj ljubljanci znali bolje ceniti gasilsko organizacijo, kajti takoj se je prijavilo 56 podpornih članov, pozneje pa še mnogo več. Mestni dom kot dom gasilcev je bil 7. in 8. septembra l. 1899 slovesno odprt. To je bil velik

praznik gasilstva in v Ljubljano so prihiteli številni gasilci tudi da se udeležijo občnega zbora naše Zveze kranjskih gasilskih društev. Slovesnosti so se udeležili tudi Cehi in Hrvati.

Razvoj našega gasilstva

L. 1904 je bila organizacija naših gasilcev reorganizirana in dobila je ime »Ljubljansko prostovoljno gasilno in reševalno društvo«. Med svetovno vojno je društveno delo začasno zastalo, a tedanjemu načelniku Josipu Turku se je posrečilo opustiti vojaške službe številne člane, ki so opravljali med vojno službo sanitetcev ter prepevali ranjenec s kolodvora v bolnice. Po prevratu so člani ljubljanskega društva z zastopniki drugih društev začeli akcijo za združenje slovenskih gasilcev v skupno organizacijo. L. 1920 je bila ustanovljena Jugoslovenska gasilska zveza, ki ji je načeloval do svoje smrti znani gasilski organizator Fran Barle. Posebej je treba naglasiti, da ima ljubljansko gasilsko društvo največ zaslug za organizacijo slovenskega gasilstva.

Ob priliki kongresa vseslovenskega prostovoljnega gasilstva je društvo zelo slovesno proslavilo svojo 60letnico. Tedaj je bil tudi odkrit spomenik Barletu na pokopališču. Ko je izšel zakon o gasilstvu, so bile gasilec naložene mnoge nove naloge in potrebno je bilo, da se naša matična gasilska četa oprijema dela še bolj živo ter izvežbala svoje članstvo po predpisih zakona. Mislijo so morali tudi na izpopolnitev opreme. Najmodnejše motorno brigadno si je nabavila že l. 1928 s podporo mestne občine. L. 1934 je pa kupila še moderen orodni avtomobil in še eno moderno brigadno. Podporo je dala tedaj banska uprava.

Zaslug društva, ki s svojimi pridobitvami naše mesto in okolice s svojim neprecenljivim požrtvovalnim delom v sedmih desetletjih, pa ni treba omenjati še posebej. Prav bi bilo, da bi bile te zasluge priznane društvu na pristojnih mestih s tem, da bi mu poslej posvečali večjo pozornost ter podpirali njegovo delo tudi gnotno. Pri tem bi ne smeli nikdar pozabiti, da so naloge gasilskega društva v mestu mnogo težje, kakor na deželi.

Fran Finžgar: Razvalina življenja

Ljudska igra je žela mnogo toplega priznanja

Ljubljana, 12. oktobra. Finžgar je bil do nastopa Prežihovega Voranca s »Požganico« in »Samorastniki« naš najmočnejši ustvarjalec in oblikovalec ljudskih značajev, težnj, grehot in usod. Finžgar se je najdosledneje in najpogostejše držal načela Frana Levstika, da naj piše slovenski pisatelj tako, da bo Slovenec v knjigi (ali v drami) gledal in poslušal samega sebe kakor v zrcalu. Stori je to Finžgar leže kakor marsikdo, saj je sam kmetijski sin, ki je do potankosti spoznal dolga desetletja med ljudstvom po raznih župnijah ter je kot izpovednik zvedel najgloblje tajnosti, ki so gibalo življenje po naši kmetijski domovini. Finžgar ni bil nikoli le hladen opazovalec strasti, trpljenja in radosti slovenskega ljudstva, temveč je živel s tem ljudstvom v najtesnejši zvezi z njo, z iskrenim sočutjem in z njo trudeč se, da bi

ga docela razumel. Predvsem pa da bi temu ljubljensmu ljudstvu pomagal, ga po- učil, ga opozoril na grehote, ki delajo življenje našega kmeta tako težko in čisto tako nesrečno. Učitelj in dober vodnik ljudstvu, ki ga mu je dala usoda v duševno, zlasti nprstveno upravljanje, je izkušal biti Finžgar z resnično apostolsko verno in samopozrtvovalno ljubeznijo. In ker mu je dala narava pisateljski talent, vse vrline odličnega stilista in izjemno tenkočutnega jezikoslovca, je tudi v svojih dramah, ki jih sam zavestno označuje kot ljudske, ustvaril nekaj zrcal, ki imajo vse skupni namen, reči ljudstvu: »Glej, tako si! Zgodi se sam nad seboj, skesaj se in poboljšaj, da boš srečnejši!« Finžgarjeve odrske igre so torej vse tendence, poučne, zelo koristne ljudstvu. Razumljivo je, da so nahajale in še nahajajo v ljudstvu polno razumevanje in soglasje. Takoj pa lahko pristavimo: »Razvalina življenja«, Finžgarjevo poslednje dra-

matko delo, je našlo priazen sprejem tudi v Ljubljani. Zadržan in odsoten, da bi se bil udeležil premiere, sem slišal z vseh strani: »močna, lepa, tako strašna slika nekdanjih in morda tu in tam še zmerom veljavnih razmer po našem podeželju!«

In je več kot nerazumljivo, da je moralo miniti dvajset let po premieri, preden smo mogli videti ponovno uprizoritev »Razvaline življenja« na ljubljanskem odru. Finžgar je tu pač iz lastnega opazovanja povedal: Le iskrena ljubezen sklepaj zakone; tragika tolikih zakonov na kmetih zahteva žrtve, ker so bili sklenjeni le zaradi denarja, dote, iz spekulacije. »Na preste lahko sešestej zakone na deželi, ki jih je sklenil Bog!« pravi župnik, izpovednik, pisatelj Finžgar...

Upajmo, da dandanes vendar ni v splošnem več tako! Ostalo pa je še zmerom strahotno mnogo brezdušnega oduševstva in pijanstva, izvirajočega iz svobodnega žganjarstva. Tudi proti temu usodnemu zlemu grmi ta drama in avtorjevo zrcalo resničnosti je kruto zanesljivo. Naj bi ga naši podeželjski odri postavljali pred ljudstvo vedno iznova!

Predstava v skrbni in vseskozi naturalistično vni uprizoritvi režiserja Milana Skrbinskega je odlična. Vsi sodelujoči so v istini izvestni v svojih ulogah. Ivan Cesar igra Urha Kanteta, žganjar-

ja, ki zastruplja vas z vso okolico s svojo silovitko, služi debele tisočake in jih posiluje. Tudi lastni žrtvi za odušne obresti. Tudi lastno hčer očinko Lenčko žrtvuje svojemu pohlepu po denarju. Zaden ga kazen: nesrečna Lenčka se vda žganju, a pijančevanju zapade tudi njen mehki, blagi mož. Končno se ne sesuje je bogata domaćija, temveč mož zadavi ženo v besni ljubosumnosti. Cesar je ustvaril močno ljubosumnost. Cesar je ustvaril močno ljubosumnost. Cesar je ustvaril močno ljubosumnost.

M. Danilova ni kmetica niti znanje, niti po kretanjih in govorici, ali tragiko svoje usode je izražala krasno in pretresljivo. Prav dobra je resolutna, vedno iskrena rejenka Tona, ki ji daje Gabrijelčeva polno krvi in čustva. Posebej odlična je Severjev mehki Martin, mož slabši, iz nesreče in alkohola končno morilec žene Lenčke, ki jo neskončno ljubi. Sever je postal kracijo, ki znova utrjuje njegov sloves finega psihološkega označevalca vlog. Kmet Ferjan, ki ljubi Lenčko in je ljubljani, a noče kmetovati, je najbolj problematična osebnost v igri. Presetnik ji daje po močnosti življenjskost in pristno toplino. Zapitga zapravljivca Srka je igral z močno naravnostjo Kauker, a Rakarjeva je res originalna potovka.

Igra je žela mnogo priznanja. F. G.

Na velesejmu paviljon za paviljonom pada

Do začetka maja 1941 mora biti končana prva etapa del za novi ljubljanski velesojem

Ljubljana, 12. oktobra. Gostje lepega Tivolija postajajo v Lat- termanovem drevedu in gledajo, kako podirajo delavci gradbenega podjetja A. Battelino velesojmske paviljone. Po drogovih plezajo poštni delavci in snemajo električne in telefonske napeljave. Z listjem, ki pada s stoletnih kostanjev in lip, pada tudi tramovje paviljonov, ki so častno služili 20 let, kajti po večini so ostali dobro ohranjeni in jih bo podjetje lahko porabilo pri gradnji novih paviljonov ljubljanskega velesoja.

Prvi je padel paviljon F, včeraj so podirali paviljon E, v ponedeljek bo Battelino poslal na velesojmski prostor večjo skupino delavcev, ki se bodo lotili še ostalih paviljonov in v teku prihodnjega tedna starega velesoja ne bo več. Ostala bosta samo srednja dva zidana paviljona M in N, toda tudi ta dva bosta odstranjena v teku druge etape del za novi ljubljanski velesojem.

V dveh etapah bo Ljubljana dobila nov, moderni, razstavljalni tehnični velesojem. V prvi že začetni etapi bo padlo pet paviljonov. Namestu teh mora biti dograjena do začetka maja 1941 paviljonska stavba, ki bo obkrožala velesojmsko zemljišče. Dela se ne bodo izvrševala po načrtu inž. arh. Glanza, temveč po spremeni- nem načrtu, kajti za gradnjo po prvotnem načrtu bi bilo potrebnih nad 5 milijonov din, velesojmska družba pa ima na razpolago samo 3.700.000 din. Toliko bo stal novi ljubljanski velesojem v prvi etapi. Novi paviljoni bodo višji in širši od sedanjih. Zgrajeni bodo s pomočjo betonskih stebrov, med njimi bo polnilo iz betona. Zgrajeni bodo po zahtevah moderne razstavne tehnike, tako da bodo uporabni za razstave vse industrije. Skozi paviljone bodo tekale tratičnice, vse napeljave bodo vzdane v tleh. Posamezna podjetja si bodo lahko najela za daljšo dobo posamezne razstavne oddelke.

Površina novega velesoja pa bo manjša od sedanjega približno za 1000 kv. m. V Lipovem drevedu od kopališča Ilirije se bodo paviljoni umaknili v notranjost sejmišča za 5 m, na pridobljenem prostoru bo urejen prostor za parkiranje motornih vozil. Vzdolž Celovške ceste se bodo paviljoni umaknili na znotraj tudi za pet metrov, in sicer zaradi železniškega podvoza, ki ga

bodo zgradili pod sedanjimi železniškimi pregradami. V Lattemanovem drevedu bodo novi paviljoni postavljeni približno v isti črti kot sedaj. Vzdolž vseh treh stranic trikotnega velesojmskega prostora bodo postavljeni paviljoni v ravni črti, le začetna paviljona E in I pri vstopu se bosta začela v loku. Vsi paviljoni bodo povezani med seboj. Na križišču Lattemanovega in Lipovega drevedu bodo zvezani z vestibulom ali kupolo, kjer bodo zgrajena tudi javna stranišča. Zunanji paviljoni bodo imeli nadstrešek, tako da bodo obiskovalci hodili zunaj od paviljona do paviljona vedno po suhem tlakovanem hodniku. Fasade paviljonov bodo za 2 m višje od sedanjih, notranjost paviljonov bo lepo izdelana, paviljoni bodo imeli stropce, ventilacijo itd. Strehe bodo krite s salonom.

Podjetje Battelino namerava graditi nove paviljone vso zimo, kajti do začetka maja prihodnjega leta mora biti novi ljubljanski velesojem v prvi etapi dograjen. Maja 1941 bo slovesno odprtjen pomladanski velesojem že v novih paviljoni.

V drugi etapi bo v teku prihodnjih let zgrajena projektirana koncertna dvorana, in sicer najbrž ne v delu sejmišča proti Siskli, temveč v sredi sejmišča. Opuščen je bil tudi načrt za veliko upravno poslopje pri vstopu. V sredi sejmišča so bili projektirani tudi moderni parki, namestu teh pa bo najbrž določen prostor za stalne grane paviljone tujih držav.

Kaj bo z zabaviščem, kjer prebijejo za velesojmske dni gostje lepe ure ob dobri jedi in pijači? Zabavišče na dosedanjem prostoru bo opuščeno, a za leto dni bodo pivski in veselišni paviljoni tu le ostali in penzionisti bodo še do zime lahko metali karte pri Radoniču in pri Veslem Dolencu. Zabavišče bo kasneje preneseno v notranjost novega velesoja proti severni strani, na dosedanjem prostoru zabavišča pa bo mestna občina namesto veselišnega parka uredila moderen park za sprejajalce.

Na velesojmu paviljon za paviljonom pada. Na pomlad 1941, ko se bo prebujala narava in lepem Tivoliju, bodo ljubljanci že občudovali novo velesojmsko paviljonsko zgradbo, ki se je začela graditi te dni pod vodstvom inšpektorja inž. R. Zajca, inž. arh. Mesarja in tehnika N. Arka.

Iz Kranja

Število brezposelnih je neznatno poraslo. V septembru se je pri tukajšnji Borzi dela k 146 brezposelnim prijavielo 394 novih. Od teh je dobilo zaposlitev 378, tako da znaša število brezposelnih v začetku tega meseca 162 in je le za malenkost večje od prejšnjega meseca. V času velike dražnje je to stanje razveseljivo, toda vprašanje je, kaj bo pozimi, ko bodo prenehala javna dela.

Kegljanje na dobitke. Prostovoljna gasilska četa priredi tudi letos kakor vsako leto v času tomlje kegljanje na dobitke, ki je bilo vedno upoštevano in priljubljeno. Kegljanje bo danes v soboto, v ponedeljek 14., četrtek 17., soboto 19., nedeljo 20. in zaključno v ponedeljek 21. t. m. na keglišču restavracije pri »Petricku«. Glavni dobitki so: moško kolo, vreča moke, usnje, blago itd.

Kino v Stražišču predvaja v soboto, nedeljo in ponedeljek tri krasne filme: »Zena vrag«, »Gospodarka džungle« in »Mlada orla«. Ne pozabite na trojni program!

Kino »Narodni dom« predvaja danes in v nedeljo zabavni film: »Hura, jaz sem ata«. Večerne predstave se prične ob pol 19. in pol 21.

Uspehi naših strelcev. Kakor smo že poročali, so se v nedeljo 6. t. m. vršile zaključne strelske tekme kranjske družine, ki se jih je udeležilo nad 60 strelcev in je bila zasedba tarč stalna. V tekmi družin za pokal Kranjske strelske družine je tekmovalo pet skupin in so dosegle naslednje uspehe: 1. mesto Kranj 565 krogov, 2. mesto Ljubljana 530 krogov, 3. št. Vid 415 krogov, 4. Tržič 285 krogov, 5. Slovenski Javornik 266 krogov. Na zmagovalni tarči je dosegel 1. mesto kapetan Franjo Per, Ljubljana, 193 krogov, 2. Hinko Ločnikar, Kranj, 192 krogov, 3. Janez Černe, št. Vid, 182 krogov. Na splošni tarči na 200 m je zasedel 1. mesto Joco Kostanjevec, Ljubljana, 84. 2. Hinko Ločnikar, Kranj, 75. 3. kapetan Franjo Per, Ljubljana, 71. Na tarči »Stružev« na 150 m je bil 1. Oton Pirc, Slovenski Javornik, 84. 2. Rudolf Vrabec, Kranj, 84. 3. Demšar, Tržič, 84. Na mladinski tarči na 150 m je bil 1. Ivan Eržen 75. 2. Zoran Bele 56. 3. Henrik Vidmar 48. Flobert, dame: 1. gđc. Pavla Grabner 100 točk, 2. gđc. Ivanka Lukman 100 točk. Tekmovalci so prejeli 42 lepih daril. Prireditve je tako v moralnem kakor tudi v finančnem pogledu uspešna in je aglina

kranjska družina z izkupičkom s tekmo poravnala tudi poslednji dolg.

Šahisti, prijavite udeležbo za turnir ne glede na to, ali ste člani Kranjskega šahovskega kluba ali niste. KSK sprejema prijave do otvoritve I. kola turnirja za prvenstvo Kranja, ki bo v ponedeljek 14. t. m. Zaradi igranja v dveh razredih je možna udeležba tudi slabjšim igralcem. Komur je le mogoče, naj pristopi v klub, ki bo v letošnji sezoni poskrbel za veliko število prireditve.

Nogometni spored. Jutri ob pol 16. bo prvenstvena tekma med SK Ljubljano in moštvom SK Kranja. Po sedmiskem rezultatu smemo pričakovati, da bodo domačini s srčnostjo in dobro igro lahko nadvladali goste, toda za končni izid je možnih še veliko drugih okolištin. Obiščite zanimivo tekmo.

KINO MOSTE

Danes ob 20. uri, jutri ob 14.30, 17.30 in 20.30 uri

Usoda v planinah

Victor Staal, M. Schneider, R. Wanka

Sindikati zločina

E. G. Robinson

Iz Črnomlja

Kmetijski tečaj za učitelstvo. V četrtek dne 10. oktobra se je na dr. osnovni šoli v Črnomlju pričel kmetijski tečaj za učitelstvo kmetijskih in gospodinskih nadaljevalnih šol za črnomljski srez. Tečaja se udeležuje okrog 40 učnih moči, kar je dokaz izrednega zanimanja našega učitelstva, ki v času trgaških počitnic prisotvuje predavanjem sedem ur dnevno. Velika udeležba pa potrjuje tudi nujnost takega tečaja, ki se za poskušalo pridobiti že letošnji pomlad a za je uspelo oživiti tvoriti šole jeseni. V tečaju, katerega vodstvo je poverjeno priznanemu sres. nadzorniku za osnovne in kmetijske nadaljevalne šole g. Vončini Dragotinu, ki je tudi predavatelj za predmet kmetijske nadaljevalnega šolstva, sodeluje še 9 strokovnjakov predavateljev, ki bodo s tečajniki predelali učno gradivo iz poljedelstva, folklorne, živinoreje, vinarstva in kletarstva, živnozdravstva, sadjarstva itd. vse s posebnim ozrom na prilike v Beli Krajini, ki ji je potrebno posvečati mnogo več pozornosti kot doslej.

Sijajna ruska muzikalna komedija

v stilu nepozabnega filma »Pastir Kostja«

iz LJUBO ORLOVO

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri.

jutri (v nedeljo) ob 10.30 dopoldne (matinejske cene) ter ob 15., 17., 19. in 21. uri.

KINO MATICA,

tel. 22-41

Volga Volga..

Najboljši film v poljskem jeziku

Pretrajljiva drama mladega dekleta, ki se bori

za svoj obstanek. — Film divne glasbe in lepih pesmi. V glavni vlogi prominentna članica varšavskega narodnega gledališča HANKA KARWOWSKA

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!

KINO UNION — Tel. 22-31

Geronimo

Velefilm o Indijancu, ki je bil strah in trepet belih ljudi! — Velefilm o poslednjem indijanskem uporniku in borcu proti belim in njihovi civilizaciji! — Preston Foster, Ellen Drew in mladi indijanski poglavar: Thunder Cloud. — Danes ob 16., 19. in 21. uri — jutri ob 10.30, 15., 17., 19. in 21. uri.

KINO SLOGA, tel. 27-30

DNEVNE VESTI

— Nove poštne pristojbine za promet z Bolgarijo. Med našo in bolgarsko pošto upravo so se pred kratkim vršila v Sofiji pogajanja, ki so imela namen, da se pomenost poštne prometa med obema bratstvom državama. Eden izmed rezultatov teh pogajanj je, da bodo pristojbine za pismenske in pakete pošilke v tuzemskem poštnem prometu veljale tudi za pošiljke v Bolgarijo, bolgarske pa za pošiljke v Jugoslavijo. Te poštne pristojbine stopijo 25. t. m. v veljavo. Od tega dne bodo torej veljale za pošilke po 20 gr 1 din 50, od 20—50 gr 2 din, od 50—250 gr 3 din 50, preko 1000 do 2000 gr 15 din. Pristojbina za navadne dopisnice znaša 1 din, za tiskovine 0.50 do 10 din (po teži). Za čestitke — tiskane posetnice (pet besed z navadnim besedilom čestitke) 0.50 din, za rekomandacijo 4 din in za ekspresno pošiljatev takisto 4 din. Pristojbina za pakete znaša do 1 kg teže 16.50 din, od 1—3 kg 22 din, od 3—5 kg 27 din, od 5—10 kg 31 din in od 10—15 kg 38 din. — V poštne stroki torej od 25. oktobra 1940 dalje Bolgarija ne bo več za nas — inozemstvo!

— Veliko nazadovanje tujškega prometa v srednjem Primorju. Zaradi vojne je tujski promet v naši državi letos občutno nazadoval. Inozemskih gostov, takorekoč sploh ni bilo, in zato so bili tudi dohodki od tujškega prometa znatno manjši kakor druga leta. Turistična zveza je zbrala podatke o tujskem prometu do konca septembra. Iz njih je razvidno, da so bili dohodki od tujškega prometa v srednjem Primorju za 27.000.000 manjši kakor lani. Število prenočitev je padlo za 43%. Število inozemskih letoviščarjev je znašalo komaj 8% lanskega števila, dočim je bilo domačih letoviščarjev za 5% več kakor lani. Lani so znašali dohodki od tujškega prometa 57.000.000, letos do konca septembra pa samo okrog 30.000.000. To pomeni zelo hud udarec za gospodarsko življenje našega Primorja.

— Naši izseljenci v Nemčiji lahko pošiljajo domov prihranke. Nemške devizne oblasti so dovolile našim izseljencem, da lahko pošiljajo domov svoje prihranke v nemških markah, zaslužene v Nemčiji z delom do 31. decembra 1939 in ki jih zaradi takratnih in sedanjih razmer niso mogli poslati oziroma realizirati v dinarjih. Prihranki pa morajo izvirati iz zaslužka. Nemške devizne oblasti bodo namreč predhodno kontrolirale izvor blokiranih nemških mark in ne bodo dovolile pošiljati iz Nemčije iz drugih virov izvajajočih mark. — Žrtam velebitse tragedije bo postavljeno spomenik. V Zagrebu se mudi oskrbnik planinske kočice na Visočici na Velebitu Djuro Vujanović. On je bil eden prvih na kraju stražne nesreče. Zdaj zbira denar, da se postavi žrtvam velebitse tragedije spomenik.

— Večerni trgovski tečaj. Učni predmeti: Knjigovodstvo, korespondenca, računstvo, nemščina, stenografija, strojepljše itd. Prijave se sprejemajo vsak dan. Dovoljen je tudi obisk posameznih predmetov. Informacije, prospekte daje trgovsko učilišče Christofov učni zavod, Ljubljana, Domobranska c. 15. (telefon 43-82).

ZVOČNI KINO SKOLSKI DOM V ŠISKI, telefon 41-79

Sijajna komedija, kateri se boste nasmejali do solz

Šestnajstletniki

V glavni vlogi Mickey Rooney

Predstave: danes ob 14.9. uri, jutri ob 3., 5., 7., 9. uri, v ponedeljek ob 14.9. uri.

Prihodnji spored (v soboto 19. X.):

Bela sužnja

— Pogajanja z Nemčijo pred zaključkom. Zasedanje stalnega nemško-jugoslovenskega gospodarskega odbora, ki se je pričelo pred dvema tednoma v Beogradu, bo v kratkem zaključeno. Dosežen je bil sporazum v vseh vprašanih, kar jih je bilo na dnevnem redu. Zdaj se obravnavajo samo še razne podrobnosti.

— Število dijakov na naših univerzah. Na vseh univerzah v naši državi je bilo v lanskem šolskem letu 16.969 dijakov od teh 13.547 slušateljev in 3422 slušateljke. Profesorjev je bilo 750, asistentov pa 363. Na beograjski univerzi je bilo 8955 dijakov, na zagrebški 5384, na ljubljanski 1965, v Skopju 164, v Subotici pa 501.

— Težke posledice »mejitve avtomobilskega prometa. V Zagrebu je bilo v četrti veliko posvetovanje v zvezi z novo omejitvijo prometa z motornimi vozili. Vsi govorniki so se strinjali v tem, da bi bilo treba ostati pri dosedanjem sistemu benedinskih kart. Pri takih odredbah bi bilo treba vprašati za mnenje vse zainteresirane kroge. Nujno je treba nabaviti je-klene steklenice in kompresorje za uporabo domačega zemeljskega plina ali metana. V resoluciji se med drugim zahteva, naj se čimprej v celoti ukine navedba o omejitvi prometa z motornimi vozili. Odpustništvo zagrebških soferjev je v tem smislu posredovalo tudi pri banu dr. Suhašiču. Ponovna omejitvi prometa z motornimi vozili bo imela težke posledice za soferje in avtomobilnike, pa tudi za vse naše gospodarstvo.

— Novi formularji za obračun »kontov. Finančni minister je odredil, da pridejo s 1. novembrom v promet novi formularji za

obračun eskontov po zvišani ceni in sicer večji od 3 na 12 din, manjši pa od 1.75 na 7.50 din. Prodajne cene skupaj s pristojbino bodo znašale za blok pa 50 listov po 1 din za vsak list in 12 din za izdelavo torej skupaj 62 din, manjši blok 25 listov bo pa stal 32.50 din. Sedanjí obračun eskonta po 53 in 26.75 din bodo vzeti 1. novembra iz prometa.

— Glavna skupščina JUJ odložena. Glavna uprava Jugoslovenskega učiteljskega združenja obvešča svoje članstvo, da je za nekaj časa odložena glavna skupščina, ki bi morala biti 21. in 22. oktobra v Novem Sadu. Sreski in sekcijni občni zbori JUJ se pa lahko vrše. Članstvo bo pravočasno obveščeno kdaj bo glavna skupščina.

— Tudi cene loja bodo maksimirane. Zadnje čase se je pričelo verižništvo tudi z lojem, kar ovira proizvodnjo mila. Da se omogoči pravilna preskrba tvornice mila s to neobhodno potrebno sirovino sta podpisala ministra socialne politike in narodnega zdravja ter trgovine in industrije večeraj odlok, s katerim se pooblašča urad za kontrolo cen, da določi najvišje cene loja. To se bo zgodilo v treh dneh.

— 20.000 kostrunov iz Južne Srbije v Nemčijo. Ravnanstvo za zunanjo trgovino je prodalo v Nemčijo po ugodnih cenah mnogo drobnice. Prva pošiljka in sicer 20.000 živih kostrunov pojde v Nemčijo še ta mesec.

— Nemščina, italijanščina in drugi tuji jeziki. Dnevni in večerni tečaji se pričnejo prihodnji teden na Christofovem učnem zavodu, Ljubljana, Domobranska c. 15. Izbra predmetov poljubna. Posebni strojepljški tečaj. Informacije pri ravnanstvu. —

— Prošnja državnih vpokojencev nenastavljenih železničarjev. Iz vrst organizacije državnih vpokojencev nenastavljenih železničarjev, to je rokodelcev in delavcev, vpokojenih po letu 1932, smo prejeli naslednjo prošnjo: Listi so objavili, da bodo vsemu železniškemu uslužbenstvu in drugim vpokojencem povišane plače. Res so bili vsi deležni te podpore, razen nenastavljenih vpokojencev železničarjev, ki so na spričo nastale draginje morda podopore odnosno povišanja še bolj potrebni kakor drugi, saj imajo obliki nizke pokojnine. Zato prosijo merodajne oblasti, naj upoštevajo njihov težak materialni položaj in naj se tudi njim prizna povišanje, ki so ga več kot potrebni. — Prizadeti.

Na splošno zahtevo ponovi Sokol Zg. Šiška jutri zvečer

»Krivoprisežnika«

— Važno za rezervne oficirje. Tiskarna Merkur v Ljubljani bo izdala v svoji založbi predčisto izdajo knjige »Zakon o ustroju vojske i mornarice«. Knjigo je uredil major Slavko A. Farkaš, ki je že znan po svojih knjigah iz vojaške stroke. Knjiga vsebuje vse spremembe in dopolnitve in je torej v vsakem pogledu popolna. Tiskarna je nastavila ceno brošurnemu izdodu na 45 din, vezanemu pa na 70 din. Članom združenja rezervnih oficirjev nudi tiskarna navedeno knjigo po znižani ceni, zato se vsi rezervni oficirji člani pododpora vabijo, da nemudoma sporoče pododboru, če žele knjigo naročiti. Ker izide knjiga že v prvi polovici tega meseca, naj pošljejo člani obvezna naročila vsaj do 16. tega meseca. Poznejši naročili ne bomo mogli vpoštovati. Naročilne knjige bo treba plačati ob prevzemu in sicer ljubljanski člani v pisarni pododpora, izven ljubljanski pa po povzetju s prbitkom poštne. Udrženje rezervnih oficirjev, pododbor v Ljubljani.

— Iz »Službenega lista«. »Službeni list kr. banske uprave dravske banovine št. 82 z dne 12. t. m. objavlja ukaz o ukinitvi generalnega konzulata v Alžiru in otvoritvi generalnega konzulata v Münchnu, uredbo o oprostitvi sladkorja za slajenje vinskega mošta od državne, banovinske in občinske trošarine, uredbo o gojitvi, sečnji, prometu in izvozu lesa domačega oreha, uredbo o začasnem dodeljevanju učiteljev ljudskih šol v druge ljudske šole zunaj službenega kraja, odločbo o izredni dokladi dnevnicařem v resoru ministrstva za socialno politiko in ljudsko zdravje, odločbo o potrjevanju izvoženega blaga in plačevanju uvoženega blaga v prometu z Dansko, popravke v uredbi o prometu s pšenico in državni intervenciji na pšeničnem trgu v letu 1940/41 in spremembo meje župnij Leskovec pri Krškem in Sv. Križ ob Krki.

— Iz Bolgarije bomo vvažali premog. Včeraj so bila zaključena v Sofiji finančno-gospodarska pogajanja z Jugoslavijo in Bolgarijo. Dosežen je bil sporazum, po katerem nam bo Bolgarija dobavila do konca marca prihodnjega leta za potrebe naših železnice 80.000 ton premoga iz Pernika. Poleg te količine lahko tudi vsi bolgarski privatni rudniki izvažajo za privatne potrebe v Jugoslavijo premog v omejenih količinah. Mi bomo pa izvažali v Bolgarijo žveplovo kislino, modro galico, kavstične sode. Razen premoga bomo vvažali iz Bolgarije bombažno seme in druge oljarske, kakor že prej nakupljene količine pšenične moke. Urejeno je bilo tudi vprašanje plačila bolgarskih »olgov« v Jugoslavijo za tranzit in transport, ki so se bili zvišali zadnje čase na 30 milijonov din. Ta dolg nam bo Bolgarija v kratkem plačala.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo oblačno, od časa do časa bo rahlo deževalo. Včeraj je nekoliko deževalo v Ljubljani. Najvišja temperatura je znašala v Zagrebu, Splitu, Kumboru in Dubrovniku 23, v Sarajevu in na Rabu 22, v Ljubljani 20.4, v Beogradu 20, na Visu 19, v Mariboru 17. Davi je kazal barometer v Ljubljani 764.9, temperatura je znašala 13.2.

— Počrkušan vion v Vižmarju. Ponoči se je nekdo splazil v kolodvorsko restavracijo na postaji v Vižmarju. V sobi je vse razmetal, naposled pa je odnesel samo 2 škatli cigaret. Vse kaže, da je vionilca preganjal lajanje domačega psa, sicer bi si gotovo privoščil izdatnejši plen.

— Neareče. Včeraj so v bolnico pripeljali 32letnega granicarija Osmana Erovića iz Logatca, na katerega se je zvrnil tovrni avto, poln drv. Dobil je precej resne notranje poškodbe in je njegovo življenje v nevarnosti. — Delavci ženi Franji Zavrliovi, rojeni 1891. iz Zgor. Bitnja je doma padel težak hlood na desno nogo in ji jo zlomil. — Na 3letnega Milana Marčiča, posestnikovega sina iz Strahinje, je padla gramozna truga in mu zlomila levo nogo.

— Huda nesreča v filmski kabini. V začetku popoldanske predstave v kinu v Daruvaru se je pripetila huda nesreča. V kabini sta bila kinoperator Anton Marež in njegov pomočnik Franjo Frančič. Bila sta od znotraj zaklenjena. Po prvem dejanju se je film nenkrat vnel. Frančič je dobil tako hude opekline, da je kmalu izdihnil, Marež pa bo najbrže izgubil vid.

— Samomor 70letnega upokojenca. V Varaždinu se je večeraj ustrelil upokojeni finančni svetnik Vladimir Jurković, star 70 let. Zjutraj je še govoril z ženo, naenkrat pa je vzel samokres in si pogol dveh kroglov v glavo. Bil je takoj mrtev. Kaj ga je pogolalo v smrt, ni znano.

— 5000 kg lanenega olja so našli pri veržniku. Spiltska policija je poslala na prilžno bivanje uslužbenca podružnice Mostera v Splitu Pavla Ponina. Mož je bil še nedavno poslovalca tvornice barv Duga. Pri njem so našli 5000 kg lanenega olja, s katerim je hotel spekulirati.

— Zagonetna smrt hotelirja s Krka. V četrtki so pripeljali v sušaško bolnico lastnika hotela Krk v Krku Rafaela Malinarića. Našli so ga vsega okrvavljenega in onesvečenega pred hotelom. Zvečer je odšel v svojo sobo, iz katere ga ni bilo več na spregled. Vse kaže, da je skočil ali pa padel skozi okno. Malinarić je v bolnici kmalu izdihnil.

— Ljubljana tragedija. V vasi blizu Varazdina se je odigrala včeraj pretrajljiva ljubljana tragedija. 35letni kmet Florijan Turković je hotel ubiti svojo priležnico Mico Tomazič, staro 24 let, Florijan in Mica sta živila več let složno, naenkrat je pa Turković zvedel, da ima njegova priležnica še druge prijatelje. V jezi je pograbil nož in jo večkrat zabodel. Mislil, da je mrtev, si je pogoltral tri krogle v trebuh in obeljal mrtev. Mica se pa bori v bolnici s smrtjo.

Iz Ljubljane

— Podpisano. Na včerajšnji seji ljubljanskega mestnega sveta se je župan g. dr. Adlešič v predstavljenem poročilu zavzel kot začasno prvi meščan Ljubljane za velikega mojstra arhitekta Jožeta Plečnika, češ, da se v zadnjem času uveljavljajo v našem javnem življenju, zlasti v našem dnevnem tisku, načini borbe o izrazito kulturnih zadevah, ki so po našem pojmovanju neprimerni, pa tudi neustrejni za zdravo družabno ozračje. Kadar kritika zavzame tako obliko, da na njo pošten človek ne more več dostojno odgovorjati, mislim, — je dejal g. župan — da ga sme in celo mora vzeti v obrambo družba, kateri s kulturnim prizadevanjem služi. —

— J. Večerni trgovski tečaj. Prijave se sprejemajo dnevno v pisarni ravnanstva. Posebni dnevni in večerni tečaji za strojepljše, slovensko in nemško stenografijo, knjigovodstvo, korespondenco, računstvo, nemščino, italijanščino itd. Informacije, prospekte daje trgovsko učilišče Christofov učni zavod, Ljubljana, Domobranska cesta št. 15. 410-n

— Kaj je s kopalščem v Batini palači? Svoječasno smo poročali, da namerava tvrdica Bat'a napraviti v svoji novi palači veliko moderno, vsem higienskim zahtevam ustrezajočo javno kopalnico. Ta vest je v vsej javnosti našla radosten odmev, saj se že davno čuti živa potreba, da bi se v lepo se razvijajoči Ljubljani zgradilo tudi moderno, vsem zahtevam sedanjega časa odgovarjajočo javno kopalnico, ki bi bilo dostopno vsem, tudi najširšim slojem. Zabeležili smo tudi pri tej priliki, da se je tvrdica obrnila na mestno občino z vprašanjem, če bi bila ona pripravljena prevzeti to kopalnico v svojo upravo. Ni nam znano, kakšen odgovor je tvrdica dobila na to vprašanje. Ker pa se sedaj palača tvrdice Bat'a bliža svoji končni dovršitvi, bi javnost rada vedela, kako stoji stvar s projektiranim kopalščem. Ljudje namreč zatrjujejo, da je tvrdica svoj načrt zgradbe moderne javnega kopalnice opustila, kar ni naša na merodajnem mestu za svojo zamisel potrebna razumevanja in ker je dobila na svojo svoječasno ponudbo od mestne občine negativni odgovor oziroma ni prejela sploh nobenega odgovora. Ne moremo verjeti, da bi mestna občina v vprašanju projektirane moderne kopalnice zavzela odklonilno stališče. Zato bi želeli, da bi se javno pojasnilo, koliko je resnice na govorih, ki krožijo o Batinem kopalšču po mestu.

— J. Nenavadno zanimivo cestno gno. Pred mesec dni smo poročali o zanimivem cestnem delu na Erjavčevi cesti med Bletovsko cesto in železnico. Cesta je dolga le nekaj sto metrov. Ljudje so se čudili, zakaj je bila zaprta več mesecev, saj tudi pri nas cestna dela tu in tam vendar hitreje napredujejo, v drugih državah pa bi z utrjevanjem cestišč, v takih dolžini ne imeli

niti den dela. Toda tedaj so nas strokovnjaki poučili, da smo laiki ter nepoklicani, da bi sodili o tako kompliciranem cestnem delu, češ takšne kritike so le sprječevalo neznanja. Toda strokovnjakov nismo kritizirali tedaj in jih tudi zdaj ne nameravamo, ko je cesta še vedno zaprta — odprta je bila le nekaj tednov a presledki. Pač pa nam naj strokovnjaki dovolijo, da jim izrečemo iskreno priznanje k nenavadnemu rekordu, ki so ga dosegli pri tej cesti. Pri tem seveda pričakujemo, da nam — J. Ne več v Františkanski ulici, temveč v Tavčarjevi, nasproti Preloga, je sedaj strokovni urar F. Bazelj, ure, zlatina.

— J. Zveza živilskih delavcev, podružnica pekov v Ljubljani vas vabi v soboto 12. t. m. na XXI. tradicionalno trgatve grozdja v dvorani hotela Metropol (Miklič). 411-n

— Nemška stenografija. Dnevni in večerni tečaji pričnejo prihodnji teden na Christofovem učnem zavodu, Ljubljana, Domobranska c. 15. Posebni strojepljški tečaj. Informacije pri ravnanstvu. bodo postregli s številkami, ne le, koliko kvadratnih metrov znaša cestišče, temveč tudi koliko delovnih ur je bilo treba za to delo, ki se vedno ni končano. Zelo zanimivo bi bilo namreč zvedeti, koliko velja pri nas kvadratni meter »spramekstranega« cestišča. Radi bi tudi vedeli, kako dolgo bi bila cesta zaprta, če bi bila vsaj kilometer dolga. Ob tej znameniti cesti je zastopstvo neke sosednje države in diplomatski avtomobili ne morejo do vrat hiše že dolge mesece...

— J. Pred izpitno komisijo na univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani je opravil z odličnim uspehom državni asistentski izpit gospod. inž. Znidarski Branimir, univerzitetni asistent v Ljubljani. Čestitamo!

— J. Ob 40letnici ljubljanske gluhonemice, ki bo 26. 7. in 28. t. m. bo izdalo ravnanstvo zavoda obširno spominsko knjigo. Ta bo bogato ilustrirana in bo vsebovala med ostalim obširnimi gradivom nastopne članke: V svetu gluhonemega otroka; Dan življenja v gluhonemici; Gluhonemica zavod za odpravo govornih hib; Socialni položaj bivših in sedanjih gluhonemih gojencev; Gluhonemica danes in v prihodnje; Zemljepisni pouk v gluhonemici; Važnost telesne vzgoje za gluhonemice; Gospodinjski pouk v gluhonemici in tako dalje. Nekaj člankov za to redko spominsko knjigo so prispevali tudi nekateri bivši gojenci, danes že ugledni obrtniki, kar napravi publikacijo še zanimivejšo. Opozorjamo že danes našo javnost na jubilejno slavnost tega pomembnega socialnega zavoda.

— J. Umrlj so v Ljubljani od 4. do 10. t. m.: Anton Miškot, 77 let, želez. nadzornik v p.; Pavla Herman, 78 let, kuharica; Matevž Jager, 50 let, tesarski pomočnik, štepanja vas; Avgustina Smerkolj, roj. Šukovič, 66 let, vdova po čevljarstvu mostru; Karel Lassbacher, 75 let, višji poštni kontrolor v p. Adolf Hauptmann, 81 let, posestnik; Drago Poljanec, 48 let, činovnik Hidrografskega inštituta mornarice. — V ljubljanski bolnici so umrli: Ivan Groselj, 64 let, kurjač; Tomaž Jeras, 36 let, čevljarški pomočnik; Ivan Flerin, 52 let, gostilničar, Ljubljana, aerodrom; Alojzij Lukane, 29 let, ključavničarski pomočnik, Kamnik, Zduše; Marjan Kotze, 14 mesecev, sin delavca, Dolince, obč. St. Vid nad Ljubljano; Filip Krevs, 33 let, železniški delavec; Črtomir Batt, 2 dni, sin poročnika, Bohinjka, Bela; Janez Suštar, 2 leti, sin posestnika, Dev. Mar. v Polju; Vinko Ambrožič, 28 let, zidar, drž. železnice, Sp. Gorje pri Bledu; Vida Jerlah, hči poljskega delavca, Dob. obč. St. Vid pri Stični; Frančiška Galič, 3/4, mesca, hči puškarskega pomočnika, Glince; Erna Rehar, 14 mesecev, hči dinarja, Mokronog; Milan Krstič, 32 let, delavec, Vrhnika; Jože Janežič, 7 dni, sin posestnika, Skrilje pri Želmljah; Emil Golob, 4/4, mesca, sin delavca KID, Jesenice; dr. Gvidon Sernek, odvetnik, 61 let, Celje.

— J. Pogledite, preberite in prepričajte se! Tistim, ki so že in ki še bodo videli ruski film »Volga, Volga« v kinu Matici, svetujemo, naj si ta film dobro ogledajo, potem naj na predčitalo v včerajšnjem »Slovenskem domu« kritiko o njem. Sami se bodo lahko prepričali, kaj more spraviti skupaj z učenostjo dvomljive kakovosti nagačena konservativnost, če se ji pridruži še borniranost in zloba.

— J. Konvikt »Dom v škoškolu«, pod novo upravo univerzitetnih oblastev, ima še nekaj mest prostih. Zato se morejo v prihodnjih dneh še vložiti prošnje za sprejem v Dom, in sicer po obrazilih, ki se dobe pri g. upravitelju Doma. — Rektor: Slavik s. z.

— J. Skladatelj Josip Pavčič je eden najbolj znanih in tudi najpriljubljenejših naših glasbenikov. Uveljavil se je skoraj v vseh panogah glasbenega udejstvovanja, a najbolj znani in najbolj priljubljeni so pač njegovi samospeli, ki nudijo v dovršeni izvedbi poslušalcu izreden užitek. Čeprav piše Pavčič zelo melodiozno, zahteva pa od izvajalca čelga umetnika. Tako v tehničnem kakor tudi v izvajalskem pogledu. Josip Pavčič je obhajal v letošnjem poletju svojo 70letnico in zato je popolnoma prav, da priredi Glasbena Matica Pavčičev večer, na katerem se bodo izvajala izključno le

njegova dela. Ta koncert bo v petek 18. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Začetek ob 20. Vstopnice so že v prodaji v knjižarni Glasbene Matic.

— J. Smuška telovadba SPD se prične v sredo 16. t. m. pod vodstvom smuškega učitelja g. Černiča Jožeta. Telovadba se bo vršila redno ob sredo v telovadnici dekleške šole pri Sv. Jakobu in sicer vsakokrat ob časi od 19. do 20.30 ure. Prijave sprejema društvena pisarna SPD, Aleksandrova cesta 4/1.

— Poroka. Poročila se je na Sušaku goč. Jelica Čargonja s Ferdinandom Marčeljem. Novoporočencema želimo obilo sreče!

— J. Pečene race, cvrte piške, porcija po 10 din, in štajerske kapune v gostilni Lovšin. 413-n

— J. Jenkov plesni zavod v Kaniži ima vsako nedeljo ob 16. uri popoldanski ples. V ponedeljek ob 20. uri začetniški tečaj, v katerega se sprejemajo dame in gosposode. Vsak torek in četrtek ob 20. uri nadaljevalni tečaj. Posebne plesne ure in informacije dnevno od 11. ure. Študenti — ne posne. 414-n

— J. Plesne vaje »Zarje« se vrše jutri ob 15. uri v dvorani »Metropol« pod vodstvom plesnega mojstra g. Jenka. Začetniki točno ob 14. uri! 415-n

— J. Razstava Ljuba Ravnikarja v Smetlovi galeriji na Gosposvetški cesti bo danes ob 19. zaključena. Občinstvo opozorjamo na zadnjo priliko za ogled razstave, ki so bili z njo vsi zelo zadovoljni in je tudi umetniku prinesla lep moralen in gneten uspeh. Prodanih je bilo nekaj olj in več akvarelov, v katerih je Ravnikar po soglasnem mnenju kritike in občinstva zelo originalen mojster.

— J. Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani prosi p. n. občinstvo, naj prihaja pravočasno na začetek predstav v drami in operi, kajti zamudniki motijo potek dejanja na odru in občinstvo v avditoriju. — J. Blagajna Narodnega gledališča naproša p. n. abonente, naj poravnajo drugi obrok abonmaja do 15. t. m.

— J. Za začetni tečaj ruskega jezika v Splošnem ženskem društvu je na razpolago še nekaj mest. Priglasje sprejema in daje pojasnila knjižničarka v dnevi knjižnice.

— J. Samomor in poskušen samomor. Včeraj so našli v Podjamski ulici v koloniji »Stan in dom« na oknu obešeno 63letno Marijo Suhadolčev, vdovo po uslužbenecu tobačne tovarne. Suhadolčev je pred meseci umrl mož in to jo je živčno tako strlo, da je obupala. Na kraj tragedije je odšla policijska komisija in na njeno odredbo so prepeljali truplo v mrtvašnico. V bolnico so prepeljali včeraj 28letnega slaščičarskega pomočnika Gregorja K. iz Ljubljane, ki si je v samomorilnem namenu prerazal žile na levici.

Iz Celja

— c Tri prvenstvene nogometne tekme. V nedeljo 13. t. m. ob 9.30 se prične na igrišču pri »Skalni kleti« prvenstvena tekma mladim Atletikom in SK Jugoslavije. Sodi loč. Lokošek. Ob 14. se bosta srečala na Olimpovem igrišču v Gaberju v drugorazredni tekmi SK Borut iz Gotovelj in SK Store. Tekmo bo sodil g. Špat. Ob 15.15 pa se prične na Olimpovem igrišču ligina prvenstvena tekma med SK Olimpom in ISSK Mariborom. To tekmo, ki bo gotovo zelo zanimiva in razgibana, bo sodil g. Camernik iz Ljubljane.

— c Nagradno streljanje za celjsko strelsko okrožje bo v nedeljo 13. t. m. na strelišču v Pečovniku pri Celju.

— c V 12. kolu spominskega turnirja dr. Antona Schwaba, ki ga prireja Šahovski klub Gaberje, so bili v četrti zvečer doseženi naslednji rezultati: Fajš:Domjanek remis, F. Schneider:Verčkovnik 0:1. J. Schneider:F. Csörgö 1:0. Hajšinger:Šlimšek 0:1. Golja:Esih 1:0. Medved:Mirnč 0:1. Rajšek:Regner 0:1. Pukmajster:Habenšus 0:1. Partija Antik:E. Csörgö je bila prekinjena. Rezultati prekinjenih partij: E. Csörgö:Šlimšek 1:0. Šlimšek:Domjanek 1:0. Fajš:Pukmajster 1:0. Stanje po 12. kolu: F. Csörgö in J. Schneider 11, Fajš 10 1/4, Golja 10, Mirnč 6. Habenšus in Verčkovnik 5 (1). Šlimšek 5, F. Schneider 4 1/4, Esih 4 (1). Hajšinger 4, Medved 3 (1). Rajšek 2, Antik 1 (1). Pukmajster 0 točk.

— c Tečaj za učenje ruskega jezika priredi Kolo jugoslovenskih sester v Celju tudi letos. Tečaj bo v večernih urah dvakrat na teden v Narodnem domu. Oni, ki hočejo redno obiskovati pouk, naj se javijo z dopisnico Kolu jugosl. sester. Vse ostalo bo sporočeno pozneje.

— c Lahkotletski miting po dolžnosti priredi SK Celje v nedeljo 13. t. m. s pričetkom ob 9. dopoldne na Glaziji. Na sporedu so naslednje discipline: teki na 60, 100, 200, 400, 800, 1000 in 5000 m. tek na 110 m z zaprankami, skok v daljino in višino ter meti kroglice, diska, kopja in kladiva. To so poslednji letošnji atletski miting v Celju in obenem poslednji na Glaziji, kjer bodo najbrž v kratkem pričeli graditi sodno palačo.

— c Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel v nedeljo 13. t. m. zdravnik dr. Josip Čerin v Prešernovi ulici.

Cene kruha, svinjine in masti maksimirane

Dve odloč

Seja ljubljanskega občinskega sveta

Županova polemika s kritiko žal — Mezdno gi banje mestnih delavcev — Mestnim uslužbencem plače ne bodo zvišane

Ljubljana, 12. oktobra
Včeraj je imel ljubljanski mestni svet po daljšem odmoru zopet svojo javno sejo, na kateri je župan dr. Adlešič v predsedstvenih poročilih odgovarjal predvsem na kritiko del prof. Plečnika, zlasti pa kritiko o žalah, ki jo je objavil nedavno »Slov. Narod«.

Predsedstvena poročila

Župan je po otvoritvi seje izjavil med drugim:

V zadnjem času se uveljavljajo v našem javnem življenju, predvsem v našem dnevnem tisku, načini borbe o izrazito kulturnih zadevah, ki so po našem pojmovanju neprimerni, pa tudi neustojni za zdravo družabno ozračje. Kažejo, da ni več resnega razlikovanja med kulturnim področjem in nestalnim političnim področjem, da se prizadevanja kulturnih tvorcev premišljeno in zvično ali celo zlobno mešajo s težnjami političnega značaja. Že nekaj let doživljamo primere, ko postajajo najiskrenjša, iz najčistejših nagibov ustvarjena kulturna dejanja predmet javnega sramotenja in zvičnega podtikanja, ki prizadeti umetnikovi in resnim novinarjem jemljejo možnost resne obrambe.

Zadnji tak primer z žalom in njihovim ustvariteljem, našim častnim članom arhitektom Jožefom Plečnikom nas prepričuje, da med nami propada čut za kulturno ozračje bistvenega in nujnega medsebojnega spoštovanja in ga nadomešča pretkana podtikanje, na nizke instinkte preračunano zbadanje in verjetno celo najnižjim instinktom ustrezajoči užitek nad duševnim mučenjem sočlovka.

Nihče, posebno pa kdor javno deluje, ni in ne bi smel biti zvišen nad sodbo sočlovka, kakor mu tudi nihče ne sme kratiti pravice do dostojne obrambe, kadar pa kritika zavzema obliko, na katero poščen človek sploh ne more več dostojno odgovorjati, mislim, da ga sme, da, celo mora vzeti v obrambo družba, kateri s svojim kulturnim prizadevanjem služi. Tem bolj velja to, kadar gre za izbranca družbe, za moža, ki bi moral biti zvišen nad vsakdanjo polemiko. Družabni forum, ki mu je iz hvalčnosti do njegovega nesebičnega dela izglasoval časti in mu podelil znake izbranstva, ob takem primeru ne sme molčati.

Vem, da naš častni član arhitekt Jože Plečnik ne pričakuje in ne potrebuje javne obrambe, toda v teh meglenih dneh, ko peša jasni pogledi na pravila sorazmerja in čut za stvarne kriterije, čutim dolžnost, da ga kot časovno prvi meščan Ljubljane vzamem v obrambo in pri vsem spoštovanju do novinarskega stanu, v čigar breme se piše to izražanje dragocenega privilegija prvega sodnika javnega življenja, odločno obsodim nečastno peresno borbo, ki so jo sprožile iz najgloblje umetniške čute zasnovane žale, obsojam tem bolj, ker so si zbrali njega za spodbiko, dočim merijo preko njega na nas.

Mi smo ponosni na naše žale, ker se dobro zavedamo, koliko smo izvršili z njimi za Ljubljano v socialnem, sanitarnem, estetskem in pietetnem oziru; mirno prepuščamo sodbo treznim kritikom in zgodovini. Saj se je vsa Ljubljana oklenila naših žal, saj vidimo, da so po grebrih ljubljanskih ulic skoraj izginili, statistika pa dokazuje, da je šlo z žali meseca julija 31. septembra pa že 49 pogrebov, tako da je od otvoritve žal do danes porastel odstotek od 60% na 85% vseh pogrebov z žali, dasi polaganje mrlčev na žalah ni obvezno. Tako je vsa Ljubljana skoraj soglasno sprejela žale, se jih oklenila z ljubeznijo in pieteto, ki je zrasla iz stvariteljskega duha našega mojstra. V srcih ljubljancev je on našel najlepši odmev in žanje sleherni dan največje hvalčnosti vseh trepih duš. Mi smo pa ponosni, da ta veliki mojster našemu mestu svojega stvariteljskega duha in bomo vesel, ako bomo mogli tudi v bodoče uresničiti zamisli njegovega genija.

Gmotni položaj mestnih uslužbencev
Po zadnji seji mestnega sveta smo prejeli resolucijo nekakega akcijskega odbora, ki zahteva za mestno delavstvo enoten službeni red, tedensko izplačevanje zaslužka ter povzvišanje mezd. Ton te resolucije je tako neobičajen in vsebinska tako neresnična, da je nismo mogli vzeti v pretes; akcijski odbor pa se je po preteku v resoluciji postavljenega 14-dnevnega roka obrnil za posredovanje na bansko upravo, ki je na podlagi uredb o določanju minimalnih mezd razpisala poravnalno razpravo. Na ta razpis poravnalne razprave smo odgovorili, da v citirani uredbi za to ni pravne osnove, in smo predlagali, da se poravnalni postopek takoj ukine, delavstvo s svojimi zahtevami pa napoti na mestno občino oziroma na mestni svet ljubljanski, ki je v smislu predpisov edini kompetenten rešiti vsa vprašanja.

Mestni delavci namreč že imajo svoj delavski red iz l. 1922, ki je bil izdan na podlagi takratnega mestnega statuta iz l. 1887 in ki je z oziroma na določilo § 156 zakona o mestnih občinah še vedno v veljavi. Kar se tiče tedenskih mezd, pripominjam, da tudi delavci privatnih in državnih podjetij ne prejajajo svojih mezd več tedensko in smo torej izplačevanje mezd mestnim delavcem prilagodili izplačevanju mezd po privatnih in državnih podjetjih. Na podlagi polzevd, ki sem jih napravil v drugih mestih naše države in pri zasebnih podjetjih, sem ugotovil, da me zmede našega mestnega delavstva izmed vseh najugodnejše. V primeru z delavci zasebnih podjetij uživajo stalni mestni delavci poleg ugodne mezd še stalnost, draginskega doklada po 3 dni na dan za vsakega družinskega člana, plačane dopuste, pravico do bolniškega dopusta 26 tednov s polno do bolniškega dopusta glede bolniškega mezd, boljše preskrbo glede bolniškega mezd, pokojninskega zavarovanja pri lastni zavarovalnici ter cenejšo električno in plinsko razsvetljavo, torej položaj, za katerega drugi delavci mestne uprave zavidajo. Želim je kot predstavnik davkoplačevalcev, da bi bile tudi storitve mestnega delavstva odzvojavajoče ugodnostim, ki so jih deležni.

Kaj je bil pravi vzrok gibanja mestnih delavcev, sem spoznal šele iz dopisov, ki sem jih prejel iz delavskih vrst samih. Nekateri me prosijo, naj ne dopustim, da bi se njihova društva razbijala, drugi pa

z grožnjami zahtevajo zboljšanje pogojev in vzklíkajo: »Živela komunac«, »Živela naše elita«. Zato sem se za stvar zanimal in ugotovil, da je bilo med delavstvom veliko hujškanja, čigar plod je tudi ta resolucija, da so delavci sklicevali sestance brez vednosti statutarnih zastopnikov svojih društev in ne da bi se ozirali na zakonite predpise, da so na teh sestankih zastopnike mestnih delavcev, ki so vedno želeli sodelovati s sedanjo mestno upravo v soglasju, napadali z očitki klečeplazcev, da so pozivali na boj proti mestni občini in grozili celo s štrajkom. Prav zaradi tega in ker so vse trditve v njihovi resoluciji neresnične, sem moral poravnanje odkloniti in pojasniti položaj banski upravi. Ne glede na to pa bi potrebovali za ugoditev zahtev, postavljenih v tej resoluciji, poleg sedanjih ugodnosti, ki jih je mestno delavstvo deležno, še 4.456.413 din. Tega pa ne zmoremo brez zvišanja mestnih doklad za 10%, ako se hočejo ljubljanski davkoplačevalci za to odločiti v teh težkih časih.

Ne glede na vso to akcijo smo že od pomladi proučevali socialni položaj mestnih delavcev, zlasti nestalnih in sezonskih, ki se morajo pri današnjih dragih borbi za življenje družin, ki so pri tem najbolj prizadete. Zato smo se odločili, da pomagamo najbolj tem in smo v sporazumu s finančnim odborom določili draginske doklade 3 dni za vsako družinsko osebo na dan vsem sezonskim in nestalnim mestnim delavcem tako, da bodo izenačeni s stalnimi delavci in bo s tem odpadel tudi kamen spodbike različnega honoriranja stalnih in nestalnih delavcev.

Poleg tega pa smo prilagodili plače pomožnih delavcev zadnji banski uredbi o minimalnih mezdah z dne 1. okt. in določili nove meze, dasi nas zakon k temu ne veže.

Upamo, da bo vestno in zavedno mestno delavstvo to razumevanje mestne uprave uvidelo in upoštevalo ter z marljivim in slovnim delom njen trud nagradilo, samo iz sebe pa izrinilo hujškanje, ki kličejo na boj proti mestni občini in vzklíkajo komunizem in svoji eliti.

Draginske doklade

Izredna draginja, ki je zajela vse življenje, je težko prizadela tudi mestno uradništvo, ki bi mu iz srca želeli prilagoditi njihove plače naraščajoči dragini, če bi to dopuščal naš finančni položaj. Žal pa nam to ni mogoče. Zato smo skušali olajšati težki položaj najbolj prizadetim, v prvi vrsti njihovim družinam. Že junija smo odredili izredne draginske doklade za otroke vseh mestnih pogodbenih uslužbencev in dnevnih delavcev, zdaj pa smo vsenu uradništvo te draginske doklade zvišali od 150 na 200 din mesečno.

Med tem ko smo lani v začetku dragine skušali pomagati uradništvu z božičnico, nam je bila letos izražena želja, da bi mu pomagali že zdaj, ko se družine lažje oskrbe za zimo kakor o božico. Zato smo že zdaj odredili v sporazumu s finančnim odborom, da se uradništvu izplača enkratni izredni nabavni prispevek din 1000, za vse družinske člane pa po 200 din.

Vsi ti poviški mestnemu uradništvu in delavstvu bodo obremenjevali mestno občino letno z okroglim zneskom 3 milijonov din. To je pa tudi skrajna vsota, ki smo jo mogli zbrati z dosednjim varčevanjem mestnega gospodarstva. Vsek nadaljnji povišek bi bil možen samo z zvišanjem mestnih doklad, ki ga pa v današnjih težkih časih mestnim davkoplačevalcem ne upamo naložiti.

Javna dela

Dasi živimo v izredno težkih časih in stojimo pred nejasno bodočnostjo, vendar smo v teku početja še nadalje izvrševali program javnih del, kolikor so nam dopuščala sredstva.

Tako smo začeli kanalizirati Opekarsko cesto in druge okoliške ulice in se zdaj kanalizacija Trnovega je približuje koncu. Kot predprilavo za graditev državne Tyrševce ceste, smo začeli z njeno kanalizacijo od topničarske vojašnice do konca mestne meje in bodo ta dela izgotovljena že konec leta.

Letos smo začeli izdelovati katran iz produktov plinarne in z njim kanalizirati Erjavčevce ceste, Igriško ulico in Sv. Jakoba trg, v delu pa je še Pleteršnikova ulica.

Med tem ko smo lani Zaloško cesto razširili, smo začeli zdaj na njej utrjevalna dela za asfaltiranje, tako da bomo uresničili tudi to davno željo naših zdravstvenih krogov in vseh bolnikov ter odstranili prah in ropot iz središča naših bolnišnic in sanatorijev.

Začeli smo tudi graditi brv med Streliško ulico in Hradeckega vasjo čez Gruberjev kanal, da odpremo naravni park na Golovcu, delo pa ovirata narasla voda in deževje, tako da se utegne zavleči v prihodnjo pomlad.

Maloželezniška družba je v 23 delovnih dneh zgradila z izključno domačimi delavci in strokovnjaki podaljšek tramvajске proge od garnizijske bolnice do karmeličanskega samostana na Selu, ki je bil izročen prometu dne 28. septembra.

Spomenik kralja Aleksandra

Dne 6. septembra je bil v Zvezdi na najslavnejši način odkrit spomenik Nj. Vel. kralju Aleksandru I. Zeditelju, odlično delo kiparja Ljotze Dolinarja, ki mu doleži v državi ni enakega. Odkritju spomenika so prisostvovali ogromne množice naroda iz vse Slovenije in ostalih delov države, predvsem pa vsa Ljubljana, ki si je v ta namen dala najslavnejše lice. K odkritju pa so prišli tudi najvišji funkcionarji države. Spomenik svojemu veliku očetu je odkril Nj. Vel. kralj Peter II. v prisotnosti Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge. Spomenik sem prevzel v varstvo in last mestne občine z zagotovilo, da se bo ta slej ko prej prizadevala za še bolj veličastno okolje in ozadje tega monumentalnega spomenika.

Dobiček koncerta za zimsko pomoč

Da se še bolj poudari svečanost tega dne, je bil popoldne prirejen v Vegovi ulici v okoliščini Glasbene Matice slavnostni koncert ob sodelovanju vseh ljubljanskih pevskih društev, vojaške godbe 40. pp., železničarske godbe »Sloga« ter godbe 1. planinskega polka iz Škofje Loke. Cisti dobiček te prireditve je bil namenjen zimski akciji v prid mestnim revežem. Ljubljana že dolgo

ni imela prilike poslušati takšnega koncerta, zato se ga je udeležila v nad vse častnem številu. Koncert je uspel nad vse lepo tako v kulturnem, kakor tudi gmotnem pogledu in je prinesel zimski akciji 20.035 din čistega dohodka. Zahvala gre vsem prirediteljem in sodelujočim ter udeležencem, ki so pomagali tako izdatno podpreti našo zimsko akcijo.

Novi uradi

Izredne razmere, v katerih živimo, so nas prisilile, da izvedemo organizacijo nekaterih novih mestnih uradov. Lani je bil ustanovljen zaščitni urad, ki lepo napreduje in se razvija. Ta urad je priredil in okrilju ljubljanskega velesejma protiletalsko zaščitno razstavo, ki je doživela izreden uspeh. Obiskal jo je tudi poseben poslanec ministrstva za vojsko in mornarico, ki je pregledal tudi ostalo delo za zaščito civilnega prebivalstva in je izjavil, da sta tako razstava kakor delo zaščitnega urada naravnost vzorna, da je mestna občina ljubljanska v tem pogledu med prvimi v državi in da je za primer zaščite civilnega prebivalstva najbolj pripravljena.

Dne 26. septembra smo imeli v Ljubljani letalski napad in se je tudi ob tej priliki pokazalo, da je delovanje mestnega zaščitnega urada vzorno, kakor tudi, da je civilno prebivalstvo za ravnanje ob nevarnostih iz zraka dovolj poučeno in disciplinirano.

Aprovizacijski oddelček

To jesen je postalo preče vprašanje prehrane ljubljanskega prebivalstva, enako pa tudi vprašanje prehrane porasta cen. Zato smo organizirali nov XII. oddelček, ki nosi naziv aprovizacijski oddelček in ki bo skrbel za rezervno prehrano prebivalstva, kakor tudi za zadostno prehrano po zmogljivih cenah. V okviru tega urada smo nakupili med drugim tudi večje količine krompirja in ga postavili na trg po zmernej cenah ter tako preprečili, da bi ljubljanski trg ostal brez krompirja, kakor tudi, da bi se cena krompirja prekomerno dvignila. Ljudje ta krompir zelo kupujejo in smo ga prodali že nad 80.000 kg. Ko bomo prodali sedanjo zalogo, bomo nabavili novo, nakupiti pa nameravamo še druga živila in jih postaviti na trg po zmogljivih cenah, da preprečimo vsako speculacijo z živilom. Aprovizacijski oddelček je maksimalno cene kruh in dosegel, da se je enotni kruh v Ljubljani pocenil za 75 par pri kg. Enako bomo pazili tudi na vse druge vrste živil, da očuvamo ljubljansko prebivalstvo vsakega izkoriščanja.

Končno je župan počastil spomin umrlega mestnega pisarniškega ravnanja v p. Alberta Sežuna, mestnega višjega svetnika dr. Rika Fuxa, delavca cestnega nadzorstva Ivana Bokala, dvornega svetnika v p. in vodje mestnega posredovalnega urada Franca Andolška, sodnega oficila v p. Ivana Rozmana ter mestnega in banovinskega šolskega nadzornika v p. Andreja Rapeta.

Sporočil je tudi, da so bili za zasluge, izvršene za Ljubljano, odlikovani častni mestni arh. Jože Plečnik z redom Jugoslovenske krone II. stopnje, mestni svetnik prof. Dermastja, Stanko Sušnik, Avgust Jenko, Josip Vider, Josip Bahovec, Miroslav Zupan in Julij Slapšak pa z redom sv. Save in Jugoslovenske krone raznih stopenj. Razen odlošnega arhitekta prof. Plečnika je župan takoj nato izročil odlikovanja odlikovancem.

Finančne zadeve

Nato je prešel mestni svet na dnevni red. Za finančni odbor je poročal načelnik m. s. prof. Dermastja.

Njegov predlog za zboljšanje gmotnega položaja mestnih delavcev in mestnega uradništva z zvišanjem mezd, s podelitvijo rodbinskih doklad in enkratnega draginskega prispevka, kakor je že omenil v svojem poročilu župan, je bil soglasno odobren.

Razprava o računskem zaključku mestne občine ljubljanske za leto 1939/40, ki je bila na dnevnem redu, je bila odložena, ker računski zapljuček še ni v vseh podrobnostih popolnoma gotov, pač pa je bil odobren računski zaključek še ni v vseh podrobnostih zaveda za l. 1939/40, kakor tudi pravilnik fonda za zaščito in preskrbo prebivalstva.

Mestna občina vstopi v družbo z o. z. »Ljubljanski velesejem« z deležem 2.500 din, kakor je bila tudi prej članica istovrstne zadruge. Upravi kopalnice SK Ilirije je bila podeljena podpora 40.000 din, poleg že izplačan 10.000 din, s pogojem, da mora s to podporo popolnoma poravnati vse dolžne občinske davščine. Prošnja za 50% znižanje najemnin carinskih uslužbencev v stanovanjskih zgradbah ob Vilharjevi cesti je bila odklonjena, ker so bile te najemnine že enkrat znižane. Načelno je bilo sklenjeno, da mestna občina ne kupi novih uradnih koles, pač pa bo še nadalje plačevala mestnim uslužbencem za porabo privatnih koles po 150 din na leto. Predlog I. društva hišnih posestnikov v Ljubljani, naj občina prevzame ostanke neplačanih stroškov za popravilo šentpetrske cerkve, je bil odklonjen.

Daljša razprava se je razvila o vprašanju gradnje poslopja za okrajne načelstvo in upravo policije v Ljubljani ter nakupa potrebnega stavbišča. Banska uprava je zahtevala od mestne občine, naj ji preskrbi stavbišče za ti dve poslopji na vogalu Tyrševce in Masarykove ceste, ki bi segal deloma tudi do Pražkove ulice. Lastniki teh zemljišč niso voljni prodati, če bi pa so storili, bi bila cena najmanj 2 do 3 tisoč din za m², kar bi pomenilo za približno 10.000 kv. m obsežna zemljišča izdelek 30 milijonov dinarjev, česar pa občina ne zmore. Zato je bilo sklenjeno, da se o tej odločitvi obvesti banska uprava s primerno utemeljitvijo.

M. s. dr. Bohinjec in Likar, katerim se je pridružil tudi poročevalec prof. Dermastja, sta bila mnenja, da je kvarno in nepravilno, če zahteva banska uprava popolnoma določeno zemljišče, ker se vežejo mestni občini ob njeni najboljši volji pri pogajanjih za nakup roke in se izliva nepotreben zvišanje cen za določena zemljišča. Dr. Bohinjec je tudi poudarjal, da je mnogo bolj važno vprašanje preskrbe stavbišča za drž. žensko realno gimnazijo, ki se postopno razvija in ima letos še 890 učenč. Ker ima ta gimnazija nezadostne prostore, ima dopolnilno in popoldnansko

pouk ter se morajo dijakinje ponoči voziti domov, nekatere precej daleč do Litije, Zidanskega mostu itd. Takih učenč je približno 150. Zato bi bilo mnogo bolj nujno, da se reši prej vprašanje stavbišča za to gimnazijo.

Glede nadaljnje zahteve banske uprave, naj se poslopje, v katerem je sedaj okrajno načelstvo za ljubljansko okolico temeljito popravi, je bil mestni svet mnenja, naj se napravi, kar je najnujnejše, vendar pa ne kaže, da bi se lotili temeljite poprave v tako nepravilni stari hiši.

Naknadni krediti

Nadalje so bile rešene nekatere manjše finančne zadeve. Tako je bil določen naknadni kredit 100.000 din za dovršitev tramvajске čakalnice na Masarykovi cesti, kredit 22.310 din za nabavo inventarja novega mestnega aprovizacijskega urada ter kredit 65.000 din za preureditev bivših prostorov mestnega pogrebnega zavoda na

Ambrozevem trgu, v katere se bo vseli socialno-politični urad.

Nadalje je bilo načelno sklenjeno, da se oproste plačila občinskih davščin vsa vozila, ki so bila rekvirirana od državnih ali vojaških oblasti, najmanj štiri tedne. Mestni finančni oddelček je pooblaščen, da sam odpisuje plačila občinskih davščin, ako lastniki vozil predložijo potrdila državnih ali vojaških oblasti.

Na predlog poročevalca gradbenega odbora dr. Steteta so bile rešene razne prošnje za parcelacije.

Na predlog poročevalca trošarskega odbora prof. Dermastja se je priznal prostim skladiščem gotov odstotek kmeta za žito in razne alkoholne pijače.

Končno so bile rešene na predlog personalno-pravnega odbora še razne prošnje za zagotovitev sprejema v ljubljansko občinsko članstvo.

Javna seja je bila zaključena ob 20., na kar je sledila tajna, v kateri so bile rešene razne zadeve mestnih uslužbencev.

Strašna usoda preužitkarja

80 letni starček živel v hlevu, kjer sta bili dve kravi in svinja

Maribor, 11. oktobra

Poznamo seveda še bolj gorotne primere iz življenja naših preužitkarjev, toda tudi že primer Vogrinč-Senčar iz Slov. goric zadostuje za dokaz da je skrajni čas ali sploh za ukinitve ali pa za temeljito reformo zakona, ki dovoljuje preužitkarjo. Če je bil ta socialni sloj že pred vojno vsega obžalovanja vreden, je postal zdaj, ko tako strašno umira javna vest in čut do sočlovka, vnebovpihoč obtožitelj današnje družbe, ki to sramotno socialno razmerje še trpi. Namestu nadaljne in zastužene »pridige«, si oglejte primer Vogrinč-Senčar.

Žal da nam še manjkajo podatki, kako je Vogrinč Janez iz Galuška pri Sv. Juriju ob ščavnici sploh prišel do tega, da je l. 1936 prodal, prav za prav podaril svoje malo posestvo Senčarju Janezu in kako so se pogodili zaradi preužitka. Iz prijave orožništva pri Sv. Trojici je le razvidno, da bi zakonca Senčar kot prevzemnika posestva morala lepo skrbeti za sedaj že 80let statega Vogrinča. Kako pa je bilo v resnici s to preskrbo, sklepamo lahko iz položaja, v katerem so šle orožniki našli statega preužitkarja. Našli so ga v malem, temnem hlevu z enim samim okencem (in še to zaprto), v istem hlevu dve kravi in ena svinja. Na koncu kравje staje je bilo malo segnite in za zdrobljene slame, a na tej je ležal 80letni Vogrinč slaboten od bolezn in še bolj kot od starosti. Po životu ves obleden od mrčesa in z ranami zaradi gnlobe, izvirajoče od odpadkov živine, kakor tudi od svojih lastnih. Ti slednji so bili baže vzrok, da sta Senčarjeva statega nekdanjega lastnika te posesti zapodila iz hiše in ga zaprla v hlev, za kazen pa ker mu je (v hiši) večkrat »uhajalo«, sta mu napravila ležišče za kravami na mestu, kamor padajo in se

izlivajo živalski odpadki. Tako je tekla poleg lastne tudi živalska gnoljica pod njim. Torej prav doslovno: živi mrlč med živalmi.

Ne samo to, ta res več kot revež, tudi ni dobival hrane, kot se za človeka spodobi. Le če je njima kaj ostalo, je dobil Vogrinč toliko, da ni ravno gladu umrl. Zato je večkrat prosil vsaj za jabolko iz njegovega vrta. Niti teh na tleh ležečih mu niso hoteli dati, ker tudi otroci, ki jih je zaprosil, so mu skoz zaprt okence kazali — fige.

Še večja ironija bridke usode tega preužitkarja pa je ta, da niti njegovi dve hčeri nista smeli do svojega očeta. Nekoč je ena blizu tam omožena, poskusila obiskati očeta, pa jo je Senčar tako surovo napodil, da se ni upala več blizu. Sosedje, ki so statega Vogrinča sicer pomilovali, se niso upali niti ovaditi tega vnebovpihočega zločina proti življenju telesno onemoglega, ker se boje Senčarjeve maščevalnosti. Senčar je namreč na glasu kot velik nasilnež zelo nagljen k maščevalnosti nad svojimi nasprotniki. Svoj značaj posurovelosti ki so izsledili to sramoto. On in tudi je Senčar pokazal tudi napram orožnikom, njegova žena nimata časa brigati se za nadležnega starca: »Kako naj žena kuha, če bi morala za staram pospravljati njegovo telesno nesnago! To vendar ne gre!« Le strogemu nastopu orožnikov se je posrečilo, da so Vogrinča, ki jih je kleče prosil, naj ga rešijo tega poginjanja med živaljo, spravili iz hleva zopet v — njegovo hišo. Senčarja čakajo seveda zaslusne posledice pred kazenskim sodnikom. Kdor s staram človekom posebno do katerega ima dolžnost skrbstva, tako nečloveško ravna, je hujski kot morilec, ki v enem trenutku spravi svojo žrtev na oni svet.

Za kolektivno pogodbo

Maribor, 11. oktobra

Slikarski pomočniki so predložili združeno slikarskih mojstrov načrt kolektivne pogodbe. V tej kolektivni pogodbi so določene sledeče najnižje urne meze: pomočniki naj prejajajo v prvem letu po izužitvi urne meze 5,50 din, v drugem in tretjem letu 7 din, po treh letih 8 din, samostojni delavci specialisti 9 din, pomožni delavci izpod treh let zaposlitve 4,75 din, nad tri leta zaposlitve 6 din, vajenci v prvem letu učenja tedensko 40 din, v drugem letu 70 din, v tretjem letu 110 din. Te meze veljajo za dela v kraju in izven delavnice v obsegu 3 km od Maribora. Za dela od 3 do 10 km se da za vsak delavni dan v kraju, kjer opravljajo pomočniki delo, obedi ali 15 din kot dnevno doklado. Za dela v krajih nad 10 km od delavnice pa celodnevno hrano, odnosno v gotovini 30 din. Za čas, katerega porabijo pomočniki ali vajenci za vožnjo na delo in od dela nad 10 km, dobijo normalno mezo. Akordno delo je prepovedano. O tem načrtu kolektivne pogodbe, ki vsebuje še običajne pogoje pri izplačevanju zaslužkov, bo sklepala uprava združenja, in upamo, da se bo dosegel sporazum med trojstri in njihovim pomožnim osebje v korist obojih.

O neporavnani vojni škodi

Ljubljana, 12. oktobra
V sredo smo poročali o bližnji ureditvi vprašanja povračila neporavnane vojne škode. K temu vprašanju smo prejeli od odbora vojnih oškodovancev še naslednje pojasmilo.

Glede na pogosta vprašanja o povračilu vojne škode vojnim oškodovancem, ki so zaradi cakanja nad 20 let postali naravno zelo nestrpni, in glede na deloma netočna poročila v dnevnih, sporoča odbor vojnih oškodovancev o sedanjem stanju vojnoroškovinskega vprašanja naslednje: Načrt uredbe za likvidacijo in plačilo vojne škode je bil nedavno predložen gospodarsko-finančnemu odboru ministrov, kjer se sedaj nahaja. Ta odbor, ki ga tvorijo finančni, pravosodni, gozdni, prometni in trgovinski ministri bo proučil predloženi načrt kakor bo dal o njem svoje mnenje in ga eventualno tudi dopolnil ali spremenil, nato pa bo vse predložil ministrskemu svetu, da ga bo odobril in mu da zakonsko moč.

Pričakovati smemo, da bo dal ta odbor ministrov ugodno mnenje o predloženem načrtu uredbe za likvidacijo in plačilo vojne škode, če tudi bo morebiti kaj spremenil na njemu, kajti nujno je treba rešiti tudi v naši državi vprašanje vojne oškodovancev in olajšati vojnim oškodovancem njih bedno stanje, v katero so padli zaradi vojne škode. Treba je odstraniti sedanje nevarno stanje, ki je neprijetna posebnost v naši državi.

Časopis poročajo, da znaša vojna škoda 60 milijonov din. To pa ne more biti točno, ker vojna škoda, ki pride v poštev za doletitve oškodovancev še ni ugotovljena. Dolej imajo naši uradi le prijave vojne škode. Naravno je, da prijave vojne škode še ne zadostuje za plačilo oškodovancev. Ugotoviti se bo morala za vsakega oškodovancega višina njegove škode in njegova pr-

vica, zahtevati odškodnino od naše države. Nekateri oškodovanci tudi še niso prejeli vojne škode.

Več vojnih oškodovancev povprašuje, če jih bo država tudi oškodovala za to, ker že nad 20 let čakajo na odškodnino in jim plačala vsaj obresti od zneska škode. Odbor vojnih oškodovancev jim more le toliko povedati, da je poslal ministrstvu prošnjo, naj bi se pri odmeri odškodnine upoštevala tudi izguba, ki ji trpe oškodovanci zaradi tega, ker dobe tako pozno odškodnino in naj se pristige pri odmeri odškodnine vsaj obresti za leta cakanja.

Križanka

1	2	3	4	5	6	7
8		9	10			
11	12	13				
14		15	16			
	17	18	19			
20		21	22			
23	24	25	26		27	
28		29	30		31	
32		33	34			
35			36		37	
38			39			

Pomen besed

Kako je Turčija izgubila mosulsko nafto

Društvo narodov je 1. 1923 prisodilo Mosul Iraku in Turčija se je morala sprijazniti s tem

Nafta je najvažnejša vojna sirovina. Nemčija si je zagotovila vire te sirovine sredi prostora, ki ga strateško in gospodarsko obvlada, dočim je preskrba Anglije z nafto odvisna od vodnih poti, ki jih ograža nemško letalstvo, pa tudi podmornice in mine. Najvažnejši vir nafte za Anglijo so bogati vrelci v Mosulu. Mosul iz arabskega Mausul je upravno ozemlje v severnem delu angleškega mandata Iraka v Mezopotamiji ob reki Tigris. Meri 91.056 km² in ima okrog 1.000.000 prebivalcev — Kurdov, Arabcev in Turkov. Naraščajoče pridobivanje nafte je glavni vir dohodkov te dežele. Leta 1932 so začeli polagati ogromne cevi, po katerih teče nafta iz mosulskih virov. Ena veja teh cevi je napeljana v francosko pristanišče Tripoli, druga pa v angleško pristanišče v palestinski Haifi. Italijanski letalski napadi na Sredozemskem morju ogrožajo zdaj to življenjsko žilo Anglije. Važen činitelj za zagotovitev mosulske nafte je v angleškem zaveznikem sistemu Turčija.

Kemal paša

Vrelce nafte v Mezopotamiji je odkril leta 1902 angleški misijonar Harwood. Cim je prišla ta vest v javnost je nastal med interesi za nafto srdit boj, ki se je vsaj za enkrat poleg, ko je posegel vmes turški sultan Abdul Hamid. Po pogajanjih z Anglijo in Nemci je bila leta 1912 ustanovljena turška petrolejska družba, ki je dobila izključno pravico glede pridobivanja nafte v vilajetih Mosul in Bagdad. Polovico delnic te družbe je dobila turška Na-

rodna banka, eno četrtino angleška petrolejska družba Dutch Royal, drugo četrtino pa nemške banke. Američani, ki so se tudi zanimali za te mnogo obetajoče delnice, so se morali obrisati pod nosom. Toda tudi nemške delnice so bile trn v peti Anglezem, ki so takoj hoteli dobiti odločilni vpliv v novem industrijskem podjetju. To se jim je posrečilo leta 1914. Na dan sarajevskega atentata 28. junija 1914 so namreč dobili Angleži v roke 50% delnic, ki so bile doslej v turških rokah in tako so jih imeli 75%.

Ob začetku svetovne vojne so Angleži izgubili te delnice samo prehodno. Še med vojno so ustanovili zavezništvo v Mezopotamiji novo kraljevino in postavili za njene vladarja arabskega šaha Fejsala. Novi kralj je obljubil spraviti svojo deželo pod angleško zaščito, Angliji je pa oddal važne petrolejske koncesije, čeprav so bili vrelci nafte takrat še pod turško vlado. Pogodba je bila torej le začasna rešitev. Po vojni se je znova razvnela borba za mosulsko nafto, za katero so se borili Angleži, Francozi in Američani. Francija in Anglija sta se sporazumeli 24. aprila 1920 in sklenili pogodbo v San Remu. Pogodba je določala, da mora Francija dobiti svoj delež na mezopotamski nafti.

Takrat so se Američani potegnili za Kemala pašo, ki je postal eden največjih sovražnikov angleške petrolejske politike. Turčija je bila pa takrat v zelo slabem položaju. Sultan je bil podpisal sevrsko pogodbo z vsemi ponižujočimi določbami, po katerih naj bi bila Turčija dalekosežno razdeljena. Toda Mustafa Kemal paša ni hotel priznati niti sultana niti mirovne pogodbe. V Ankari je ustanovil svojo vlado in nadaljeval borbo proti zavezniški vojski. Pot v Mosul je ostala Anglezem zaprta.

V tem položaju je Francija pretentala svojega zaveznika. Skušala je navezati prijateljstvo s Kemalom pašo in Anglija je ostala sama. Navzlic temu pa angleška vlada ni klonila. Žilavo je šla za svojim ciljem, da bi ustanovila neodvisno kraljevino Irak, ki je zavzemala tudi ozemlje, kjer so vrelci nafte. Anglija je iskala enakega svojega pomočnika v Grčiji ali bolje rečeno v predsedniku grške vlade Venizelosu. On je s njim o Veliki Grčiji, tako močni kakor še nikoli ni bila. Zadnjo oviro na poti k temu cilju je videl v Turčiji. Grki, ki so postali tako proti svoji volji pomočniki angleške politike, so začeli boj proti Kemalu paši. V tem boju je zmagal leta 1922 Kemal paša, ki so ga podpirali Francozi in Američani. S tem se je pa izjalovil angleški poskus polastiti se s pomočjo Grčije mezopotamske nafte.

Toda Američani so s svojim podpiranjem Turčije dobili vpliv na mosulsko nafto. Tedaj so Angleži videli edino pomoč v sporazumu z Ameriko in v juliju 1922 sta podpisala predsednik ameriške Standard Oil in predsednik Anglo-Persian Company pogodbo, s katero je bila razveljavljena v San Remu sklenjena pogodba in francoski delež na mosulski nafti je bil zmanjšan v korist ameriške družbe. 23,75% delnic je dobila Anglo-Persian Company, 23,75% Standard Oil in 23,75% Compagnie Francaise de Petroles.

Iraki kralj Fejsal

Ko se je Turčija obrisala pod nosom s pogodbo, sklenjeno 11. oktobra 1922 v Mudunya, je bila sicer grško turška vojna končana v korist Turčije, toda turška vlada je morala prekrizati rok gledati kako se drugi polastajo bogatih vrelcev nafte. Anglija in iraki kralj Fejsal Ibn Hussein sta sklenili pogodbo, s katero je Anglija dobila pravico vzdrževati vojsko, finančno kontrolo in zlasti oblast nad vrelci nafte v Mosul in Bagdadu. Francozi, ki so sprva Turčijo podpirali, so ji obrnili hrbet, ker se jim je obetalo več koristi od Anglije za njihovo politiko. Kemal paša se je jasno zavedal tega položaja v novembru 1922, ko se je pričela konferenca v Lausanni. 24. julija 1923 sklenjena pogodba je prepustila ureditev mosulskega vprašanja Društvu narodov, ki je prisodilo Mosul Iraku. Po ogorčenem odporu se je morala Turčija 5. julija 1925 odpovedati svojim pravici do mosulske nafte.

Največji brazilski demant

je nedavno najdeni „Prezident Vargas“, vreden v našem denarju okrog 15.000.000

Manj bogata ležišča demantov v Braziliji, ki so doživeli največji razmah v drugi polovici 18. in 19. stoletja, so dala lani dva velika demanta, tako da so obrnila nase pozornost ne samo mineralogov, temveč tudi zbiralcev dragih kamnov. Veliki demanti iz Brazilije so mnogo dražji od onih iz Južne Afrike, kjer jih je znatno več, in zato so tudi cenejši.

Brazilski demanti so večinoma neznatna drobna zrna, težka povprečno 0,5 g. Do lanskega leta je bil največji v Braziliji najdeni demant »Južna zvezda«, najden sredi preteklega stoletja v okolici Badagema v državi Minas Geraes, severno zahodno od Rio de Janeira. Leta 1908 so našli sicer 300 karatov ali okrog 60 gramov težak demant na izpirališčih pri Rio Verissimo. Niso ga pa spoznali in zato so ga razbili »Južna zvezda« je tehtala nebrusena 2545 karatov ali okrog 51 gramov.

Ze v prvi polovici lanskega leta so našli na novih rizevih plantažah ob reki Sv. Antona zapadno od Minas Geraes demant, velik kakor oreh. Po kraju, kjer so ga našli je dobil tudi ime Minas Ge-aes. Obrusili so ga v dragulji, ki je tehtal 16 g in ki so ga cenili v našem denarju na dobrih 10 milijonov. Po svoji teži, ko še ni bil brušen je zavzel na lestvici velikih demantov 16. mesto.

Mnogo večjo pozornost je vzbudila najdba drugega velikega demanta na istem kraju 13. avgusta 1938. Ta je bil znatno večji in tudi čist samo na dveh krajih je bil nekoliko rumenkast najbrže pod vplivom rudnin. Na prvi pogled se je videlo, da gre samo za del večjega dragulja. Nebrusjen je tehtal 7276 karatov ali okrog 145 gramov tako da je zavzel v vrsti velikih demantov četrto mesto. Po velikosti sledi takoj indijski »Velikemu mozolu« in samo za spoznanje se razlikuje po teži od

nedavno najdenega južnoafriškega »Jonkeras«. Po teži znatno prekaša doslej v Braziliji najdene velike demante, ki se njihova teža razen one »Južne zvezde« giblje med 24 in 35 gramov. Ta veliki in zelo zanimivi demant je dobil ime po sedanjem prezidentu Brazilije »Prezident Vargas«. Prepeljali so ga v Amsterdam, kjer ga bodo strokovnjaki brusili. Izvedenci ga cenijo v našem denarju okroglo na 15 milijonov.

Samo ob sebi umevno je, da je vzbudila najdba dveh velikih demantov v Braziliji splošno pozornost. Zlata doba brazilskih nahajališč je pa že davno zasenčena po bogastvu južnoafriških. Tem večja je dragocenost velikih demantov, najdenih tako redko v Braziliji. Kakor so se morala nekdo sloveča vzhodno indijska nahajališča umakniti brazilskim, tako se položoma umikajo tudi brazilska južnoafriškim.

Pridobivanje demantov je pa v Braziliji samo ponekod deloma modernizirano. Večinoma je še primitivno in se prav malo razlikuje od prvih začetkov. Matična rudnina, v kateri nahajamo demante, so razne strijene naplavine zvane cascalho, ali pa naplavine sedanjih rek. Naplavine je treba razkopati in izprati v lesenih posodah, iz katerih polove izpiralci le nekaj drobnih kamenčkov. Le pičla četrtina najdenih demantov je porabna za nakit.

Najbogatejša ležišča demantov so v državi Minas Geraes v okolici Diamantine in Badagema. Tu so pridobili mnogo več demantov kakor na vseh drugih brazilskih nahajališčih skupaj. Iskanci novih ležišč se ravnaio v prvi vrsti po nekaterih rudah, ki so zveste spremljevalke demantov, kakor kremen, kristal, turmalin, zrnca zlata in platine itd. Sodeč po najdbi velikih demantov v Braziliji očitno nahajališča še niso tako izčrpana, kakor se je prvotno mislilo.

Radioaktivni otok v Italiji

Prof. Enger, ravnatelj Kemičnega zavoda v Karlsruhe, je prišel na svojem nedavnem raziskovanju jezera Lacco Ameno na italijanskem otoku Ischia v Tirenškem morju do presenetljivega zaključka. Raziskoval je vodo v jezeru in ugotovil, da je 20krat bolj radioaktivna od vseh doslej raziskanih voda. Ker se mu je zdelo to zelo čudno, je svoje delo nadaljeval, preizkušal in raziskoval je vodo vedno znova. Toda prišel je vedno do enakih zaključkov.

Tako lahko označimo italijanski otok Ischia za radioaktivni otok sveta. Tudi glede množice je bogastvo radioaktivnih vrelcev na tem otoku neprekosljivo. Po vsem otoku je raztresenih več sto mrzlih in vročih vrelcev in celo iz morske vode same se dvigajo iz globin na površje radioaktivni vrelci. Tu se bo torej dalo ustanoviti mnogi zdravilišči.

Nov važen izum

V istem letu, ko praznujemo 500 letnico največjega izuma sveta, Gutenbergovega tiskarstva, se je posrečila nekemu berlinskemu izumitelju konstrukcija, prikladna za začetek nove dobe črne umetnosti. Znan je bil že način tiska potom fotografije, ne da bi bilo treba vlivati črke iz svinca. Berlinski izumitelj je pa izpopolnil ta izum tako, da gre stavek iz pisalnega stroja naravnost v tisk.

Slaba stran pisanja na stroj je v tem, da črke niso enako dolge, da niso izravnanе. Za izravnanje bo po novem izumu skrbela fotografija. List v pisalnem stroju se pritrdi na nosilnik in po vrsticah se razsvetli z dvema močnima svetilkama. Svetlobni žarki gredo skozi dva sistema leč in senčnik ter padajo tako na film. Sistem leč je urejen tako, da se pričlenja začetek vrstice v njeni osi. S pomočjo daljnjske cevi lahko postavimo sistem leč tako, da se pojavi fotografirana vrstica na filmu v pravi dolžini. Ukrivljenje vrstice v širino in višino je tako neznatno, da pri

lenosti človeškega očesa ne igra nobene vloge. Film se potem razvija in fotografirsko kopira na tiskarsko ploščo.

Prva izvedba tega izuma je vezana na gotovo dolžino vrstice. Pri poznejših vzorcih bodo pa že omogočene različne dolžine vrstic. Korektore se lahko delajo še z enim fotografiranjem prave vrstice, odstranitvi nepravilne vrstice na filmu in njene dopolnitve z novim posnetkom. Izdelava filma gre zelo hitro in aparat ne dela nikomur nobenih težav. Pri tem ni potreben nov pisalni stroj, ker si lahko pomagamo tudi z navadnim.

Nove cvetlice

Ko se je pripravil star pustolovec Kingdon Ward na potovanje po Srednji Aziji, so mu nekateri holandski ljubitelji cvetlic naročili, naj poišče nove še nezane vrste. Vsaka nova cvetlica prinaša namreč vrtnarjem poživljenje trgovine in

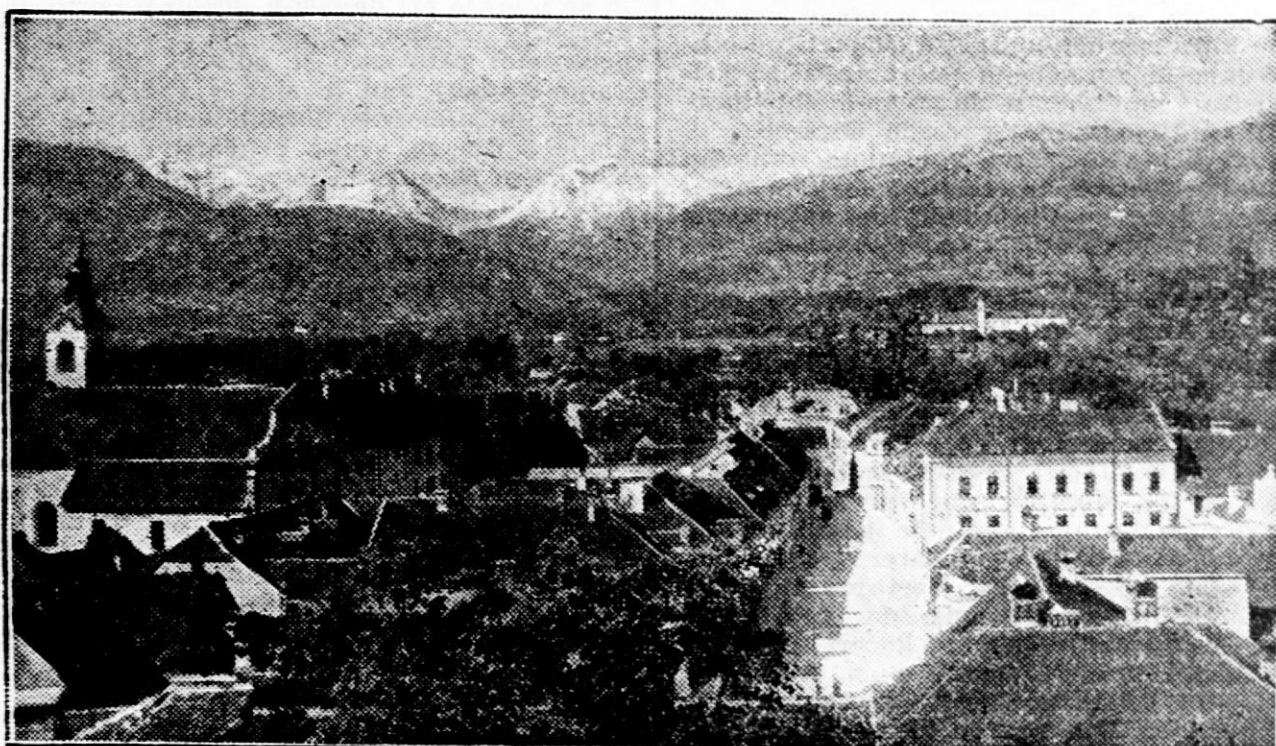
Ward je res prinesel novosti. V južno-vzhodni Aziji in himalajskih krajih se je govorilo, da tam ne rasto cvetlice, ki bi bile kaj vredne. Znano je pa, da so linije in orhideje v iste, pri katerih se pojavlja največ varijant in ki nudijo največ izgocev za zasluzek.

Ward se je bil prav za prav namenil v notranjo Azijo iskat gotove vrste opic. Našel je pa posebno vrsto lilij kakršne Evropa še ni poznala. Cvet ima ta lilija žolte barve, dolg blizu 15 cm, in prekdan v štiri dele. Poleg te lilije je pa pripeljal Ward iz Azije še okrog 30 novih neznanih vrst rododendrona in primule, ki so tudi presenečenje za vrtnarje in botanike. Iskane te cvetlice je bilo večkrat zelo nevarno, kajti domačini, posebno Tibetanci, niso razumeli, da more človek plezati na visoke gore samo zato, da dobi nekaj cvetlic.

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Nekaj novic iz Kamnika

Razgibano sokolsko življenje — Najcenejše kopališče — Vinska trgatev — Muhasto vreme pod Grintovci

Kamnik, 11. oktobra

Mogočna sokolska prireditve je za nami. Pospravljen je telovadišče in vse sokolsko življenje se je preneslo zopet v telovadnico in v prireditvene dvorane. Kakor smo že zadnjič omenili je letošnja sokolska prireditve prekašala vse dosedanje, tako v moralnem kakor tudi v gmotnem oziru. Kamničani pravijo, da še ne pomnijo tako lepe tovrstne prireditve. Dva filma, ki sta bila ob tej priliki napravljena in smo jih predvajali, sta bila kakor časa osvežujoče krepljene pijske. Še enkrat smo videli lepo prireditve in kopico domačih obrazov. Človek bi mislil, da bo sokolsko delo vsaj za nekaj časa mirovalo. Toda baš nasprotno. Naši Sokoli imajo baš sedaj polne roke dela. Preureja se kupljeno kopališče tako, da bodo tri kabine s toplo vodo na razpolago celo zimo. Napravljen je že novi dimnik, peči bodo postavljene pa prihodnji teden. Cene bodo kljub stroškom in ogromni podprati cen premoaga in drv ostale neizpremenjene, odn. bodo še nekoliko nižje. Cena za I. razred je 8 din, za II. razred pa 6 din. To je gotovo najcenejše kopališče pri nas. Kamničani, upoštevajte to.

Telovadni oddelki pridno vežbajo in se pripravljajo za akademijo 1. decembra. Letošnji 1. december hočemo proslaviti še posebno svečano. Poleg pevskih in orkestralnih točk ter deklaracij bodo letos zbužale pozornost telovadne točke v sestavi br. J. Nemca in dr. Vidica, ki sta oba marljiva sodelavca tukajšnjega društva. Za letošnjo akademijo vlada posebno med telovadnimi oddelki veliko zanimanje. Vse zamudnike pa pozivamo, naj pridejo takoj v telovadnico.

Kljub temu pa, da imajo funkcionarji polne roke dela s pripravami v telovadnici, z ureditvijo kopališča in z dokončno ureditvijo še zadnjih formalnosti nakupa »Zdraviliškega doma«, nam bodo pripravili v soboto zvečer v Narodni čitalnici prireditve, ki je v Kamniku ni bilo še več let, namreč vinske trgatev. Brat Uhle ima s pripravami zopet polno delo in truda. Prav gotovo bo to zopet posebnost svoje vrste, ki nam bo osvežila spomin na naše narodne običaje. Za prireditve je v Kamniku zelo veliko zanimanja, posebno še, ker bodo cene grozdij zelo nizke, prav tako pa tudi cene jedil in pijsk nič višje od običajnih gostilniških cen. Gotovo bodo brinke vinčarke in sladko grozdje ter zvoiki jaza zvalili ta večer v Čitalnico staro in mlado iz Kamnika in tudi od drugod.

Upravičeno smo letos, upoštevaje slabo vreme spomladi in še slabše poleti, pričakovali vsaj lepo jesen. Toda zmotili smo se. Razen nekaj lepih dni smo imeli dež in v planinah celo sneg. Pa že zopet de-

žuje. Pravijo, da slabo vreme vpliva tudi na razpoloženje ljudi. Na nekatere vpliva v taki meri, da ne ločijo več resnice od neresnice in pravijo, da sta dve vrsti greha na svetu.

Da je res tako, se lahko vsakdo prepriča, če vze v roke listič »Pod Grintovci«. V obeh zadnjih številkah veže otrobe na račun 1. septembra, ko je bila v Kamniku lepa sokolska prireditve, pa na račun napredne mladine in »Slovenskega Naroda«. Kar se tiče novice v št. 20 pod naslovom »Praznovanje 1. septembra«, naj nam bo dovoljeno, da ugotovimo samo eno. Po mnenju gospode, ki se zbira pod Grintovci, je bil velik greh napravljen s plesom na sokolski prireditvi. Prav nobenega greha pa ni bilo, ko so 14 dni pozneje v Tunjicah (kamniška občina) plesali ljudje »njihovega tabora« tudi pozno noč.

Zato priporočamo gospodi, da naj najprej pomete pred svojim pragom. Nerazumljivo nam je, zakaj toliko farizejstva in hinavščine.

Ljudje znajo danes gledati na svoje oči, poslušati na svoja ušesa in misliti s svojimi možgani. — Prav tako je z notico »Odgovor »Slovenskemu Narodu« o tajnih fondih« v 21. številki. Mi smo nekdo glede lističa »Pod Grintovci« v »Slovenskem Narodu« mimogrede pobarali »bog ve kdo ga financira«. Vse, kar se tiče tajnih fondov, so si gospodje sami izmislili menda zato, da so gotovo pisali zopet — neresnico! Vse v tem članku je neresnica in laž, a najbolj groba je ona o naročnikih. Pravijo namreč, da bodo kmalu dosegli naklado »Slovenskega Naroda«. Mogoče, toda v tem primeru bodo morali tiskati 14.000 izvodov za arhiv. To drži kakor pribito. V isti številki, kjer se gospodje bahajo z naklado lahko citate v dopisu iz Tunjice doslovno:

Malokdaj se oglašimo iz Tunjice v naših »Podgrintovcih«. Pa saj se niti ne pobrigamo, da bi glasilo našega okraja pridobili več naročnikov, imamo jih tako malo, da nas je sram povedati. Ali hočete še kaj več? In tako je povsod, ne samo v Tunjicah z vašo »naklado«.

Gospodje, prenehajte z lažjo in potvarjanjem resnice. Pustite druge pri miru in ne napadajte jih, če sami niste boljši. Čas je tak, da narekuje malo več strpnosti in širokogrudnosti. In končno, ali ni tudi eden poglavitnih Kristusovih naukov: »Ljubi svojega bližnjega, ljubi tudi svojega sovražnika.«

Edmund O' Hara:

Tajna profesoria Morbidusa

Roman

— Ne, jaz prevzamem to stvar, — se je glasilo odločen odgovor.
— Mene se to sicer ne tiče, toda povedati vam moram, da prevzemate nalogo, ki pomeni za vas neizogibno smrt. Čemu to? Ali vam gre za denar?
— Tudi za denar mi gre, — je odgovoril Townsend mirno. — Toda v prvi vrsti me mika borba, ki me po vseh znakih sodeč čaka. Odkrito vam priznam, da se nekoliko dolgočasim. Kot privaten detektiv dobivam v najboljšem primeru naročila, naj pazim na zakonce, zasledujem male izsiljevalce in oderuhe ali kaj podobnega. Tako življenje me pa ne more zanimati.
— Ali ste oženjeni ali zaročeni?
— Ne eno, ne drugo.
— Dobro, zelo dobro. Ali morate skrbeti za starše?
— Moja mati živi v Londonu in vsak mesec ji pošiljam 75 dolarjev.
— Če bi pri izpolnjevanju prevzete naloge... hm, izgubili življenje, bo dobivala vaša mati do svoje

3 smrti 100 dolarjev mesečno. Ali vam zadostuje moja častna beseda?

— V polni meri, in da vam povem po pravici, s tem ste me rešili zadnje skrbi, edine skrbi, ki me je odvracala od mojega sklepa, da prevzamem to nalogo.

— Dobro torej. — Lenglen je odtrgal iz svojega notnega list papirja in naglo napisal nanj nekaj vrstic. — Tu sta dve telefonski številki. Na prvo me lahko pokličete v mojem uradu, druga je pa moja privatna številka. Zapomnite si obe številki in raztrgajte listek. Določila bova tudi geslo, da ne bo mogel nihče niti vas niti mene napačno klicati. Reciva »ekspresionizem«. Tako, zdaj mi pa izvolite napisati naslov svoje matere.

Šef policije je spravljal listek z naslovom v svojo listnico. Potem je pa pozvonil.

Vstopil je redar.

— Pošljite mi Stronga, — mu je naročil Lenglen. Townsend je nekam začuden pogledal šefa, rekel pa ni nič.

Dve minuti sta minili v tišini. Potem so se pe odprla vrata in vstopil je mlad, po zunanosti sodeč komaj petindvajset let star uradnik v uniformi. Njegov obraz je bil lep, toda za moškega prenežen. Toda postava in korak sta kazala na energičnega moža.

— Ali ste prečitali akte Scott, Fulton in Ainsmiller? — je vprašal Lenglen.

— Da, gospod.

Glas je zvenel prijetno in bil je globok.

Šef policije je vstal.

— Strong, — je dejal mirno, — s tem vam službeno naročam prevzeti to zadevo.

Strong se je zdrnil. Njegov pogled je postal nemiren.

— Jaz sem oženjen in imam dva otroka, gospod, — je zamrmral mračno.

— Ali sem vas vprašal po tem? Ostro in trdo so zvenele te besede.

Strong se je vzravnal in odgovoril s krepkim glasom:

— Že prav, gospod, prevzamam to nalogo. Townsend je zakajšjal.

— Jaz sem pa mislil, da bi mogel jaz... — je začel neodločno.

Toda ta izjava je imela nepričakovane posledice. Strong je še vedno stal vzravnano, toda njegov pogled je hitro zadel detektiva in se ustavil na njem. Šef policije se je ta čas obrnil k detektivu.

— Kaj bi vi? — ga je jel naenkrat vikati, — vas čaka nekaj čisto drugega... — se je obrnil k Strongu, — vi lahko greste, Strong.

Zopet je nastala tišina v sobi. Slušalo se je samo tiktakanje ure.

Šef policije je težko dihal.

— Smatral sem vas za pametnejšega, — je zamrmral. — Kaj niste takoj razumeli, za kaj gre? Strongu sem moral poveriti to nalogo navidezno... Njemu ali komurkoli izmed mojih detektivov. Seveda zato, da bi zločinci ne mogli vedeti, kdo jim je prav za prav za petami. Vi morate delati nemoteno in vi se ne smete zdeti nikomur sumljiv. Strong je neumen, njemu ne preti nobena nevarnost. Sicer pa

ubijajo ti zločinci šele potem, ko pride kaj na dan, a Strong ne bo nikoli ničesar odkril.

Townsend, zleknen v svojem naslanjaču, je opazoval šefa policije izpod košatih obrvi. Kar se je jel tiho smejeti.

— Strong da je neumen? Imenitna šala! Strong je najpametnejši med vsemi vašimi uradniki. To mi lahko verjamete. Če je torej on dobil isto nalogo kakor jaz, moram jaz odstopiti.

— Vi se bojite njegove konkurence? Neverjetno. — Konkurence se ne bojim, — je odgovoril Townsend smeje. — Strong ne bo nikoli tekmoval z menoj, čeprav je dovolj sposoben za to.

— Zdaj pa ničesar več ne razumem.

Townsend je naenkrat vstal.

— Odredite, naj Stronga takoj aretirajo, — je dejal odločno. — Zaprite ga in ne pustite nikogar k njemu, dokler... dokler jaz svoje naloge ne izpolnim.

— Zakaj pa? Čemu?

— Ker pripada Strong nasprotni stranki. Ali zdaj razumete?

Lenglen se je prijel za glavo.

— Od kod pa to veste? Ali imate dokaze?

— Dokaze? Ne, jaz vem. To je dovolj. Zaprite tega človeka in pazite nanj kakor na punčico svojega očesa.

Nekaj sekund je detektiv molčal, potem je pa zelo resno pripomnil:

— V trenutku, ko bi se Strongu posrečilo pobegniti, bi bila izrečena moja smrtna obsodba.

Šef policije je buljil vanj.

Veliki so napori kolesarja dirkača

Nekaj vtisov z najlepše etape kolesarske dirke Sarajevo — Čačak

Mnogo smo brali posebno zadnje dni po naših listih in revijah o pomembnih sportnih uspehih, ki so jih slovenski kolesarji dosegli o priliki etapnih dirk po Srbiji in Bosni, kjer so bili povsod, koder so se pojavili, gostoljubno in zelo priščno sprejeti. Da bi naša sportna javnost imela vsaj nekaj pojma o žrtvah in naporih, ki jih ob takih dogodkih mora doživeti kolesar dirkač, prinašamo v tem članku misli enega tistih redkih novinarjev, ki se je po pretehtovanju doprinosu žrtve, naporov, samozatajevanja in železne volje med različnimi sportnimi panogami posebno poglobil v kolesarski sport. To je novinar D. Kasapinović, ki je lansko leto izdal tudi prvo obširno brošuro o nastanku in razvoju kolesarstva pri nas sploh, posebno pa v Srbiji. Ocenio te zanimive brošure smo tudi obširno pričeli v našem listu in jo posebno našim kolesarskim športnikom priporočamo.

Takole piše ta športnik o svojih miljenih kolesarjih:

»Pred dvema letoma je v veliki kolesarski etapni dirki okrog Francije (»Tour de France«), ki ponavadi traja mesec dni in katere dolžina znaša od 4000 do 5000 km, nekitalijanski dirkač, takratni zmagovalac dirke, Gino Bartali, napravil tak podvig, o katerem je skozi tedne pisal ves svetovni tisk. Bartaliju je namreč uspelo, da se je na kolesu povzpela na vrh gore Izard v Alpah, ki je nad 3000 m visoka, in se tako daleč oddaljil od ostalih konkurentov. Na vrhuncu te gore ga je pričakoval italijanski general, ga poljubil in mu rekel: »Gino, ti si junak.«

Bartali je moral vzdržati nadčloveški napor, preden se mu je posrečilo brez odmora povzpeti se na omenjeno goro. Njegovi sovrstniki, nekolkito tudi nevoščljivi, so bili presenečeni, ko so gledali, a kakšno lahko vozi ta človek neverjetne strmine. Govorili so, križajoč se: »Tale se je gotovo dogovoril s samim peklenščkom; vozi ko vrag!«

V resnici je bil Bartali le navaden človek. Le koliko moči, vztrajnosti, samozatajevanja in požrtvovalnosti je njemu potrebno! A koliko napora!

Kolesarstvo je panoga športa, v kateri se najbolj izraža herojski napor tekmovalcev. V zgodovini športa bomo podobno našli tudi v boksu, tenisu, veslanju, atletiki — ampak to, kar se lahko vidi pri velikih kolesarskih dirkah, prekaša vse. Mogoče le še maratonska tekma zahteva od tekmovalcev tudi nadčloveških naporov.

Pred nekaj tedni se je končala kolesarska dirka okrog Srbije, bila je to do sedaj največja tovrstna kolesarska prireditelja. 1300 kilometrov je bilo treba pustiti za seboj, vozeč se na kolesu, in to v dirkalnem tempu. Ko bi vse ceste bile kakor je Avska cesta, bi to predstavljalo za dirkače le neki dolg izprehod, čeprav se je skozi devet dni prevozilo povprečno po 150 km na dan. Pomnila pa je treba, da so mnoge ceste razorane, pokrite z visokim prahom, razmocene ali pa peljejo preko visokih vzponov in planin. Pa da je dirkače na cesti peklo sonce, sta toliko oster dež in toča, da so celo prešli skozi močan veter in sneg na vrhovih Bosne in Srbije.

Najromantičnejša etapa na tej veliki dirki je bila ona gorska iz Sarajeva do Čačaka. Dnevnik so o tem mnogo pisali, ampak tisti, ki je na lastne oči opazoval in videl, kaj vse so doživeli ti naši hrabri mladeniči, kakšne napore so morali prenašati medtem ko so se vzpenjali na gorovje nad 1200 metrov: Romanijo, Semeč, Sargan in Grečice — ta ne bo tega nikoli pozabil.

Ko so dirkači odšli iz Sarajeva, jih je že začel spremljati dež. »Moja najstrašnejši moment v tej dirki,« mi je pravil »naš Bartali« in zmagovalac dirke Slovenec Janez Peterlin, »je bil, ko sem se vzpenjal na Romanijo. Cesta je bila spolzka, vijolice se serpentine in se vrtile v brezkončnost. Samo majhna neopreznost ali nesrečen slučaj in našel bi se v breznu. A treba je bilo, podvzati se, zmagati.«

Na vrhu so začeli med dežjem naletavati snežni kosmiči. Temperatura je hitro padla. Se tistim, ki so dobro oblačili sedeli v avtomobilih in spremljali vožnjo, je bilo mraz. Kaj pa se dirkačem? Ti so dobesečno zmrazovali. Roke so jim krčile, a treba je bilo držati za krmilo in upravljalno kolo, da se vse skupaj ne skotali v obcestno globočino. Po Romaniji je prišel na vrsto Semeč, gora, na kateri so dirkači te dirke doživeli pravo pravcato kalvarijo.

Dež in sneg sta zmrazovala kri v žilah dirkačev. Tu pa tam se je zaslišal glas: »Ne morem več, zmazni sem! Izčrpan sem!«

»Le naprej, naprej,« so izpodbujali te mučnike spremljevalci iz avtomobilov. »Le malo vztrajajte!«

In oni, ti junaki ceste, so vozili naprej s premočenimi rokami, drgetajoč in skletajoč z zobmi, vsi pokriti z debelo plastjo blata po obrazu, mokri do kože. — Kaj je nogolet nasproti temu sportu! Pravi užitek!

Približeval se je kritični trenutek! Nekateri niso mogli dalje. Morali so v sanitetski voz. Drugi so zahtevali toplo obkro. »Misli sem, da bom zmazni od mraza. Prsti so se mi skrčili, drgetal sem od mraza in napora,« je pripovedoval Marinko Radovanović. »V avtu so me drgnili 15 minut. Nadel sem rokavice, volneni džemper trenirko, a še mi je bilo mraz, ko sem nadaljeval vožnjo. Mogoče, da bi me pogrel samo kožuh.«

Ko so dirkači prihajali v Višegrad, jih je bilo težko spoznati. Obrazje so jim pokrivalo debele skorje na pol posušenega blata, tako da so bili podobni mrtvaškim maskam. V teh obrazih se ni opazila le velika utrujenost, temveč tudi nekaj top izraz, neko pomirjenje z usodo. Ko so razhajali kolesa, so se gugalji kakor pijani. Nekdo je od utrujenosti padel in si nekoliko poškodoval lakot. Drago Davidović je imel na obrazu blatno masko, Franc Grabner je bil podoben cirkuškemu klovnu. Od utrujenosti niso mogli niti govoriti!

Po treh urah oddiha so nadaljevali z vožnjo. Čakala jih je še ena težavna poletaja: Višegrad — Čačak. Komaj so izšli iz mesta, že so se vzpenjali v težaven, a ne dolg klaneč, ki je bil pokrit s težko blatno flovcio, da so se kolesa globoko zadirala v blato. Tako stanje ceste je trajalo kakih deset kilometrov. Ker pa je zaradi opisane

slabega vremena zakasnel tudi start za več ko dve uri, je jessno, da dirkači niso mogli priti na cilj v Čačak. Vožnjo so morali prekiniti v Užicah, posebno še, ker jih je v gorovju Grečice dohitela noč in so morali v svetlobi avtomobilskih reflektorjev polagoma voziti za njimi. Pa tudi tako ni bilo mogoče nadaljevati. Razhajali so kolesa ter jih v temi in dežju peš vozili poleg sebe. Toda ta čudna skupina ni nudila vtisa obupancev, ki so majoščno čakali le na jed in na toplo posteljo. Ne! Pod blede svetlobe je na njihovih obrazih odsevala odločnost in volja.

Užice so z nestrpnostjo pričakovale »herojev ceste«. Ljudje so se bali, da se bodo dirkači v takem slabem vremenu kje ponesrečili. In kmalu nato so se vsuli — to pot že na kolesih — v topel objem tisočglove množice Užičanov, ki so jih skozi vse mesto obšli s cvetjem. Na prvi pogled so dirkači bili videti res grozni. Ali kdor jih je videl uro pozneje zbrane za večerjo pri mizah, ta nikakor ni mogel, da bi ne pomislil: »Kramsi so ti mladeniči! Pravi junaki!«

Po tej naporni dirki je kolesarski šport dobil svoje prvo mesto v naši državi. Če kateri koli šport pripravlja mladino za službo v obrambo domovine, je to kolesarstvo. In take, viteške športe je treba pri nas gojiti in jih ceniti. Manj nogometa, več kolesarstva! Ker prav tu so človek uči najtežjih skušenj. Nam in našemu športu so potrebni ljudje, ki so ojelekneli v naporih. In v prav naši kolesarji so to v pravem pomenu besede. Če torej kdo zasluži pohvalo za premagovanje naporov in nezdod, s katerimi se mora boriti, so to kolesarji, udeleženci etapne dirke okoli Srbije. Zato jih mora človek vzljubiti!

Mezdna gibanja

V kratkem bo najbrž likvidirano menda zadnje mezdno gibanje stavbnega delavstva v tej sezoni

Ljubljana, 12. oktobra. Narasčanje draginje redno spremlja mezdna gibanja; dokler se cene ne bodo ustalile, si bo delavstvo in nameštstvo prizadevalo doseči višje mezde, to se pravi prilagoditev med porastu draginje. Mezdna gibanja pa seveda prinašajo tudi slabša ali močnejša trenja med delodajalci in delavci. Uredba o sklepanju kolektivnih pogodb znatno zadržuje delavske sindikalne akcije, da ni toliko stavek, kakor bi jih sicer bilo v teh časih. Uredba namreč predpisuje poravnala pogajanja med delodajalci in delavci, da je dana pred najhujšo poostrojitvijo spora možnost mirne poravnave.

Tako pogosto čitate poročila o mezdnem gibanju v rudarski stroki. Pred mesecem je bilo zelo aktualno vprašanje položaja tekstilnega delavstva, ki ni bilo prizadeto le zaradi draginje, temveč tudi zaradi omejitve dela, ker so tovarnam primanjkovala surovina. Pred tedni so pa v javnost prodrl glasovi o poostrojitvi spora med stavbnim delavstvom in delodajalci. Stavbno delavstvo je še vedno v mezdnem gibanju, ki se je nedavno precej nesrečno začelo. Tako je znano, da se je v Mariboru začela stavka stavbnega delavstva, preden je bil končan poravnalni postopek. Takšna stavka je nezakonita. Stavka se je tedaj razširila tudi v Ljubljani, a se je kmalu končala. Delavstvo ni imelo izgledov, da bi z njo kaj doseglo.

Prva poravnalna obravnava za stavbno delavstvo je bila v Ljubljani 26. septembra, druga pa 4. t. m. Obe obravnavi sta bili neuspešni in sklenjeno je bilo rešitev spora prepušteni razsodišču kakor ga predpisuje uredba o sklepanju kolektivnih pogodb. V razsodišču bodo delavstvo zastopali zastopniki naslednjih organizacij: Narodne strokovne zveze, Jugoslovanske strokovne zveze in Zveze združenih delavcev. Zveza stavbnih delavcev po omenjeni stavki ne deluje več, zato ne bo zastopana v razsodišču.

Na pogajanjih ni prišlo do sporazuma, ker so se delodajalci sklicevali, da ne morejo zvišati mezd delavcem, zaposlenim pri javnih delih, ki jih financirajo bodisi država, banovina ali druga samoupravna telesa. Pri teh delih je zaposlenih zelo mnogo delavcev. Mezde so odvisne od proračunov in zvišanje bi bilo samo mogoče, če bi država in samouprave odobrile posebne kredite za draginske doklade delavcev. V ta namen je tudi Delavska zbornica poslala bazo spomenico. V spomenici je naglašeno, da je stavbno delavstvo bilo še mnogo bolj prizadeto po draginji kakor delavstvo drugih strokov, kjer delo ni ovirano po vremenu. Letos je slabo vreme silno oviralo stavbna dela in delavci so pogosto počivali. Upoštevati je tudi treba, da je stavbno delavstvo v glavnem navezано na zaslužek v poletnih mesecih ter da je pozimi po večini nezaposleno. Zato bi si prav za prav moralo nekaj prihraniti za zimo, ko je zaposleno. V teh časih pa seveda ni govora o prihrankih, ko zaslužek pogosto ni zadoščal niti za najpotrebnejše izdatke sproti.

Danes je bilo v dvorani Delavske zbornice zborovanje stavbnega delavstva, ki so ga informirali o dosedanjem razvoju mezdne gibanja. Pričakovati je treba, da bo razsodišče kmalu sklenilo ter da bo likvidiralo menda zadnje mezdno gibanje stavbnega delavstva v tej sezoni.

Mrakarja in Lhotka: Lok Ponovno velik umetniški uspeh

Ljubljana, 12. oktobra. Sredi februarja t. l. smo tudi v Ljubljani prvič videli Lok, plesno pesnitev Ple in Pina Mrakarja, uglebeno po Fr. Lhotki, ki takoj razumeli in vzljubili. Na poti k novim premieri svoje plesne umetnine na našem jugu sta se plesalca avtorja ustavila v Ljubljani in nam snoči ponudila ponovitev svojega izvrjnega, estetsko in idejno naravnost očarljivega dela.

Zopet je bilo operno gledališče izvrstno obiskano, zopet je bil sprejem baleta po našem občinstvu iskreno topel. Kajpak je bilo izvajanje dovršeno, sviranje orkestra pod šijancem vodstvom in z mojstrskim sodelovanjem skladatelja dr. D. Svara na klavirju odlično, vse v vsem tedi zopet popoln umetniški uspeh.

Pogrešali smo samo simpatičnega Lhotko, ustvaritelja velesanjimve, formalno vzorne in vsebinsko bogate glasbe, ki si je kakor s prvima velikima baletoma Mrakarjev: »Vragom na vasi« in »Srednjeveško ljubeznijo« osvojila predvsem v šir-

okem zunanjem svetu. Lok je zmagovito ter prinesla našemu skladatelju velik ugled.

Cisto lirčno, sploščka otroško jasno in samovsežno rajanje in poskakovanje deklacije in dečka na trati pod toplim solncem se polagoma z imenitno dramatsko tehniko gradivito napolni in vedno više dviga iz motnih sanjarij in hrepenenj za zavednim spoznanjem dveh različnih svetov: ženske in moške ljubezni. Gotovo je prvi del z naslovom »Mladost« izvajalcema in gledalcem najtežji.

V drugem delu nam je vzklikla ljubezen med bivšima otrokoma že jasna, dejanje se razvija naglo od srečanja ob pregraji, ob plahih dotikih rok, od izmikavanja in približavanja, od nedolžne kometnosti žene in bojažljive smelosti moža, ki končno izpoveduje s piščalko in besedami svoja sladka čustva, prav do končnega objema. V tem delu je toliko dramatičnih in lirskih potez in potezic, da nas dejanje veže neprestano in prinaša vedno nove lepote.

V tretjem delu, »Zorenje« gledamo pre-

nasčenoost, razdvojenost dveh src, bol in kljubovanje, odtujevanje, a naposled spoznanje resnice: da sta srečna vendarle v svoji ljubezni, ki se obnovi v novem, prečiščenem žaru zrelih dveh človekov. Vse je jasno, prepričljivo, nekoliko bridko in hkratu sladko... lepo, toplo, osrečujoče.

Publika se je pogrezala v napeti pozornosti v dejanje in vidno uživala. Bilo je mnogo priznanja in iskrenega zadovoljstva. Pla in Pina Mrakar sta nam vedno dobrodošla, ker nam imata kaj povedati in znata to tudi krasno izraziti. Priznanje pa gre tudi Dragu Šijanču in dr. D. Svari. Dali so nam osrečujoč poetičen večer.

Fr. G.

Izlet na Mrzlico

Ljubljana, 12. oktobra

Le malo Ljubljancev je obiskovalo pred 40 leti slovenske hribo. Odkrile so šele marljive, podružnice SPD te biserne naše lepše domovine s tem, da so postavile udobne planinske domove na najbolj priljubljenih planinah. Tako tudi na Mrzlici, kamor je od naše strani gotovo najkrajša pot iz Hrastnika. Uslužben avtobusni podjetnik nas je pripeljal skoro do podnožja hriba. Spotoma smo mogli opaziti napredku kraja samega. Sokolski dom v Hrastniku nas je navdaj s ponosom in radostjo, tako da smo v najboljšem razpoloženju korakali nekaj časa ob šumeči Bobnarici, kjer je kmalu začela zginevati megla. Ko smo se pa začeli vzpenjati, nas je že solnce grelo, nad nami pa se je razpenjal višnjevi svod brez oblaka. Kjerkoli nas je vodila stopinja mimo naselij, povsod so nas domačini prijazno pozdravljali. Kmetije so obdane od obilnega sadnega drevja, pa tudi trta se pokaže tu pa tam. Seveda je bilo treba tudi v goščavo, predno smo prišli do sedla. Od vzhoda so prišli za nami celjski dijakl poječ in veselje pozdravljaje.

Prišli smo do planinskega doma smo našli že družbe od celjske strani. Zasedli smo mizo na solncu in občudovali krasoto narave. PPOzdravljala sta nas oče Kum, in daljni Senežnik na Notranjskem; v daljavi smo zrla in Kamniške planine, na Savinjsko dolino in na vnanec zelenih gora, ki obkrožajo ta lep svet. Stezica pred nami pa kar vabi na skok vrh Mrzlice. Nazaj grede smo ubrali novo pot do Sv. Katarine, kjer smo si v priznani gostilni ugasili žejo z laškimi pivom. Glasila se je harmonika. Opazovali smo domači svet, ki se je tudi veseli lepe nedelje. Pota so bila polna spremljalcev, čedno obelodni mladenčev in deklet. Nazaj grede smo se oglašili pri znanu domačinu v Hrastniku in nas je ga. soproga še bolj pogostila kakor gor grede. Tudi od tu nas je potegnil avto na postajo. Hrastnik je bil že razsvetljen. Srečavali smo domačine, ki so se vračali s sprehodov na tudi trudne rudarje, ko so se z rovnico na rami vračali od dela iz revirjev črnega diamanta.

Iz Gornje Radgone

— Komemoracija. Obmejno sokolstvo je v sredo 9. oktobra ob 20 priredilo spominjsko svečanost za blagopokojnim velikim Sokolom, viteškim kraljem Aleksadrom. V 5. razredu ljudske šole je procelna stena bila odeta v zelenje in črtno, ki je obdajalo sliko blagokojnega kralja, nad njo pa državni grb; na črnem podstavku pod sliko je gorela spominjska luč, trobojnica pa je vezala tudi sliko Nj. Vel. kralja Petra II. Državeni starosta br. Mavrič je v kratkih besedah orisal zgodovino in pomen te skromne spominjske svečanosti, na kar so sledile deklaracije in recitacije. Ob petju državne himne je starosta zaključil pietetno svečanost, kateri je prisostvovalo le ono zavedno članstvo in zastopniki raznih uradov, ki pravilno pojmujejo globok pomen takih prireditvev, zavedajoč se svojih dolžnosti.

— Obmejni jadranci pridno na delu. Zadnje leto je delovanje gornjeradgonske jadralske skupine sicer nekoliko zastalo, zlasti radi večkratne odsotnosti nekaterih članov, vendar je pod vodstvom sedanjega predsednika g. Rudolfa Stelcerja delo v skromni delavnici zopet oživel. Madi jadranci so z gradnjo drugega jadralskega letala dokončali in delajo sedaj na tretjem večjem letalu s kabino in pridobivajo s tem vedno več znanja v geslu »manj krika in več dela«. Prihodno nedeljo 20. t. m. dopoldne bodo gornjeradgonski jadranci pokazali svoje dosedanje uspehe tudi širši javnosti. Ta dan bo namreč na občinskem občinskem dvorišču razstava dveh doslej zgrajenih letal in modelov; istega dne ob 10.30 pa krst dve dograjeni letali. Mimogrede bodi omenjeno, da je delo naših mladih jadrancev skrajno požrtvovalno, kor ne prejema gornjeradgonska skupina od nobene starni nikake podpore ter je navezana izključno na ta lastna sredstva. Radi tega se naprošajo vsi rodoljubi, da v svojih zmotnih močeh podprejo obmejno jadralsko mladino v njenem plemenitem delu za moč in veličino letalstva, ker bodo ti darovi stotero povrnjeni. Gornjeradgonska skupina šteje 16 članov in predseduje ji g. Rudolf Stelcer, mizarjski mojster, blagajnik je g. Fras Anton, tiskar, tajnik in odbornika: Jurša Slavko, sin gostilničarja in Pučko Ernest, kurjač, vsi v Gornji Radgoni. Gornje radgonska skupina je sčlenila v bodoče radi uspešnejšega napredka združiti svoje delovanje z ljutomersko jadralsko skupino.

Zvolyski ni hotel verjeti svojim očem, ko je dobil drugo jutro pismo, glaseče se:

— Dragi gospod baron, zelo mi je žal, da vašega vabila dostoj nisem mogla sprejeti in zelo me veseli, da vam lahko obljubim sestanek za jutri. Morda bi me počakali po predstavi pri vrodu z odra.

Vdana Marja Ledeca

Radim je hodil ves dan kakor v sanjah in večera kar dočakati ni mogel. In komaj je padel zastor je tekel k lozodu za igralce. Vratar, ki se je tistega večera izredno prijazno smehljaj, mu je dejal: Gospodična Ledeca pride vsak hip.

Radim je potrpežljivo čakal. In ko je čez četrte ure nekdo izgovoril njegovo ime v zvezi z opravilom, da je trajalo tako dolgo, se je naglo obrnil. Vratar je dejal: To je gospodična Ledeca. Trajalo je nekaj časa preden je mogel mladenič zbrati svoje misli in spraviti iz sebe prve besede: Zelo sem vam hvaležen, da ste prišli, gospodična.

— Zda je spoznal. Da, te poteze obraza so mi bile dobro znane. Toda dostoj jo je videl samo na odru. Komaj je prikrl svoje razočaranje. Na odru bi ji bil prisodil kvečjemu dvajset let, toda žena ki je zdaj sprejela njegovo roko, je bila stara najmanj petinštirideset let, če ne

Radioprogram

Nedelje, 13. oktobra.

8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Z veseljem začimo! (plošče). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz franc. cerkve. — 9.45: Verski govor (dr. Vilko Fajdiga). — 10: Godalni kvartet s kitaro. — 10.45: Zbor praških učiteljev (plošče). — 11: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Pevska družina »Gospodovski zvon«. — 13.50: Prežnimo skrb (plošče). — 17: Kmet. ura: Skrb za zemljo pred zimo (Raus Matija). — 17.30: Klavirska harmonika (Povše Jože). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Objave. — 20: Za dobro voljo skrbijo: Gorenjski trio. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Pisani utrinki (plošče).

Ponedeljek, 14. oktobra.

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Odmeki iz španilje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Duševno zdravstvo (dr. Anton Breclj). — 18.20: Godalni oktet Squire (plošče). — 18.40: Kulturna kronika: Lambert Einspieler — ob 100letnici rojstva (dr. Ivan Grafenauer). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave: Hudomušnosti (Fr. Lipah). — 20: Godbe na pihala (plošče). — 20.30: Pevski in orkestralni koncert. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Trio za flavto, klarinet in kitaro.

Torek, 15. oktobra.

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Ples in pesnica vesela bosta tudi vas razvnela (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 14.15: Šolska ura: Spomini na Italijo (Vida Vihar). — 18: Plošče. — 18.40: Važna poglavlja iz ruske zgodovine (Fr. Tersegjav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Gospodarski pregled (Drago Potočnik). — 20: V narodnem veselju. — 21.30: Lahke solistične točke (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Kvartet mandolin.

Sreda, 16. oktobra.

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Vaski umetniki (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veselite se življenja (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: a) Zakaj sem se posvetil elektrotehniki (prof. Marij Osana); b) Delaj z nami (M. Zor). — 18.40: Uprava stare Ljubljane, II. del (magr Viktor Steska). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Objave. — 20: Pevski zbor »Slavce«. — 20.45: Za veselo bratce (plošče). — 21.15: Trio kitar. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Prenos lahke glasbe iz kavarne Nebotičnik.

Četrtek, 17. oktobra.

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Napevi iz čeških oper (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Operni trio. — 14: Poročila. — 18: Glasba treh mojstrov. — 18.40: Naši slovenski misijonarji (Ladislav Lenček). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Pevski koncert gđ. Anite Mezetove. — 20.45: Reprodukcijski koncert simfonice glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radostni zvoki (radijski orkester).

Petek, 18. oktobra.

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Kako se izognemo jesenskim prehladom (dr. Fr. Mis). — 12: Našim prijateljem (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 14.10: Turistični pregled. — 18: Ženska ura: Pomen mleka (Marija Ferjan). — 18.20: Iz Jankovčevih operet (plošče). — 18.40: Aleksandrija — vrata v Egipt (V. Pimat). — 19: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Komorni zvoki (plošče). — 20: Rezervirano za prenos. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Koncert radijskega orkestra.

Sobota, 19. oktobra.

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Ploščo za ploščo — pisana zmes, petje veselo, sevirni — čé — pisana zmes, petje, solisti in godba za ples. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Nastop otrok (vodi Sl. Vencajkova). — 17.30: Iz pravljicne knjige (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Pogovor s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Objave. — 20: Zunanje politični pregled (dr. A. Kuhar). — 20.30: Pisana šara: Godba, petje, šale. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za vesel konec igra radijski orkester.

Srečanje z idealom

Marja Ledeca se je ozrla na vizitko, ki ji jo je bila prinesla sobarica, rekoč: Ze zopet je tu, ta fant, milostiva! Bilo je že tretje ali četrte v zadnjih dneh, da jo je vztrajni baron Radim Zvolyski, čigar ime je bilo igrali povsem neznanu, bombardiral s pisnimi in jo vabil, naj gre po gledališki predstavi večerjat z njim. In dvakrat je spremljala njegovo vabilo velika košara, polna dragocenih rož.

— Kakšen pa je prav za prav, Olga? — je vprašala igralka svojo sobarico. Olga se je zaničljivo nasmehnila. — Čedno obelodni gledalci — je milostiva, ki je najbrže že nedavno trgal hlače po šolskih klopih. — Marja je poznala to vrsto mladih idealistov. V splošnem ni bilo posebno težko odkriti se jih. Dve ali tri odklonitve so navadno zadostovale, da so opustili svoj trud, in se jeli ogrevati za druge ideale.

— Povejte mu torej, da niti danes, niti prihodnje dni zanj žal ne bom imela časa...

Sobarica je odhitela in se kmalu vrnila z vestjo, da je prejel gospod baron odklonitev z mirnim nasmehom, češ da bo sedel večer v prvi vrsti na sedežu številka 34, dem in da bo tam čakal vsak večer, do-

kler gospodična Ledeca končno ne bo imela časa, da bi večerjala z njim.

Igralka je skomignila z rameni. — Kakor mu drago, naša blagajna gotovo ne bo imela pomislekov proti dobremu namenu tega mladega gospoda.

Med predstavo se je iz radovednosti ozrla na 7. sedež v prvi vrsti. Radim Zvolyski je bil res tak, kakršnega si je mislila. Imel je lepo narejeno večerno obleko in obraz sanjavega mladeniča. Vso predstavo ni odvrnil od nje pogleda. Njegove oči so jo gledale tako hrepenče in nepremično, da jo je spravilo to malone iz ravnotežja.

Drugi dan je dobila od njega dolgo, sladkih besed polno pismo, v katerem je bilo med drugim rečeno: Že štirinajst dni vas občudujem vsak večer, ko nastopate na gledališkem odru. Čutim, da ste ženska mojih sanj in vse na svetu bi dal za to, da bi vas mogel osebno spoznati. — V tem patetičnem duhu se je nadaljevalo pismo še nekaj časa, potem se je pa zaključilo z izrazom breznegnega spoštovanja in vdanosti. Marja je zmečkala pismo in ga brezbrizno vrgla v koš.

Toda baron Radim Zvolyski je bil mnogo bolj živah, kakor je mislila. Vsak večer je sedel v prvi vrsti na sedem sedežu in ves čas nepremično gledal

Draginja in njene posledice

Precej krivde na draginji moramo pripisati tudi potrošnikom samim

Ljubljana, 12. oktobra. Nam rodi nešteto drugih pojavov in posledic sklenjenih v verigo brez konca. Zato tudi imenujemo pojav draginje za čarani krog. — V tem krogu se neprestano vrta dvoje pojavov: namreč zvišanje cen življenjskim potrebščinam kot gotovo dejstvo, in zahteva po zvišanju dohodkov. To pa daje zopet povod za višje cene. Toda priznati moramo, da so tisti, ki so zainteresirani na visokih cenah, ker so jim koristne, vedno na boljšem. Kakor pa tisti, ki zaradi visokih cen zahtevajo višje plače, ker jih največkrat ne dobe, ali pa dobe takšno malenkost, da niti od daleč ne odgovarja njihovim potrebščinam. V vsakem primeru potrošniki naravnost navale na določeno vrsto blaga ter ga, če za dobe, plačujejo svojevoljno po višji ceni, kakor mi je določena. Odnosno kakor je to blago vredno. S tem pa je prodajalec namen dosežen in določena blaga je zopet dovolj na razpolago, samo s to razliko, da je sedaj cena višja, kakor je bila poprej. Pod pojmom »prodajalec« na seveda ne smemo razumeti večino naših trgovcev, ki so znani po svoji solidnosti.

Tašen primer imamo ravno sedaj, ko ni dobili v Ljubljani niti ene kaplice bencina. Zato ga potrošniki iščejo povsod, kjerkoli ga upajo dobiti, naj stane kolikor hoče. Čez teden ali dva, pa bo bencina najbrž zopet dovolj na razpolago. Seveda po višji ceni, kakor je bila do sedaj. Tako se nam je zgodilo že s slanino, moko, oljem in drugim blagom, ki je nujno potrebno za preživljanje.

Zato moramo za draginjo precej krivde pripisati tudi potrošnikom, ker preveč lahkoverno verjamejo lansiranim govoricam, da bo tega ali onega blaga zmanjkalo. Treba je samo nekoliko pomisliti, ali je to mogoče, da bi pri nas zmanjkalo resnično slanina, ali pa česar koli drugega, česar pridelujemo doma več kakor za lastno potrebo? V pretežni večini primerov moramo samo reči, da ni mogoče, da bi nam česa primanjkovalo za redno prehrano. Razumljivo pa je, da ne smemo kupiti nepotrebnih zalog, ki se lahko pokvari, ker s tem škodujemo ne samo sebi, temveč celokupnemu prebivalstvu. Glavna krivda za sedanjo draginjo pa zadene upravne oblasti zato, ker ne posežejo v pravi čas vmes, da bi napravile v tem pogledu red, ki je v sedanjem času bolj potreben, kakor kdajkoli prej. Če druge voljoče se države najdejo priliko in čas za to, da obdrže življenjsko raven na znani višini, ki je primerna njihovemu gospodarskemu stanju, bi tudi mi morali imeti toliko energije, da bi obvladali tozadevno vprašanje, ki je bitnega pomena za vse državljane. Ter to vprašanje prilagodili kupni moči prebivalstva. Prepuštili draginji, da gre svojo pogubonosno pot navzgor, skoro brez omejitve, na drugi strani pa biti gluhi in slepi za upravičene klice pomanjkanja trpečih ljudi. Se pravi, da se igramo z ognjem, ki nam bo prei ali slei škodoval.

Iz Novega mesta

— Danes družabni večer v kavarni Central. Poje splošno znani tenorist g. Stanko Lukman. Začetek ob 9. uri zvečer, pri klavirju ga spremlja naša umetnica ga. Logarjeva. Vabljeno.

Z Jesenic

Film o boju proti tuberkulozi. Tuberkuloza (jetika, sušica) je bila do nedavna bolezen, ki je predstavljala strah človeštva, zlasti pa strah socialno šibkejših slojev. Nazivali so jo »proletarko«, to je delavska bolezen, kajti delavci so ji bili zelo podvrženi in so zanj zelo umirali. Trdo delo, navadno stalno v prahu, brez solca in zadostnega počitka, je ustvarjalo dobro podlago za širjenje tuberkuloze, česar slaba prehrana delavstva tudi ni mogla preprečiti. Toda zadnja leta se vse to boljša in tuberkuloza, dasti se ni iztrebljena, ne povzroča več tolikih žrtvei kakor jh je povzročala prej. Kdo ima glavno zaslugi pri tem? Vsekakor slavni nemški zdravnik dr. Robert Koch, ki je po truda-pornem delu odkril povzročitelja tuberkuloze, tako znan Kochov bacil. Ko so zdravniki spoznali neprijatelja, t. j. bacil, so lažje začeli z borbo proti tuberkulozi in imajo tudi velike uspehe. Delo in življenje slavnega dr. Roberta Kocha pa so najboljše nemški filmski igralci ponazorili v filmu svetovnega slovesa, ki se imenuje »Doktor Robert Koch«. Ta veliki film bo predvajal na Jesenicah pod pokroviteljstvom Protituberkulozne lige tukajšnji zvočni kino Radio v dnevi 11. do 14. oktobra. Mi opozarjamo na ta krasen film vse čitatelje našega lista, ker ta film ne predstavlja samo poklonitve delavstva spominu velikega borca proti proletarski bolezni, nego je tudi zelo poučen in zanimiv.

— Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. pop.) krasen vefilim »Dr. Robert Koch«. V glavnih vlogah Emil Jennings in Werner Kraus. Med dodatki tudi vojni

tednik. Zaradi izredne dolžine prosimo, da cenj. občinstvo prihaja pravočasno. Sledi »Hotel Imperial«.

Iz Krškega

— Poverjenišvo UROIR v Krškem. V soboto so se sestali v Krškem rezervni oficirji krškega sreza. Že letos poleti je bil sličen sestanek z željo, da se ustanovi pododbor, ker pa je bilo precej rez. oficirjev na vajah, je ta zadeva nekoliko zapala. Pobudo za setanek je dal celjski pododbor UROIR. Sestanek je otvoril tov. dr. Vrečko iz Celja, ki je v svojem govoru podčrtal pomen organizacije ter svetoval, naj se zaenkrat ustanovi samo poverjenišvo, pozneje pa šele pododbor. Razvila se je o tem debata, nakar je bil sprejet predlog tov. dr. Vrečka, da se osnuje zaenkrat samo poverjenišvo. Za predsednika je bil izvoljen tov. Hrovat Ivo za tajnika Časnik Lado in blagajnika tov. Kosorok Jože. V prosti debati se je pred vsem načelo vprašanje, ki zelo zanima rezervne oficirje, da bi se namreč dobivali izveščiki poročil naših opazovalcev z bojišč, kar bi rez. oficirji mnogo koristilo. Načeto je bilo tudi vprašanje odškodnine za izgubljeno spremno, katero morajo plačati oficirji, ki so bili materialno odgovorni na vzbah.

Upamo, da se bo tudi to vprašanje ugodno rešilo. Sestanek je pa tudi pokazal, da se rezervni oficirji dobro zavedajo svojih dolžnosti. Upamo, da ne bo sedaj v našem srezu nobenega rezervnega oficirja, ki ne bi bil član udruženja. Vse prijave pošljite sedaj na poverjenišvo v Krško.

— Sprememba v občinski upravi. Z odlokom banske uprave je bil postavljen za gerenta občine Krško primarij krške bolnice dr. Murgelj Josip, ki je v petek že prevzel posle. Nadejamo se, da bo vodil posle v zadovoljstvo vseh občanov.

— Karambol dveh avtomobilov. Obratovodja rudnika v Krmelju g. Zupancič An-

ton se je vozil te dni po banovinski cesti od Trebnjega proti Bostanju. Na ostrem ovinku pa mu je pribrzel nasproti inženir Umek Anton iz Ljubljane. Avtomobilista sta opazila drug drugega šele v zadnjem trenutku. Čeprav je ing. Umek takoj zavril svoj avto in se je g. Zupancič umaknil močno v stran, je zaneslo avtomobila drug v drugega ter je zlasti Zupancičev avto bil precej poškodovan. Nezgode je pač kriva cesta, ki je na tem ovinku preozka, poleg tega pa je ovinek še nepregleden.

— Pridivjanost. Pred kratkim je prodal Vene Janez iz Hrvaškega broda posestniku Janževiču Antonu iz Dobrave stroj za čiščenje žita. To pa nikakor ni šlo v račun pastorku Venetu Jožetu, ki se je te dni znašel pri Janževiču z motiko ter začel udrihati po stroju, da ga je močno poškodoval ter napravil precejšnjo škodo. Zadeva pride še pred sodišče.

— Kolo so mu ukradli. V noči od nedelje na ponedeljek se je spazil v dvornico sreskega tajnika g. Vizjaka Mirka neznan prijatelj koles ter mu odpeljal skoraj še novo kolo, vredno okrog 1200 din.

ZATO

— Teta, zakaj pa ti nimaš otrok? — Storklja mi jih ni prinesla, Jurček. — Beži no, kdo pa zdaj še verjame, da nosi otroke storklja.

VZTRAJEN RIBIO

— Ali so v tem jezeru ribe? — Tega ne vem. — Ali že dolgo loviš ribe tu? — Že deset let.

STARI DOVTIPI

Slovec igralce sreča znanega humorista. — Čital sem tvoje dovtipne in priznati moram, da sem se jim od srca nasmejal. — Zares? Se razveseli humorist. Kdaj si jih pa čital? — Še ko sem hodil v šolo.

PESIMIST IN OPTIMIST

Ravnatelj kazalnice: »No, upam, da vas tu ne bom nikoli več videl.« — Odpuščen kanjenec: »Pa se vendar že ne pripravljate na upokojeve, gospod ravnatelj?«

O dijaštvu, ki se vozi v šolo in nazaj

Nujno potrebno je, da uvede železniška uprava posebne dijaške vagone

Kamnik, 12. oktobra. V začetku letošnjega šolskega leta je nekdo pisal o slabih posledicah vožnje dijaštva v šolo in domov. Kar kdo svetuje, je dobro; kaže pa, da se takšni dobri nasveti nikogar ne primejo.

Ljubljanske srednje šole obiskuje mnogo dijaštva, ki se mora sem ter tja voziti z vlakom. S kakšnimi neugodnostmi je takšna vožnja združena, ve samo tisti, ki je na to obsojen; obsojeni so pa tisti, katerih starši so gospodarsko tako na slabem, da ne zmorejo vzdrževalnine za otroke, kajti dandanes stane študent najmanj 500 din mesečno. Kdor se more, se tako visokih izdatkov rad izogne.

Dijak, ki se vozi, mora bodisi jutraj zgodaj vstati ali se pa zvečer pozno vrača domov. Od doma do postaje in obratno ga nešteto krat biča dež, sneg, mraz ali burja. V Ljubljani tavajo po ulicah in čakajo bodisi na šolo ali pa na vlak. Kjer je, povsod je napoti komurkoli: v mestu občinstvu, prometnim napravam in policiji, na železniški postaji in v vlakcu pa potnikom. Nič čudnega ni, če se ta ali oni spozabi ter napravi kakšno neumnost, ki mu potem dostikrat nepopravljivo škoduje. Z vožnjo ter s čakanjem in postopanjem sem ter tja izgubi vsak dijak dnevno najmanj 3 ure časa, v enem šolskem letu pa približno 700 ur. Če pomislimo, koliko se lahko človek v 1 uri nauči, bo 700 ur dalo ogromen duševni kapital, ki ga človek nehoti zavre. Izguba tega kapitala se kaže ob koncu vsakega šolskega leta, marsikdo pa misli, da so tega krivi profesorji.

Druga velika izguba, ki jo dijaštvo utrpí, pa je moralna. — Po svetu se sliši in vidi marsikaj, kar ni treba. Pametnega in razsodnega človeka se kaj takega ne prime, dijaštvo, zlasti ono iz nižjih šol, pa je za vse take neobdigrane reči izredno dovzetno. — V vlakcu se vedno najde kdo, ki se ne zaveda, da je v javnem prostoru, da se mora torej vesti dostojno. Slišijo se razne kvante, kletve, umazane pesmi in še marsikaj. Dijaštvo, ki je zraven, to poslušá, včasih kar odprti ust in si vse bolj gotovo zapomni kakor šolske reči. Tako se vse ono, kar šola stori dobrega, spróti uniči. Tak dijak, ki sicer napravi maturo, je nadut in surov, pogosto pa tudi umazan, namestu da bi bil intelektualno dobro podkovan, v vedenju dostojen, zavedajoč se, da ni še nič, duševno pa dober in socialno čuteč. Izjem je malo.

Če je nam res kaj do tega, da bi bilo potujoče dijaštvo vsestransko vsaj kolikor toliko na zadovoljvi višini, da ne bi bilo v nobenem pogledu razočaranja ne za dijaštvo, ne za pedagoge in ne za starše, je nujno potrebno, da za to store nekaj tudi

merodajne oblasti. Po mojem mnenju bi bilo zelo dobro,

če bi prosvetna in železniška oblast uredila na ljubljanski, celjski, mariborski, ptujski in novomeški postaji, kamor prihaja toliko dijaštva, po eno večjo ali manjšo, od vsega ostalega na postaji ločeno sobo, samo za dijakke, kjer bi smeli biti ves čas od prihoda vlaka do začetka pouka in potem od konca pouka do odhoda vlaka.

Dobro bi tudi bilo, če bi bilo v tej sobi določena primerna oseba za nadzorstvo nad dijaštvom med čakanjem.

Nezgodibno pa je potrebno, da se potujočemu dijaštvu da od vsega ostalega občinstva ločeni prostor t. j. posebni dijaški vagoni. Na kamniškemu vlakcu n. pr., kjer se vozi mnogo dijaštva, sem videl, kako se dijaštvo godi. Dijaštvo, ki ima dopoldanski pouk, potuje v Ljubljano jutraj. Z istim vlakom potujejo tudi delavci, ki grejo na delo v razne kraje. — Dijaštvo, ki ima popoldanski pouk, pa se vrača zvečer s predzadnjim vlakom in s tem vlakom se vrača tudi delavstvo. Vsakokrat je vlak polno zaseden. Tudi dijaki bi radi sedeli, toda kamorkoli kateri sede, ga brž prežene kak robanter. Delavci se pogovarjajo svoje in po svoje, dijaštvo pa mora, četudi ne rado — poslušati. Dijak je v vlakcu brezpraven ne glede na to, da vsi dijaki nimajo režijskega popusta, ampak morajo njihovi starši plačati precej višjo vožnino.

Vsak bo uvidel, da tu ne gre za klerikalce ali liberalce, ne za delavskega in ne za gosposkega otroka, ampak za vse skupaj kot mladino, ki jo obrodila dober sad, če jo bomo dobro vzgojili. Prosvetna oblast je merodajna, da skuša s pomočjo železniške uprave odstraniti vse, kar podira domačo in šolsko vzgojo. Železniško upravo pa naprošamo starši, da na vseh prerah tudi na kamniški, da dijaštvu pri vsakem vlakcu, s katerim dijaštvo navadno potuje, vsaj po en vagon samo za dijaštvo, kakor je to že uvedeno za vojaštvo in da vlakovspremnemu osebju naroči, da dijaštvo napotuje v dijaške vagone, dočim naj se vsemu ostalemu občinstvu dostop v dijaški vagon brezpogojno prepove. Potrebno pa je tudi, da vlakovspremno osebje v dijaškem vagonu drži disciplino, da bo tudi vsak poseamezni dijak zaščiten pred surovostmi posameznikov.

Enako velike važnosti pa je tudi dijaška čakalnica tam, kjer so srednješolski zavodi.

To dvoje res ni vse in edini vzrok šolskih neuspehov in moralne pokvarjenosti, toda pomembno pa vendarle je.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda din 1.— davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

PUH ODEJE

ima v zalogi

Sever Rudolf Marijin trg 2

RAZNO

Beseda 50 par. Davek posebej. Najmanjši znesek 8.— din

JABOLKA

obrana, zimska, gambovec, bo-ovce in druge dobre, trpežne vrste razpošila Cehner Henrik, trg., Libelice, Koroško. 2343

POUK

Strojepisni pouk (desetprstni sistem)

Večerni tečaj, oddelki od ½. do 8. in od ½. do 9. ure zvečer za začetnike in izvečbanke. Tečaj od 1 do 4 mesece. Pouk tudi po diktatu. Novi tečaji se prične 15. oktobra. — Solnina najnižja. Največja strojepisneca s 50 pisalnimi stroji raznih sistemov. — Vpisovanje dnevno. Christofor učni zavod. Domo-branska c. 15, tel. 43-82 2332

PRODAM

KUPUJEM IN PRODAJAM rabljene čevlje in moške obleke, rabljeno perilo in stare cunjje

KLAVZER Vošnjakova ul. 4. 2348

KITARO

novi, s prevleko, prodam ali zamenjam za staro obleko ali čevlje. — Klavžer, Vošnjakova ul. 4. 2349

MOŠKO KOLO

dobro ohranjeno, poceni prodam. Veliki štraden 9. 2359

TRICIKL

moško kolo, otroške in deške tricikle in tricikle, dobro ohranjene proda »METALIA«. Gosposvetska c. 16, tel. 32-88 2327

AVTO BUICK

5 cilindrski, malo rabljen, z dobro gumo, se ugodno proda. — Anton Adamič, Kranj. 2355

Sortirana jabolka

za zimo in krompir

ima na zalogi

Trgovska poslovalnica KMETIJSKE DRUŽBE

Novi trg 3 2361

KOSTANJEVA DREVESA

50 komadov 3 do 3½ m visoka, 12 do 21 cm obsega po din 25; 20 komadov 2 do 2½ m visoka, 10 do 12 cm obsega po din 20 — proda D. Hauser, Vojnik pri Celju. 2361

DVA MIZARSKA VAJENCA

sprejemata Trampus & Trebussek, št. Vid n. Ljubljano. 2351

KROJASKEGA POMOČNIKA

za velike kose sprejemam takoj. Benedičič Franc, Ciril Metodova 8, Jesenice. 2352

DOPISI

DAMA

si želi iskrenega prijateljstva z boljšim gospodom, ki bi ji gumno pomagal. Cenj. dopise na upravo »Sl. Naroda« pod »Sorodna duša«. 2357

POUK

Strojepisni pouk (desetprstni sistem)

Večerni tečaj, oddelki od ½. do 8. in od ½. do 9. ure zvečer za začetnike in izvečbanke. Tečaj od 1 do 4 mesece. Pouk tudi po diktatu. Novi tečaji se prične 15. oktobra. — Solnina najnižja. Največja strojepisneca s 50 pisalnimi stroji raznih sistemov. — Vpisovanje dnevno. Christofor učni zavod. Domo-branska c. 15, tel. 43-82 2332

PRODAM

KUPUJEM IN PRODAJAM rabljene čevlje in moške obleke, rabljeno perilo in stare cunjje

KLAVZER Vošnjakova ul. 4. 2348

KITARO

novi, s prevleko, prodam ali zamenjam za staro obleko ali čevlje. — Klavžer, Vošnjakova ul. 4. 2349

MOŠKO KOLO

dobro ohranjeno, poceni prodam. Veliki štraden 9. 2359

TRICIKL

moško kolo, otroške in deške tricikle in tricikle, dobro ohranjene proda »METALIA«. Gosposvetska c. 16, tel. 32-88 2327

AVTO BUICK

5 cilindrski, malo rabljen, z dobro gumo, se ugodno proda. — Anton Adamič, Kranj. 2355

Sortirana jabolka

za zimo in krompir

ima na zalogi

Trgovska poslovalnica KMETIJSKE DRUŽBE

Novi trg 3 2361

KOSTANJEVA DREVESA

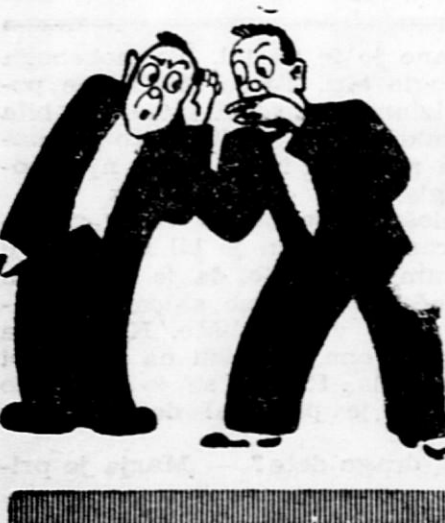
50 komadov 3 do 3½ m visoka, 12 do 21 cm obsega po din 25; 20 komadov 2 do 2½ m visoka, 10 do 12 cm obsega po din 20 — proda D. Hauser, Vojnik pri Celju. 2361

DVA MIZARSKA VAJENCA

sprejemata Trampus & Trebussek, št. Vid n. Ljubljano. 2351

KROJASKEGA POMOČNIKA

za velike kose sprejemam takoj. Benedičič Franc, Ciril Metodova 8, Jesenice. 2352

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljén.

Klabund

Ravljén.

Thompson

Majerjeva

Zgodbe brez groze

Piotr-Rasputin

Črna vojna

Sivko

Rudarska balada

Broširana knjiga: din 10.—
Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 4

Najnovejši otroški in igračni vozički, dvokolesa, šivalni stroji, prevozniki tricikli, pnevmatike. — Ceniki franko! TRIBUNA F. B. L. Ljubljana, Karlovška 4

NAPREDEK! ZA MIZARJE IN SLIKARJE!

V imitiranju lesa so »Gupfo« odtisni papirji (Umdruckpapiere) nov pretisni postopek. ZASTONJ vam imitiran pročeje na kakem pohištvi in takoj lahko potem z gotovim uspehom greste na delo. Nadomešča najlepši žlahtni furnir, pa dobite takoj enake štiripoljske letnje (fladranje). — Zahtevajte vzorce zastonj! Za pojasnila prosim znamke za odgovor! Provijsijske zastopnike sprejemim! PETER ZIEGLER, Apatin, Spelserova 21.

Posteljno perje

po din 10.—, kemično očiščeno din 14.—, čehano in kemično očiščeno din 25.—, 35.—, 55.—. Belo in sivo gosje perje in puh dobite najugodnejše pri »LUNA« — Maribor, samo Glavni trg 24-a. VZORCI BREZPLACNO!

SAMO NEKOLIKO PAR VEO gre za vaše zdravje!

10 zidarjev

za tlakovanje z lomljenjem takoj za Gorenjsko. Dober za-služek zajamčen, izdatna in poceni hrana na stavbišču, stanovanje brezplačno.

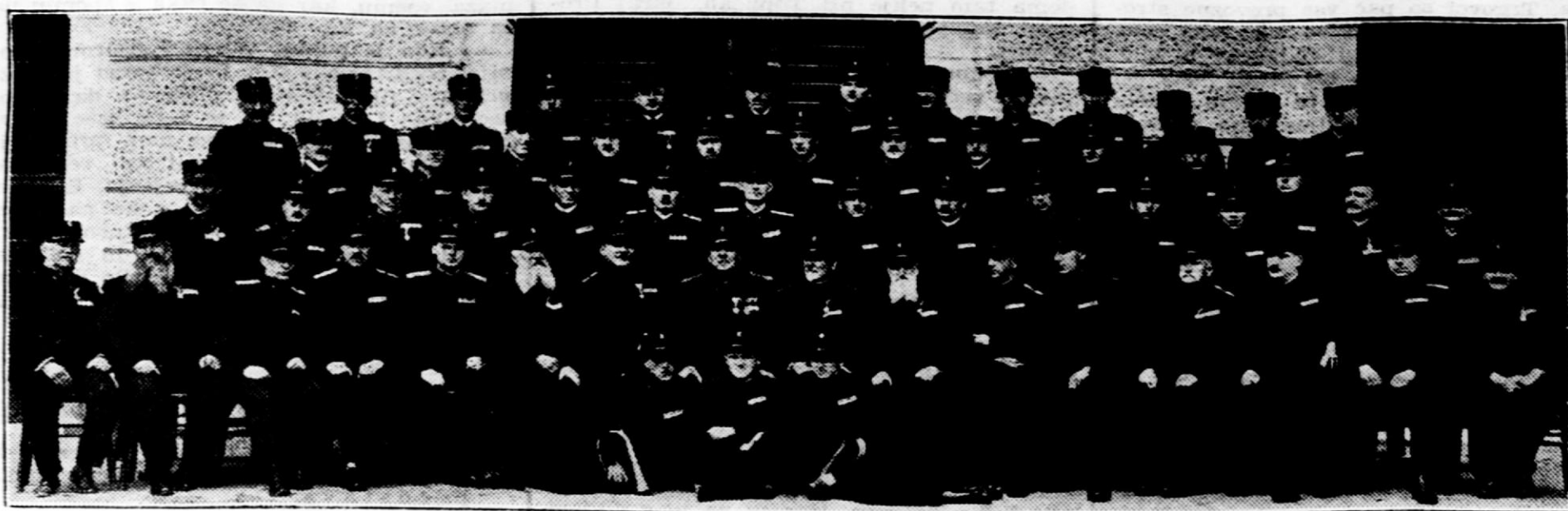
Gradbeno podjetje Ing. Jos. Dedek Ljubljana, Zibertova ulica 7/I.

NARODNA
TISKARNA
LJUBLJANA
KNAFLJEVA 5

IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVIN
PREPROSTE IN NAJFINEJŠE

Jubilej matičnega gasilskega društva

Prostovoljna gasilska četa Ljubljana-mesto je naša najstarejša gasilska organizacija — Kako se je razvijalo gasilstvo pri nas

Prostovoljna gasilska četa v Ljubljani ob svoji 60letnici

Ljubljana, 12. oktobra. Gasilska organizacija bo vedno živa in nikdar ne bo treba dokazovati, da ima pravico do obstoja. Potrebna je bila v starih časih, a danes mora prevzemati še mnogo pomembnejše naloge, v dobi letalskih vojn. Posebno gasilci v mestih prevzemajo težke naloge ter prav za prav tudi odgovornost za življenje prebivalstva. Minili so idilični časi, ko so bili gasilski jubileji lahko le veseli dogodki; danes se pa moramo ob gasilskem jubileju zamisliti resno o izrednem pomenu gasilstva ne le za obrambo naših domov zgolj pred uničujočim elementom, temveč tudi za obrambo domovine. Zato hočemo izrabi to priliko, da naglasimo, da je gasilska organizacija v mestu najpotrebnejša ter najpomembnejša. Če ji pa hočemo to tudi priznati, tisti, ki lahko pospešujejo njen napredek, ji morajo tudi posvečati mnogo večjo pozornost.

Društvo si mora pomagati samo

Naj povemo takoj, da bi Prostovoljna gasilska četa Ljubljana-mesto potrebovala na leto najmanj 50.000 din kreditov, da bi bila pripravljena na vse nevarnosti v duhu časa in ustrežajoče razvoju tehnike. Mestna občina ji daje na leto po 10.000 din, iz gasilskega fonda pa je zadnjič prejela 1200 din. Zato mora naše najstarejše gasilsko društvo ob svoji 70letnici misliti predvsem kako si bo pomagalo samo, ker je prepričano samo sebi, da bo lahko prevzemalo naloge, kakor zahteva čas. Takšne razmere seveda niso ugodne za razvoj idealizma. Društvo je priredilo veliko efektivno loterijo, da bo vsaj tako dobilo nekaj sredstev za izpolnitev svoje opreme. Na to je treba opozoriti ob tej priliki, kar je potrebnost, kakor napisati nekaj prigodnih fraz o jubileju. Dobitki loterije so zelo lepi: avtomobil, 4 motocikli, 2 radijska aparata, šivalni stroj, 7 moških koles, 3 ženska kolesa in še 432 raznih praktičnih predmetov. Zrebanje bo 29. decembra.

Prejšnje čase so praznovale gasilske jubileje mnogo bolj slovesno. Proslava 70letnice našega najstarejšega gasilskega društva pa bo skromna, a javnost mora zvedeti, da ima prav to društvo posebne zasluge za razvoj vsega našega gasilstva.

Najstarejši aktivni član Prostovoljne gasilske čete Ljubljana-mesto, predsednik nadzornega odbora Ivan Brekvar, ki deluje med ljubljanskimi gasilci že 41 let

Prvi gasilni red

Gasilstvo samo na sebi je staro prav tako kakor civilizacija, zato pa je sorazmerno še zelo mlado organizirano gasilstvo. Prvi začetki organiziranja gasilstva segajo v 13. stoletje. V Avstriji, ki je začela prva organizirati gasilsko službo, je bil izdan prvi gasilski red l. 1278. Domnevajo, da je bil izdan zaradi velikega požara, ki je uničil l. 1276 velik del Dunaja. Novi gasilski red je bil izdan šele l. 1534. Pozneje so izšli številni predpisi o ureditvi gasilske službe in najpogostejše je izdala Marija Terezija l. 1759. V slovenskih deželah velja za najstarejši gasilski red tisti, ki je izšel l. 1785 na Kranjskem. Zanimivo je, da je bil objavljen že v slovensčini.

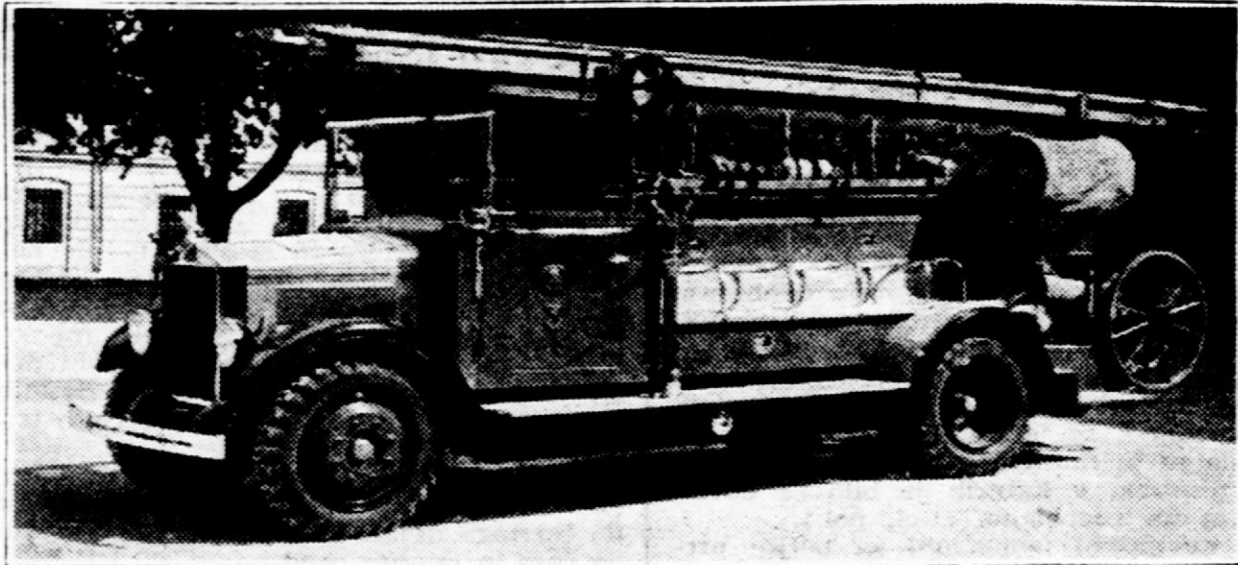
Predhodnice gasilskih društev

Predhodnice gasilskih čet so bile požarne brambе, ki so jih začeli ustanavljati šele v prejšnjem stoletju, predvsem v industrijskih podjetjih. Prva požarna bramba v Avstriji je bila ustanovljena l. 1831 na Tirolskem, v tobačni tovarni v Schwazu. Šele čez desetletja so začeli ustanavljati požarne brambе tudi v drugih mestih, tako da je bilo do l. 1860 v vsej Avstriji samo 5 požarnih bramb. Tedaj se je za gasilstvo začelo naglo organizirati in čez 10 let je bilo že 381 požarnih bramb.

Gasilska služba v stari Ljubljani

Gasilska služba je bila v Ljubljani do Napoleonove dobe primitivno organizirana. L. 1814 je izdal generalni guverner odlok, naj mesto uvede požarno policijo in uredi v splošnem gasilsko službo. Guverner se je tudi zanimal, kako je urejeno v Ljubljani ometanje dimnikov. Ljubljana je

imela tedaj samo dva dimnikarja s petimi pomočniki. Posebna komisija je tudi ugotovila, da je bila gasilska oprema zelo slaba in morali so poslati obe, edini brigadni zvonarju Samassi v popravilo. Mesto je imelo tedaj 6 požarnih orodij, ki so bila: na Mestnem trgu, pri Sv. Jakobu, na Poljanah, v šentpeterskem predmestju, na Kapucinski trgu in v krakovskem predmestju. Orodja so nadzirali posebni nadzorniki, ki so pa včasih tudi na svojo pest posojali orodje zasebnikom, zato je magistrat izdal strog nalog, da nadzorniki smejo odpirati orodja le, ko čuvaj na Gradu nazna ni ogenj s topovskim strelom. L. 1815 je generalni guverner izdal posebno odredbo, da morata biti čuvaja na Gradu oženjena ter da ju morajo kaznovati, in sicer pri drugem prestopku z globo treh goldinarjev, pri ponovnem prestopku ju je pa treba odločiti. Ko je gorelo v mestu, je čuvaj na-

Gasilni avto ljubljanske Prostovoljne gasilske čete

znani požar s tremi streli, požar v predmestju z dvema streloma, v okolici pa enim strelom. Razen tega je čuvaj izobesil tudi rdečo zastavo, ki je gorelo, in sicer na tisti strani stolpa, kjer je bil požar. Ponoči je namestu zastave izobesil rdečo luč. Čuvaj je tudi bil plat zvon na grajskem stolpu. Ponoči je moral čuvaj ponoviti vsak četrtini udarec v grajskem stolpu, da so meščani vedeli, če čuje nad njimi, a razen tega je moral vsak dan med 11. in 12. javljati na policijskem ravateljstvu, če se je kaj pripetilo. Veliko vznemirjenje je nastalo l. 1819 v mestu, ko je strela sprožila top na Gradu in meščani niso mogli dognati, kje gori. Čuvaja so trdo prejemali, ker so domnevali, da je streljal on, in te s težavo se je izognil kazni. Oblasti so tudi skrbno nadzirale hišne posestnike, da so imeli predpisano gasilno opremo. Med zanimivimi predpisi proti požarni nevarnosti je treba omeniti odredbo iz l. 1824, naj bi se v mestih ustanovile zavarovalnice za zavarovanje proti požarom. V Ljubljani se je zavarovalo 271 posestnikov. Tudi mestna občina je zavarovala magistrat, in sicer za 3000 goldinarjev, drugih 6 mestnih poslopij pa za 12.450 goldinarjev.

Prvi organizirani gasilci-Sokoli

Gasilstvo se je začelo organizirati v pravem pomenu besede v šestih letih prejšnjega stoletja. Gasilsko službo je tedaj organiziral magistrat. Vodstvo gasilske službe je l. 1863 prevzel župan M. Ambrož. Kljub skrbni organizaciji mestne občine je gasilska služba še vedno zelo šepala in oblasti so kmalu sprevidele, da morajo gasilstvo prepustiti teli ali oni organizaciji, ki ima dovolj discipliniranega članstva. Gasenje je prevzel Južni Sokol, Turnverein pa je to službo odklonil. Župan dr. Costa je izdal gasilni red, ki je predpisal gasilsko službo pod okriljem Južnega Sokola. Razmere pa niso dopuščale, da bi se gasilstvo razvilo na tej podlagi.

Ustanovitve prvega društva

Ko je županovec dr. J. Suppan, je prišlo do priprave za ustanovitve prvega ljubljanskega gasilskega društva. Društvo je bilo ustanovljeno 30. marca 1870. Načelnik, odnosno »stotnik« društva je bil Fran Dobler, ki ga imenujejo očeta slovenskega

gasilstva. Dobler je položil dobre temelje vsemu našemu gasilstvu. Ni pa dovolj čutil z narodom ter se ni mogel sprijazniti s predlogom, naj bi uvedli slovensko gasilsko poveljevanje. Zato je nastal med ljubljanskimi gasilci l. 1899 hud spor in na obnem zboru 30. januarja so zmagali Slovenci. Dobler je odstopil in njegovo mesto je zaval Ludvik Strnelc.

Otvoritev Mestnega doma

Novi odbor je bil zelo delaven in društvo je dobilo v Mestnem domu novo orodje. L. 1900 se je društvo obrnilo na meščane, naj ga podpro v njegovih plemenitih prizadevanjih; zdi se, da so tedaj Ljubljancem znali bolj ceniti gasilsko organizacijo, kajti takoj se je prijavilo 56 podpornih članov, pozneje pa še mnogo več. Mestni dom kot dom gasilcev je bil 7. in 8. septembra l. 1899 slovesno odprt. To je bil velik

Razvoj našega gasilstva

L. 1904 je bila organizacija naših gasilcev reorganizirana in dobila je ime »Ljubljansko prostovoljno gasilno in reševalno društvo«. Med svetovno vojno je društveno delo začelo zastajati, a tedanjemu načelniku Josipu Turku se je posrečilo oprestiti vojaške službe številne člane, ki so opravljali med vojno službo sanitetcev ter prepelevali ranjence s kolodvorov v bolnice. Po prevratu so člani ljubljanskega društva z zastopniki drugih društev začeli akcijo za združitve slovenskih gasilcev v skupno organizacijo. L. 1920 je bila ustanovljena Jugoslovanska gasilska zveza, ki ji je načeloval do svoje smrti znani gasilski organizator Fran Barle. Posebej je treba naglasiti, da ima ljubljansko gasilsko društvo največ zaslug za organizacijo slovenskega gasilstva.

Ob priliki kongresa vseslovenskega prostovoljnega gasilstva je društvo zelo slovesno proslavilo svojo 60letnico. Tedaj je bil tudi odkrit spomenik Barletu na pokopališču.

Ko je izšel zakon o gasilstvu, so bile gasilec naložene mnoge nove naloge in potrebno je bilo, da se je naša matična gasilska četa oprijela dela še bolj živo ter izvežbala svoje članstvo po predpisih zakona. Misliti so morali tudi na izpolnitev opreme. Najmodernejše motorno brigadno si je nabavila že l. 1928 s podporo mestne občine, l. 1934 je pa kupila še moderen orodni avtomobil in še eno moderno brigadno. Podpora je dala tedaj banska uprava.

Zaslug društva, ki s' jih je pridobilo za naše mesto in okolice s svojim neprecenljivim požrtvovalnim delom v sedmih desetletjih, pa ni treba omenjati še posebej. Prav bi bilo, da bi hile te zasluge priznane društvu na pristojnih mestih s tem, da bi mu poslej posvečali večjo pozornost ter podpirali njegovo delo tudi gmotno. Pri tem bi ne smeli nikdar pozabiti, da so naloge gasilskega društva v mestu mnogo težje, kakor na deželi.

Fran Finžgar: Razvalina življenja

Ljudska igra je žela mnogo toplega priznanja

Ljubljana, 12. oktobra. Finžgar je bil do nastopa Prežihovega Voranca »Požganico« in »Samorastnik« naš najmočnejši ustvarjalec in oblikovalec ljudskih značajev, težnje, grehot in usod. Finžgar se je najdosledneje in najpogostejše držal načela Frana Levstika, da naj piše slovenski pisatelj tako, da bo Slovenec v knjigi (ali v drami) gledal in poslušal samega sebe kakor v zrcalu. Stori je to Finžgar laže kakor marsikdo, saj je sam kmetijski sin, ki je do potankosti spoznal misli, čustva, vrline in napake slovenskega ljudstva, pa je kot duhovnik živel dolga desetletja med ljudstvom po raznih župnijah ter je kot izpovednik zvedel najgloblje tajnosti, ki so gibalo življenja po naši kmetijski domovini.

Finžgar ni bil nikoli le hladen opazovalec strasti, trpljenja in radosti slovenskega ljudstva, temveč je živel s tem ljudstvom v najtesnejši zvezi zmerom z iskrenim sočutjem in zmerom trudeč se, da bi

ga docela razumel. Predvsem pa da bi temu ljubljanskemu ljudstvu pomagal, ga poučil, ga opozoril na grehote, ki delajo življenje našega kmeta tako težko in često tako nesrečno. Učitelj in dober vodnik ljudstvu, ki ga mu je dala usoda v duševno, zlasti navedeno upravljanje, je izkušal biti Finžgar z resnično apostolsko verno in samopozrtvovalno ljubeznijo. In ker mu je dala narava pisateljski talent, vse vrline odličnega stilista in izjemno tenkočutnega jezikoslovca, je tudi v svojih dramah, ki jih sam zavestno označuje kot ljudske, ustvaril nekaj zrcal, ki imajo vsa skupni namen, reči ljudstvu: »Glej, takle si! Zgodi se sam nad seboj, skenaj se in poboljšaj, da boš srečnejši!«

Finžgarjeve odrske igre so torej vse temeljne, poučne, zelo koristne ljudstvu. Razumljivo je, da so nahajale in še nahajajo v ljudstvu polno razumevanje in soglasja. Tako pa lahko pristavimo: »Razvalina življenja«, Finžgarjevo poslednje dra-

matsko delo, je našo prisrčno sprejem tu di v Ljubljani. Zadržan in odošen, da bi se bil udeležil premiere, sem slišal z vseh strani: »močna, lepa, tako strašna slika nekdanjih in morda tu in tam še zmerom veljavnih razmer po našem podeželju!«

In je več kot nerazumljivo, da je moralo miniti dvajset let po premieri, preden smo mogli videti ponovno uprizoritev »Razvaline življenja« na ljubljanskem odru.

Finžgar je tu pač iz lastnega opazovanja povedal: Le iskrena ljubezen sklepaj zakone; tragika tolikih zakonov na kmetih zahteva žrtve, ker so bili sklenjeni le zaradi denarja, dote, iz špekulacije. »Na prate lahko sešetejše zakone na deželi, ki jih je sklenil Bog!« pravi župnik, izpovednik, pisatelj Finžgar...

Upajmo, da dandanes vendar ni v splošnem več tako! Ostalo pa je še zmerom strahotno mnogo brezdušnega oduševstva in pijanstva, izvirajočega iz svobodnega žganjarstva. Tudi proti temu usodnemu zlemu grmi ta drama in avtorjevo zrcalo resničnosti je kruto zanesljivo. Naj bi ga naši podeželjski odri postavljali pred ljudstvo vedno iznova!

Predstava v skrbni in vseskozi naturalistično verni uprizoritvi režiserja Milana Skrbnjaka je odlična. Vsi sodelujoči so v istini izvestni v svojih ulogah.

Ivan Cesar igra Urha Kanteta, žganjar-

ja, ki zastruplja vas z vso okoliščino s svojo silovitko, služi debele tisočake in jih posoja lastnim žrtvam za oduške obresti. Tudi lastno hčer edinko Lenčko žrtvuje svojemu pohlepu po denarju. Zadenega ga kazen: nesrečna Lenčka se vda žganju, a pijančevanju zapade tudi njen mehki, blagi mož. Končno se ne sesuje le bogata domaćija, temveč mož zadavi ženo v besni ljubosumnosti. Cesar je ustvaril močno osebnost v prikupno zabavni govorici, značilni maski in v vsem nastopanju ter jo naravno privedel do tragičnega zloga.

M. Danilova ni kmetica niti zunanje, niti po kretnjah in govorici, ali tragiko svoje usode je izražala krasno in pretresljivo. Prav dobra je resolutna, vedno iskrena rejenka Tona, ki ji daje Gabrielčičeva polno krvi in čustva. Posebno odličen je Severjev mehki Martin, mož slabši, iz nesreče in alkohola končno morilec žene Lenčke, ki jo neskončno ljubi. Sever je postal kreacija, ki znova utrjuje njegov sloves finega psihološkega označevalca vlog. Kmet Ferjan, ki ljubi Lenčko in je ljubljani, a noče kmetovati, je najbolj problematična osebnost v igri. Presenetljivi je daje po možnosti življenjskost in pristnost toplino. Zapletu zapravljiva Sirkva je igral z močno naravnostjo Kaukler, a Rakarjeva je res originalna potovka.

Igra je žela mnogo priznanja. F. G.

Na velesejmu paviljon za paviljonom pada

Do začetka maja 1941 mora biti končana prva etapa del za novi ljubljanski velesejem

Ljubljana, 12. oktobra. Gostje lepega Tivolija postajajo v Lattemanovem drevedu in gledajo, kako podirajo delavci gradbenega podjetja A. Battelino velesejske paviljone. Po drogovih plezajo pošni delavci in snemajo električne in telefonske napeljave. Z listjem, ki pada s stoletnih kostanjev in lip, pada tudi tramovje paviljonov, ki so častno služili 20 let, kajti po večini so ostali dobro ohranjeni in jih bo podjetje lahko porabilo pri gradnji novih paviljonov ljubljanskega velesejma.

Prvi je padel paviljon F, včeraj so podirali paviljon E, v ponedeljek bo Battelino poslal na velesejski prostor večjo skupino delavcev, ki se bodo lotili še ostalih paviljonov in v teku prihodnjega tedna starega velesejma ne bo več. Ostala bosta samo srednja dva zidana paviljona M in N, toda tudi ta dva bosta odstranjena v teku druge etape del za novi ljubljanski velesejem.

V dveh etapah bo Ljubljana dobila nov, modern, razstavljalni tehniko ustrezen velesejem. V prvi že začeti etapi bo padlo pet paviljonov. Namestu teh mora biti dograjena do začetka maja 1941 paviljonska stavba, ki bo obkrožala velesejsko zemljišče. Dela se ne bodo izvrševala po načrtu inž. arh. Glanza, temveč po spremeni nemem načrtu, kajti za gradnjo po prvotnem načrtu bi bilo potrebnih nad 5 milijonov din, velesejska družba pa ima na razpolago samo 3.700.000 din. Toliko bo stal novi ljubljanski velesejem v prvi etapi.

Novi paviljoni bodo višji in širši od sedanjih. Zgrajeni bodo s pomočjo betonskih stebrov, med njimi bo polnilo iz betona. Zgrajeni bodo po zahtevah moderne razstavne tehnike, tako da bodo uporabni za razstave vse industrije. Skozi paviljone bodo tekla tračnice, vse napeljave bodo vzdane v tleh. Posamezna podjetja si bodo lahko najela za daljšo dobo posamezne razstavne oddelke.

Površina novega velesejma pa bo manjša od dosedanjega približno za 1000 kv. m. V Lipovem drevedu ob kopalšču Ilirije se bodo paviljoni umaknili v notranjost sejmšča za 5 m, na pridobljenem prostoru bo urejen prostor za parkiranje motornih vozil. Vzdolž Celovske ceste se bodo paviljoni umaknili na znotraj tudi za pet metrov, in sicer zaradi železniškega podvoza, ki ga

bodo zgradili pod sedanjimi železniškimi pregradami. V Lattemanovem drevedu bodo novi paviljoni postavljeni približno v isti črti kot sedaj. Vzdolž vseh treh strani trikotnega velesejskega prostora bodo postavljeni paviljoni v ravni črti, le začetna paviljona E in I pri vhodu se bosta začela v loku. Vsi paviljoni bodo povezani med seboj. Na križišču Lattemanovega in Lipovega drevedu bodo zvezani z vestibulom ali kupolo, kjer bodo zgrajena tudi javna stanišča. Zunanji paviljoni bodo imeli nadstrešek, tako da bodo obiskovalci hodili zunaj od paviljona do paviljona vedno po suhem tlakovnem hodniku. Fasade paviljonov bodo za 2 m višje od dosedanjih, notranjost paviljonov bo lepo izdelana, paviljoni bodo imeli strop, ventilacijo itd. Strehe bodo krite s salomonit.

Podjetje Battelino namerava graditi nove paviljone vso zimo, kajti do začetka maja prihodnjega leta mora biti novi ljubljanski velesejem v prvi etapi dograjen. Maja 1941 bo slovesno odprtjen pomladanski velesejem že v novih paviljoni.

V drugi etapi bo v teku prihodnjih let zgrajena projektirana koncertna dvorana, in sicer najbrž ne v delu sejmšča proti Šiški, temveč v sredi sejmšča. Opuščen je bil tudi načrt za veliko upravno poslopje pri vhodu. V sredini sejmšča so bili projektirani tudi moderni parki, namestu teh pa bo najbrž določen prostor za stalne grajene paviljone tujih držav.

Kaj bo z zabaviščem, kjer prebijejo za velesejske dni gostje lepe urice od dobrih jedač in pijač? Zabavišče na dosedanjem prostoru bo opuščeno, a za leto dni bodo pivski in veselični paviljoni tu le ostali in penzionisti bodo še do zime lahko metali karte pri Radoniču in pri Veselem Dolenju. Zabavišče bo kasneje prenečeno v notranjost novega velesejma proti severni strani, na dosedanjem prostoru zabavišča pa bo mestna občina namesto veseličnega parka uredila moderen park za sprehajalce.

Na velesejmu paviljon za paviljonom pada. Na pomlad 1941, ko se bo prebujala narava v lepem Tivoliju, bodo Ljubljancem že obudovali novo velesejsko paviljonsko zgradbo, ki se je začela graditi te dni pod vodstvom inšpektorja inž. R. Zajca, inž. arh. Mesarja in tehnika N. Arka.

Iz Kranja

Število brezposelnih je neznatno poraslo. V septembru se je pri tukajšnji Borzi dela k 146 brezposelnim prijavilo še 394 novih. Od teh je dobilo zaposlitev 378, tako da znaša število brezposelnih v začetku tega mesca 162 in je le za malenkost večje od prejšnjega mesca. V času velike draginje je to stanje razveseljivo, toda vprašanje je, kaj bo pozimi, ko bodo prenehala javna dela.

Kegljanje na dobitke. Prostovoljna gasilska četa priredi tudi letos kakor vsako leto v času tomlje kegljanje na dobitke, ki je bilo vedno upoštevano in priljubljeno. Kegljanje bo danes v soboto, v ponedeljek 14., četrtek 17., sobota 19., nedeljo 20. in zaključno v ponedeljek 21. t. m. na keglišču restavracije pri »Petrčku«. Glavni dobitki so: moško kolo, vreča moke, usnje, blago itd.

Kino v Stražišču predvaja v soboto, nedeljo in ponedeljek tri krasne filme: »Zena vrag«, »Gospodarka džungle« in »Mlada orla«. Ne pozabite na trojni program!

Kino »Narodni dom« predvaja danes in v nedeljo zabavni film: »Hura, jaz sem ata«. Večerne predstave se prične ob pol 19. in pol 21.

Upehi naših strelcev. Kakor smo že poročali, so se v nedeljo 6. t. m. vršile zaključne strelske tekme kranjske družine, ki se jih je udeležilo nad 60 strelcev in je bila zasedba tarč stalna. V tekmi družin za pokal Kranjske strelske družine je tekmovalo pet skupin in so dosegle naslednje uspehe: 1. mesto Kranj 565 krogov, 2. mesto Ljubljana 530 krogov, 3. št. Vid 415 krogov, 4. Tržič 285 krogov, 5. Slovenski Javornik 266 krogov. Na zmagovalni tarči je dosegel 1. mesto kapetan Franjo Per, Ljubljana, 193 krogov, 2. Hinko Ločniškar, Kranj, 192 krogov, 3. Janez Černe, št. Vid, 182 krogov. Na splošni tarči na 200 m je zasedel 1. mesto Joco Kostanjevec, Ljubljana, 84, 2. Hinko Ločniškar, Kranj, 75, 3. kapetan Franjo Per, Ljubljana, 71. Na tarči »Struževci« na 150 m je bil 1. Oton Pir, Slovenski Javornik, 84, 2. Rudolf Vrabec, Kranj, 84, 3. Demšar, Tržič, 84. Na mladinski tarči na 150 m je bil 1. Ivan Eržen 75, 2. Zoran Bele 56, 3. Henrik Vidmar 48. Flobert, dame: 1. gđ. Pavla Grabner 100 točk, 2. gđ. Evka Lukman 100 točk. Tekmovalci so prejeli 42 lepih daril. Prireditelj je tako v moralnem kakor tudi v finančnem pogledu uspešna in je aglana

kranjska družina z izkupičkom s tekem poravnala tudi poslednji dolg.

Šahisti, prijavite udeležbo za turnir ne glede na to, ali ste člani Kranjskega šahovskega kluba ali niste. KSK sprejema prijave do otvoritve I. kola turnirja za prvenstvo Kranja, ki bo v ponedeljek 14. t. m. Zaradi igranja v dveh razredih je možna udeležba tudi slabšim igralcem. Komur je le mogoče, naj pristopi v klub, ki bo v letošnji sezoni poskrbel za veliko število prireditelj.

Nogometni spored. Jutri ob pol 16. bo prvenstvena tekma med SK Ljubljano in moštvom SK Kranja. Po nedeljskem rezultatu smemo pričakovati, da bodo domačini s srčnostjo in dobro igro lahko nadvladali goste, toda za končni izid je možnih še veliko drugih okolnosti. Obiščite zanimivo tekmo.

KINO MOSTE

Danes ob 20. uri, jutri ob 14.30, 17.30 in 20.30 uri

Usoda v planinah

Victor Staal, M. Schneider, R. Wanka

Sindikot zločina

E. G. Robinson

Iz Črnomlja

Kmetijski tečaj za učitelje. V četrtek dne 10. oktobra se je na drž. osnovni šoli v Črnomlju pričel kmetijski tečaj za učitelje kmetijskih in gospodinskih nadležalnih šol za črnomljski tečaj. Tečaj se udeležuje okrog 40 učnih moči, kar je dokaz izrednega zanimanja našega učitelstva, ki v času trgatvenih počitnic prisostvuje predavanjem sedem ur dnevno. Velika udeležba pa potrjuje tudi nujnost takega tečaja, ki se ga je poskušalo pridobiti že letošnja pomlad a ga je uspelo oživiti šele jeseni. V tečaju, katerega vodstvo je poverjeno priznanemu sres. nadzorniku za osnovne in kmetijske nadaljevalne šole g. Vontčini Dragotinu, ki je tudi predavatelj za predmet kmetijsko-nadaljevalnega šolstva, sodeluje še 9 strokovnjakov predavateljev, ki bodo s tečajniki predali učno gradivo iz poljedelstva, floriflore, živinoreje, vinarstva in kletarstva, živnozdravstva, sadjarstva itd. — vse s posebnim ozrom na prilike v Beli Krajini, ki ji je potrebno posvečati mnogo več pozornosti kot doslej.

Življenje na deželi dražje kakor v mestih

Najbolj so prizadeti državni uslužbenci v tretjem draginskem razredu

Maribor, 11. oktobra. Trditve, da je življenje na deželi cenejše od onega po mestih, je postala v sedanjih časih le še pravljica. Prej nekot je bilo morda res, da se je dobilo na deželi to ali ono živilo cenejše, večinoma so to bili le poljski pridelki, mlečni izdelki in sadije. Ostalo blago, ki ga je treba nabaviti pri podeželskem trgovcu pa je bilo tudi v boljših časih vedno dražje od onega, ki se prodaja po mestnih trgovinah. S tem so bili vedno najbolj prizadeti državni nameščenci, ki so prisiljeni bivati na podeželju. Vedno znova se je poudarjalo, kako krivična je zaradi tega razdelitev naših krajev v tri draginske razrede. Posebno še v Sloveniji, kjer med krajevnimi cenami življenjskih potrebščin ni bilo nikake razlike po predvidenih treh draginskih razredih. Nasprotno so bile cene nekaterim življenjskim potrebščinam v nižjem draginskem razredu večje od onih v višjem. Vse svoječasne akcije, ki so opozarjale na take anomalije, niso pomagale prav nič. Že itak po drugih prilikah otežkočeno življenje podeželskih državnih uslužbencev je imelo še neprijetnost, da so morali uslužbenci s picimi dohodki kriti potrebe, ki so v vseh primerih presežale njih plačilno zmoglost. Od tu datirajo dolgov državni uslužbenci, ki dosegajo težke milijone. Tako lahko danes pišemo o predačloženosti državnega uslužbenstva in nihče ne ve, najmanj seveda uslužbenci, kako in kdaj bodo ti dolgovi sanirani.

V sedanjih težkih časih so najbolj prizadeti oni, ki so odvisni le od vsakdanjega zaslužka. Vsi stanovi, z izjemo javnih nameščencev, imajo vsaj možnost, da si s posredovanjem oblasti zboljšajo položaj, kar smo imeli priliklo opaziti v mnogih primerih mezinjske gibanja. Sicer pa so bile že prej plače zasebnih nameščencev znatno višje od onih, ki jih prejemale javni uslužbenci. Rado se poudarja, posebno s strani nepoučenih, da so državni nameščenci dobili že itak povišice in naj kar lepo molče. A kaj so povišice v višini 5 do

12 odstotkov v primeru s porastom cen, ki so od lani narasle za okrog 50 odstotkov? Že prej premajhne plače drž. uslužbencev, posebno onih v nižjih skupinah, niso odgovarjale življenjskim potrebščinam, sedaj pa ne zadostajo niti za minimalni življenjski standard ter ustvarjajo že pravo pomanjkanje. Nič nas ni sram povedati, da marsikatera družina državnega uradnika živi danes slabše kot zadnji taziški delavec.

Posebno bridko je danes biti državnim uslužbencem na deželi. Tu služujejo večinoma mlajši ljudje v nižjih skupinah, ki so že prej komaj shajali z nizko odmerjenimi plačami. Kot že omenjeno, so prizadeti še s tem, da so uvrščeni v tretji, najnižji draginski razred. Življenje na deželi pa je danes občutno dražje od onega po mestih. Vedeti je predvsem treba, da so danes kmetje dobro poučeni o cenah živilom po mestih. Dosedaj se jih držijo, seveda če so sploh voljni kaj prodati. Zbog nje jesen ni prevelike stiske za denar in raje hranijo živila za poznejšo, morebitno ugodnejšo prodajo. Tako se dogaja, da mora domači kupec, državni uslužbenec, poljske pridelke preplačevati, da jih sploh dobi, ali pa jih mora naročiti od drugega, kar je zopet v zvezi z nepredvidljivimi stroški. Znano je tudi, da kmetje domačim ljudem, niti trgovcu v vasi nič kaj radi ne prodajo živil in da bolj zaupajo tujim prekupčevalcem. Posebni reveži pa so v podeželskih krajih državni uslužbenci.

Točna je torej trditev, da meščani danes na rpu kupujejo poljske pridelke, mlečne izdelke in sadije cenejše kot na podeželju.

Prav nič na boljšem niso nameščenci na podeželju pri nabavi ostalih živil, obutve, perila in obleke. Omenili smo že, da morajo blago, ki ga prodajo po podeželskih trgovinah in ki povzra vsega niti ni prvovrstno, dosegajo plačevati dražje kot v mestnih trgovinah. Posebno velja to za kreme, ki so oddaljeni od železnice in drugih prometnih poti. Že prej so bile cene živilom, na primer masti in olja, za 2 din

pril kilogramu višje od mestnih cen. Prav tako je bila moka, kava, riž itd. občutno dražja. Trgovci so pač vse prevozne stroške naprtili kupcem in so bile take cene tolerirane tudi od oblasti. Nikogar ni bilo, posebno ne onih, ki so regulirali plače po draginskih razredih, da bi v tem smislu prilagodili tudi cene življenjskih potrebščinam. Z najnovejšim maksimiranjem cen pa je izumazano podeželje v mestih, ki so v prvem draginskem razredu. S tem se je položaj za državne uslužbence v tretjem draginskem razredu še izumazal. Trgovci, obdelniki in kmetje na podeželju bodo zaskrbovali cene življenjskih potrebščinam in delu po mestih in se seveda dosegajo oprijemljivi najvišji. Čevljar v najzakotnejši vasi danes prav tako računa za popravilo čevljev 80 dinarjev kot za isto delo računajo čevljarji v Ljubljani. Zaradi pomanjkljive kontrole pa mnogi trgovci navijajo cene onim živilom, ki se niso maksimirane, vse s izgovorom, da se blaga ne bo več dobilo in če, da po bolj višji ceni. Tudi v tem pogledu so meščani na boljšem. Manufakturom pa si morajo državni uslužbenci itak nabavljati po mestih kjer so cene regulirane z ozirom na drugi in prvi draginski razred. Pri tem pa bi bilo vsteti še potne stroške in mora takom nesečni deželan blago drago preplačati. Da so se morali podeželski izobraženci v takih prilikah docela opovedati vsem kulturnim potrebam, ni treba niti na široko omenjati. Kako pa živijo družine, ki imajo za solanje po mestih doraslo mladino, je poglavje zase.

Dejstva so torej, da državni uslužbenci na podeželju plačujejo za živila iste ali pa še višje cene kot na primer v Ljubljani, da plačujejo poljske in druge kmetke pridelke dražje kakor po mestnih tržiščih in da imajo z nabavo vseh drugih življenjskih potrebščin izdatke, ki jih meščani nima. Te ugotovitve bi morala imeti pred očmi vsa ona oblastva, ki danes maksimirajo cene, posebno pa še oni, ki vztrajajo na praksi treh draginskih razredov. —ob—

to 800 do 1100, kg žive teže prodajo po 10 do 13, kg mrtve teže po 14 do 18.50.

Sodna razprava proti občinskemu tajniku Hejgu iz Ruš je bila preložena, ker je obtoženi priznal samo del mo očitanih dejanj, dočim se je glede ostalih izgovarjal na župana in ostale občinske svetnike, češ da je po njihovem odobrenju oziroma z njihovo vednostjo vrnil vinarne, to je, da je po izpraznjenju kredita v eni postavki poročila prireditelji denar iz druge postavke. Ker je pa to po zakonu prepovedano, se je praktičiralo na ta način, da se je fingiralo višja izplačila iz tistih postavk, v katerih je bilo še dovolj kredita na razpolago. (Del. pol.).

Čevljarji pomočniki za boljše prejemke. Tudi mariborski čevljarji pomočniki so prideli gibanje za izboljšanje svojega gmojnega položaja. Če bi ne prvo do sporazuma, je verjetno, da bo medeno gibanje čevljarjskih pomočnikov stopilo tudi v Mariboru v resnično fazo.

Povozil je staro, ki je kmalu nato umrla. Dne 19. aprila t. l. je povozil pekovski vajenec Oskar Šmigovc 76 letno Marijo Perkovo, ki je kmalu nato umrla. Zaradi tega se je moral vajenec zagovarjati pred sodiščem. Obsojen je bil pogojno na mesec dni zapora, ker se je sodišče prepričalo, da gre v tem primeru le za nesrečno naključje, ki je terjalo življenje nesrečne starke.

Ljudska univerza v Mariboru prične v ponedeljek 14. t. m. z novo sezono predavanja. Predava prof. dr. Silva Trdnova o najpomembnejši slovenski slikarici Iv. Kobilici. Predavanje pojasnjujejo skoptične slike.

Društvene novice. Sokoli kolejarji odhajajo jutri v nedeljo ob 13. uri izpred Sokolskega doma k sokolskemu slavlju v Selnici. — Trgovski pevski zbor pojde jutri z našo lepo narodno pesmijo k Sv. Križu nad Mariborom. — Avtozvoščniki in avtoprevozniki bodo razpravljali jutri v Mariborskem dvoru o položaju, ki je nastal za lastnike in prevoznike z motornimi vozili na podlagi nove uredbe o omejitvi prometa z motornimi vozili.

Za revne dijake. Iz pisarne odgovornika dr. M. Šunderlija je prejela »Domača« pomoč na drž. klasični gimnaziji 500 din iz neke sodne poravnave. Denar se bo porabil za prehrano revnih dijakov.

O tem in onem. Jutri ob 10. dopoldne se preizkušajo na verandah Sokolskega doma najboljši rokoborci Pekovske SK in zagrebške policije. — Pri Sv. Vidu je streljal nekdo na posestniškega sina Franca Hostnika, ki je ranjen v levo nogo. Orožniki polzvedujejo za napadalcem. — V Zetalah je padel s koleca 32-letni Anton Gajšek, ki ima težke notranje poškodbe. Zatekel se je v bolnico. — 12letni A. Znidar iz Maribora je priletel tako nesrečno v kanal Grajske, da si je pri padcu poškodoval glavo. Nezvestnega so prepeljali v bolnico. — V Zrečah je porazela cirkularna grsta na levici delavcu Francu Lamutu. — Kolo so odpehali izpred poslopja OUZD šivilji Klari Keberjevi s Pobrežja. Kolo je znamke »Matador« in ima evid. št. 126410. — Ob kolo je tudi Albert Raner. Njegovo kolo ima evid. št. 126491. — Tudi dijak št. Stefan Cvetkovič iz Paker so ukradli kolo znamke »Matador«. — Zeparske nadloge na mariborskem trgu ni konec. Žrtve drznega šeparja je postala sedaj zasebnica J. Maistrova, ki ji je na trgu izgubila denarnico, v kateri je bilo nekaj gotovine. — Zasebnici Ceciliji Kolkovskovi so po odnele lep nov prt, vreden okoli 400 din. — 23letni zasebni uradnik Karol Perko se je hotel izogniti nekemu kolejarju, pa je padel z motornika in si zlomil desno ključnico. Zdravi se v bolnici.

Za modernizacijo ceste Sv. Lovrenca. Sv. Benedikt je za razpisano licitacijo. Gradbeni stroški se računajo na 317.000 dinarjev.

Ogled na Kozjaku. Prav se zgodi v Pohorje zaljubljenim Mariborčanom, če je po Kozjaku toliko prostora, da se tam okoli ključjo cigani, ki so prišli k nam iz tuzlanskega kraja. Kozjak je bila to pot samo mala družina, trojica Keševs »dinastije« Dragotin in Dragica. — Sedita, da sta moč in šena. — In 17letni šefan, njen naslednji sin. Od Selnice preko Kozjaka, dokler niso prišli v roke našim obmejnim straži, ki jih je spravila nazaj potom opoznati v Selnici. Po njihovem stališču niso po celotnem tuzlanskem

zagrešili nič »ciganskega«, razen da so beračili in tako nabrali za 150 din samega drobita. Na vprašanje, zakaj raje ne delajo, ko pa so še tako mladi, so se odrezali, da je to vendar že stara ciganska navada, da se tudi pohajkovanje združeno z beračenjem smatra za vajno — delo. Sicer pa oni skrbje za svojo večjo družino doma tam nekje pri Toplicah, okraj Pregrad, kamor se povrnejo na javne stroške seveda.

Šegnanje pri Sv. Trojici še straši. Kaj takole večje šegnanje kot je še zdaj vsako leto pri Sv. Trojici v Slov. goricah, vse priinese na posledice, to vedo le tisti, ki imajo s takimi posledicami se opraviti, ko so drugi še pozabili na šegnanje. Vendar kakor se lahko opazuje iz naknadno dosegajočih prijav, gre le še za manjše »grehe« na naslov tega šegnanja. Tako gre še na ta račun tudi vožnja z dvokolesom pred cerkvijo; še bolj ker se France Pirš iz Supetincev, ki je s svojim kolesom motil romarje, ni hotel ustavi na zahtevno opozorila in se je z veliko brizno raje odpeljal s seboj osebno na kolesu, kar tudi ni dovoljeno.

Moje vojke v mali baraki. Herceg Franc, delavec in Strojnik Jože, rudar, stanujeja v eni baraki okraj Meže. Strojnik živi v pravem, Herceg pa le v divjem zakuku. Pa so se zopet enkrat najprej ženske sporele, moški pa so napravili »red in mir« s pestmi. Konec te male vojske pa bo še le tam, kjer se bo dogovorila, kdo je prav za prav začel — seveda če bo to brez sporazuma sploh mogoče.

Zlobno nagajiva poškodba koles. V gostilno štelgal na Zg. Boču je prišel že vinjeni Pojancič Karol, posestnikov sin iz Janeževih gore nad Selnico ob Dravi. V

gostilno pa je prišel odvidno le razgrajet. Ker pa drugi gostje s tem niso bili zadovoljni in je moral zapustiti gostilno, se je zunaj masčeval na ta način, da je tam naslonjen kolesom pobral ventile, a iz pnevmatike pa spustil zrak. Tako, zdaj se pa vozite, če se morete. Tako, tako! Zbog pa naj Pojancič razmišlja kako se izmazal vsemu, kar ga še čaka v spomin na ta obisk na Zg. Boču.

Kdo je pobral vejce? Šturm Antonija, posestnica v Zg. Prebukovju je ožništvu v Slov. Bistrici prijavila, da je posed Ačko Leopold, ko je vozil zase vejce iz gozda, kjer je njen mož, predno je odšel na orožne vaje kupil za več voz smrekovega in bukovega vejca, Šturmo prikrajal za dva voza. Ačko pa se izgovarja, da je dogovorjeno s Šturmom opravil pot za prevoz vejca in da zase ni več odpeljal kakor kar je bilo dogovorjeno. Če vejca manjka, je moral biti kdo drug, ki si ga je prilastil.

Mariborsko gledališče

Sobota, 12. oktobra, ob 20.: »Cyrano de Bergerac«. Premiera. Otvoritvena predstava.

Nedelja, 13. oktobra, ob 20.: »Cyrano de Bergerac«.

Vstopnice za otvoritveno predstavo v soboto 12. t. m., v kateri pride prvič na mariborski oder veličastna herojska komedija »Cyrano de Bergerac«, se že pridno prodajajo pri dnevni blaginji. Ker se predstava prične točno ob 20. se nujno priporoča pravočasna preskrba vstopnic.

300 letnica Cyrana de Bergeraca v Mariboru

X otvoritveni predstavi in premieri, ki bo drevi

Maribor, 12. oktobra. Drevi se po štiridesem letih prestanku zopet odpro vrata narodnega kulturnega žarišča ob naši severni meji. Otvoritvene predstave so bile tudi v Mariboru že od vsega početka slovenskega gledališča nekaj posebnega po izbiri gre. Toda že glede obsežnosti izre ves ta čas na ta večer še ni bilo kaj silno tako ozromnega — za tak matnen oder kakor je naš še celo preogramna — kakor je letošnja otvoritvena predstava s premiero heroične komedije Cyrano de Bergerac.

Zato je samo ob sebi umevno, da mora biti Narodno gledališče za to predstavo do zadnjega sedeža in stolišča polno, kakor pravimo: »Hiša razprodana«. Tistim pa, ki bi ta večer ne mogli biti navzoči, se bo že v nedeljo večer in z naslednjimi ponovitvami nudila prilika, biti priča in doživeti gledališko umetnost tudi iz davnih dni francoske zgodovine — celih tristo let nazaj!

Da, to kar bodo videli in slišali v tej največji francoski komediji od prvega pa do četrtega dejanja, je živla ponovitev duha časa in razmer pred točno 300 leti. Zlasti 4. dejanje: Obloga Arrassa z gaskonskimi kadeti je tudi zgodovinsko ugotovljena resničnost, ki jo tudi duhoviti pisatelj Edmond Rostand 20 let pozneje pusti v glavnem neokrnjeno.

Ni naš namen tu ponavljati že znane

stvari. Tisti pa, ki te komedije, vredne svetovnega slovesa, še ne poznajo, jo bodo najbolj spoznali na oderu samem. Kar jim kljub temu še ne bo jasno, za to bo s poslušali tudi v »SL N.« poskrbljeno.

Za danes pa — torej tudi stare poznanke te veličastne komedije le še opozarjamo na sledeče posebnosti:

Prad vsem le že to nekaj posebnosti, da brez izmed vseh državnih gledališč najbolj zastopavljamo Narodno gledališče v Mariboru sploh postavi tako velikansko delo na svoj mali oder. Kakršn bo že uspeh. — In režija Skrbineš-Košič obeta posrečen uspeh — že to dejstvo samo na sebi zasluži vse priznanje.

Potem pa ta blestiči Zupančičev prevod! Je to sploh še prevod v običajnem smislu teza izraza? Ni to naša — to se pravi mojstrovina našega Zupančiča — ki je baš v tej francoski zgodovinski komediji dosegel svojo krono? Zakaj mora biti vsem Slovincem, zlasti pa nam ob meji živčim baš ta heroična komedija vzor — zdel, na to gleda naš odgovor po premieri. Med tem le še opozarjamo vse obiskovalce otvoritvene predstave in prve ponovitve v nedeljo zvečer, da posevajo posebno pozornost Cyranomim citatom zlasti v zadnjih prizorih zaključnega dejanja, kjer prihaja od izraza vsa veličastna nosila in glavnega junaka našelavnejša dela avtorja Edmonda Rostanda. —ra.

Boj za prapor pred civilnim sodiščem

Zgodba, kakršnih bi med nami Slovenci ne smelo biti

Maribor, 11. oktobra. Druga z narodnega stališča še bolj žalostna pravda se je pred istim sodnikom vrnila kot posebnost, ki išče v zgodovini boj za slovenski prapor oziroma našo narodno zastavo najbrže zamaš svojo slabo. Tako žalostna je zlasti v tem kritičnem času ta pravda za slovenski prapor, da se tudi sodnik sam ni mogel dovolj naučiti, kako da se take notranje zadeve narodnokulturnega društva ob meji sploh iznašajo pred sodišče, kjer je prav v tem primeru po zaslišanju prič tudi za sodnika težko, izreči od obeh strani pričakovano pravično sodbo. Zato je sodnik sam, čim je po pričah v glavnem ugotovil dejanski stan, obema (slovenskima) strankama res toplo in poudarilo priporočal, da sami med seboj poravnata nepotrebnih spor. Tožeca stranka se je temu sodnikovem mnenju radevoljno pridruživla, več dobre volje manjka pa na nasprotni strani in zato je bila razprava za vsak primer preložena. Ker tudi nam ni za senzacijo, marveč za narodno stvar, ne iznašamo (kakor vidite) nobenih imen, niti sicer dobro znanega kraja, kjer se je nesrečnica zgodila in porodila. Le da viditi tudi širša javnost, zakaj tu gre in zakaj bi med nami Slovenci ne smelo iti, navajamo naslednjo sliko te žalostne zgodbe:

Nekje v narodno zavednem kraju so rodoljubni ustanovili kulturno društvo z raznimid odelki. Med odelki je bil (v res-

nici menda edini) pevski zbor. Ta je pred dvema letoma nekje zapel podoknico, ki je ganila še bolj ko osebo, ki ji je bila namenjena, v kraju znano letovišče, ki iz Hrvaške, katera ima posebno veselje z narodnimi prapori. Ker jo je, kakor rečeno, slovenska pesem preprostih pevcev tako ganila, je obljubila, da bo ona zanje priiskrbel poseben prapor. Nastal pa je v društvu spaj za naslov posvetitve tega prapora: ali naj gre za naslov kulturnega društva ali za pevski odesk, ki se je po tej obljubi nameraval izločiti in se osamosvojiti. Naroden je bil naslov za pevsko društvo. S tem napisom je radodarna Hrvatica (najbrže po rodu Slovenka) lani prapor osebno izročila pododseku kulturne dečake društva, a pripombo: »za Vaše dečake pevce«. Iz vnanjejoletnih pa tudi iz drugih razlogov pa kljub praporu ni prišlo ne do samostojnega pevškega društva in ne do slovenskega razvija prapora. Pač pa je sčasoma prišlo do medsebojnih trenj, ker si je pevski odesk lastil pravico do prapora, a mu to pravico odločno odreka kulturno društvo kot tako. O tem sporu poučena darovalca je se nad temi posledicami svoje poklonitve tako razločila, da je zagrozila, da če se spor zlepa ne poravnata, bo prapor enostavno sežgala ali pa ga polila s črnilom — kar seveda ne more biti resno mišljeno. Tembolj pa je bil resno mišljen sodnikov nasvet, kateremu se še posebej pridružujemo,

Iz Celja

Tri prvenstvene nogometne tekme. V nedeljo 13. t. m. ob 9.30 se prične na igrišču pri »Skalni kleti« prvenstvena tekma mladim Atletikom in SK Jugoslavije. Sodi bo G. Lokoski. Ob 14. se bosta srečala na Olimpijevem igrišču v Gaberju v drugorazredni tekmi SK Borut iz Gotoval in SK Strem. Tekmo bo sodil G. Spat. Ob 15.15 pa se prične na Olimpijevem igrišču ligina prvenstvena tekma med SK Olimpiem in ISSK Mariborom. To tekmo, ki bo gotovo zelo zanimiva in razgibana, bo sodil G. Čamernek iz Ljubljane.

Nagradno streljanje za celjsko strelsko okrožje je v nedeljo 13. t. m. na strelišču v Pečovniku pri Celju.

V 12. kola spominskega turnirja dr. Antona Schwaba, ki za prireja Šahovski klub Gaberje, so bili v četrtak zvečer dosegli naslednji rezultati: Fajš: Domajnko remis. E. Schneider: Verčkovnik 0:1. J. Schneider: F. Čuš 1:0. Hajšinger: Šimšek 0:1. Gojla: Ešh 1:0. Medved: Mirk 0:1. Rajšek: Regner 0:1. Pukmajster: Habenski 0:1. Partija Ahlik: E. Čuš 0:1 je bila prekinita. Rezultati prekinjenih partij: E. Čuš: Šimšek 1:0. Šimšek: Domajnko 1:0. Fajš: Pukmajster 1:0. Štame po 12. kolu: F. Čuš 0:1. J. Schneider 1:1. Fajš 10:1. Gojla 10. Mirk 8. Habenski in Verčkovnik 7:1. E. Čuš 6 (1). Domajnko in Regner 5 (1). Šimšek 5 (1). F. Schneider 4:1. Ešh 4 (1). Hajšinger 4. Medved 3 (1). Rajšek 2. Ahlik 1 (1). Pukmajster 0 točk.

Tečaj za učenje ruskega jezika priredi Kolo jugoslovenskih sester v Celju tudi letos. Tečaj bo v večernih urah dvakrat na teden v Narodnem domu. Oni, ki hočejo redno obiskovati pouk, naj se javijo z dopisnico Kolu jugoslo. sester. Vse ostalo bo sporočeno pozneje.

Lahkotistični miting po dolžnosti priredi SK Celje v nedeljo 13. t. m. s pričetkom ob 9. dopoldne na Glaziji. Na spored so naslednje discipline: teki na 60, 100, 200, 400, 800, 1000 in 5000 m, tek na 110 m z zaporkami, skok v daljino in višino ter meti kroglice, diska, kopja in kladiva. To je poslednji letošnji atletski miting v Celju in obenem poslednji na Glaziji, kjer bodo najbrž v kratkem pričeli graditi sodno palačo.

Pred petletnim senatom okrožnega sodišča v Celju se je zagovarjal v petek 39letni rudar Avgust Končar iz Hrastnika zaradi zločina po čl. 3. zakona o zaščiti države. Končar je bil obsojen na 4 mesece strogega zapora.

Pri delu ga je zadel kap. Ko je bil 56letni mestni delavec Viktor Fuksa z Lave pri Celju v sredo dopoldne zaposlen pri delu na cesti na hribu sv. Jožefa, ga je okrog pol 11. zadel kap. Prepeljali so ga v bolnico, kjer je v četrtak zvečer izdihnil.

Ljubljanska opera bo otvorila novo sezono Mestnega gledališča v Celju v torek 15. t. m. ob 20. z uprizoritvijo slovitte Janeževke opere »Jenufe«. Predstava je za abonma.

Kobanska sokolska mladina nas vabi

K nedeljskemu slavlju marljive sokolske družine v Selnici ob Dravi

Selnica, 11. oktobra. Sokolsko društvo Selnica ob Dravi je že predvojna postojanka dišnega Sokola v Podravini in na Kobanskem. Pod največjimi pogoji je zbiral rodoljub in kmetski sin France Sagaj Slovence, Selnčane, da ustanovijo narodno viteško organizacijo. Kakor v sršenjem gnezdu je završalo, ko so štajerjanci začutili, da izgubljajo tla pod nogami. Prve posledice samo zbiranja zavednih ljudi so bile takoj vidne. Zdravljenje sin naše zemlje je zahteval uradovanje v kobanski občini v slovenskem jeziku. Nasprotniki, ki so imeli povsod podporo, so hoteli v kali zatreti nastanek nacionalne organizacije v Selnici. Malostevilni, a jekleno močni in borbeni so zmagali. Vendar so želi tudi oni eno zmago — našo žrtv. Huda preganjanja, razna sumničenja in zlobna obrekovanja so prizadela toliko boli ponosnemu Sagaju, da je prenehal biti njegovo srce. Vendar je bil njegov pogreb žalna nacionalna manifestacija. Murupoljski Sokoli v krajih so nesli njegovo krsto zavito v slovensko zastavo in ga tako izročili materi rodni grudi.

Po njegovi smrti je bil ustanovljen selniški Sokol. Prvi starosta je bil sedaj že pokojni učitelj Ferdo Kovarčič, rodni brat aglinega dr. Maksa. Sam učitelj z bomo plačo je izdatno podpiral svojega Sokola. V Sokolu ni bilo društveno, ampak družinsko sodelovanje. Leto po ustanovitvi 1913 je bil prvi javni nastop selniških Sokolov. Posebnost te prireditve je bila, da se je nastop vršil v senci avstrijskih bajonetov. Okoli sto orožnikov je zasedlo telovadni prostor na Mesaričevem domu. Brat starosta Kovarčič je izvedel nastop s tako disciplino, da je ostal vsem v spominu.

Verni sodelavec učitelja Jože Zemljč je prireditel spomlad 1914 ciklus predavanj o naši zemlji in slovenskem ustoličenju vojvod. S sokolstvom k svobodi je bilo načelo brata Ferda Kovarčiča. Kmalu je zbral tudi zavedne rojake iz Ruš, da so se pridružili sokolskemu pokretu. Že pred znano vi-

dovdansko proslavo štirinajstega leta v Rušah je bila prva javna telovadba pod Pohorjem. Sokoli iz Selnice so bodili daleč v posete k narodnim društvom ter tako spoznavali ljudi naših misli. Ob razviti prapora Sokola Maribor-matice 28. 6. 1914 v Rušah so sodelovali vsi selniški telovadni oddelki. Zatem je nastala grenka doba hudih preizkušenj. Zagrizenci so pričeli pozdravljati »vrv na vrati Sokolom«. Zahtevali so javno, da se slov. učiteljem Sokolom v Selnici prepove pouk, sploh še korak v šolo. Kmalu je prišla pekoča Anina nedelja. Vkljeni v verige, v spremstvu orožnikov so bili odgnani z domačije daleč v ječe in okove, samo zato, ker so brez sramu priznali, da so člani slovenskega naroda. Br. Kovarčič in Zemljč, kakor ostali Sokoli so morali obleči vojaško suknjo. Vsi so bili označeni kot nezanesljivi. Opravljali so najtežja in najnevarnejša dela. Krvavi ples je zahteval dar bojni poljani Na Krasu, nedaleč od Dobrek, je služil Br. Kovarčič. Topovske krogle so pele svojo pesem. Kamenček razbite skale mu je prebil senca. Ostal je za vedno v Jamliah, kjer sta mu dva brata Sokola, Selnčan in Rušan, pripravila zadnji dom, zagrnila njegovo mrtvo truplo, a nad gomilo postavila spominsko znamenje — knž. Ob koncu vojne je doletela nesreča brata Zemljča. Po neopredelnosti se je v grški bolnici sprožil samokres in krogla je prebila Jošku hrbenico. Svoj sen sniva na pobreskem pokopališču.

Seme, posejano v času, ko je rod pil iz kupe pelin, je padlo na rodovitna tla. Selniški Sokol hodi po poti, ki so mu jo zartali ob ustanovitvi njegovi vodniki. Sokol, ti ptica junakov, si donesla nam zavesti, razprši poslednjo meglo malodušja.

V nedeljo 13. oktobra ima selniški Sokol razvite naraščajočega prapora in nastop ob vsakem vremenu. Kum zastave je br. društvo Ruše Sokoli v nedeljo vsi v Selnici. Avtobus vozi ob 13. z Glavnega trga.

je že bil nekaj časa tak potniški vlak, pa je bil zopet ukinjen. Ker pa ne gre samo za obisk gledališča, marveč sploh za večerne kulturne prireditve v Mariboru, so od pristojne strani zopet zaprosili za vpeljava nočnega povratnega vlaka pol ure pred polnočjo. Tudi tujkoprometna zveza »Putnik« se je zelo toplo zavzela za vpeljava tega vlaka. Dokler pa to vprašanje ali bolje rešitev tega vprašanja »visi« v Ljubljani in v Beogradu, bi se dalo vsaj deloma od pomoči, namreč z enim samim tedenskim tako imenovanim gledališkim povratnim vlakom — rečimo ob 8.00 t. h. — na obeh progah, in to na glavni vasi do Pragerskega, na koroški prog pa vsaj do Sv. Lovrenca. Če bi pa tudi ta začasna omejitev že zdaj, ko gre za otvoritvene predstave, za katere je tudi v okolici Maribora veliko zanimanje, ne bila izključena, pa je tu še predlog, ki bi se mu dalo ugoditi in o katerem doznamo, da so ga poslali znanimci ob prog Maribor-Pragerak, namreč, da naj bi se tovrstnem vaku, ki odhaja iz Maribora pred polnočjo, priklopi dva potniška voza do Pragerskega. Treba bi bilo le, da bi vlak obstal na vsaki vmesni postaji po eno minuto, da bi potniki mogli izstopiti. Tu ne gre za kakke posebne izdatke in vpeljava; le malo dobre volje je treba na pristojnih mestih in nekoliko več uvidenosti tudi za narodne in kulturne interese po užiti narodne kulture hrepencega okoliškega občinstva.

Sejnske novice. Na mariborski svinjski sejmi 11. oktobra so prignali okoliški kmetje 220 svinj, prodali so jih 104. Cene so bile sledeče: 5 do 6 tednov po 85 do 130, 7 do 9 tednov 135 do 175, 3 do 4 mesece 205 do 265, 5 do 7 mesecev 390 do 560, 8 do 10 mesecev 570 do 670, 1 le-

— Poroče. Poročili so se v zadnjem času v Mariboru mlinarški pomočnik Peter Šostarič in Marija Fras, železniški uslužbenec Edvard Kiker in Ivanka Pučnik, zasebni uradnik Anton Grosman in Valerija Mrva, kotlar dr. žel. Josip Babič in Antonija Jarc, posestnik Friderik Tramsšek in Vera Korenjak, poštni služitelj Franc Trunk in Marija Rober, kazniški paznik Josip Zupanc in Olga Motivnik. — Novoporočencom obilo sreče!

— Nočno lekarniško službo imata tekoči teden Albaneževa lekarna pri sv. Antonu v Frankopanu ulici 18, tel. 27-01, in Kognigova lekarna pri Mariji pomagaj na Aleksandrovi cesti 1, tel. 21-79.

— Nov grob. V splošni bolnici je umrla zasebnica Marija Klampfer, stara 76 let. — Zaljubljeni naše globoko sožalje!

— Iz šahovskih vrst. Stanje šahovskega tekmovalca, ki ga je organiziral šahovski odesk SK Železnikarja, je po 8. kolu naslednje: Dasko 6, Marvin 5, Maroti 3 in pol (3), Regorček 3 in pol (1), prof. Stupčan 3 (2), Babič 2 in pol (1), Breš 2 (3), Ketiš 2 (1), Bien 1 in pol (2), Certalič 1 in pol, Nosen pol (5).

— Zdravniška dežurna služba. Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom in njihovim upravljenim svojem vrši v neodoljivih primerih in v odsotnosti pristojnega zdravnika v nedeljo